

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in Priimek: Urška Podobnik

Naslov naloge: Sprememba življenja po prehodu v dom upokojencev

Kraj: Ljubljana

Leto: 2009

Število strani: 130

Število prilog: 4

Mentor: doc.dr. Liljana Rihter

Deskriptorji: staranje, starost, varstvo starih ljudi, socialne potrebe v starosti, socialne mreže, oblike bivanja v starosti, socialno delo s starimi ljudmi, socialno delo v domu za stare ljudi

Povzetek:

V diplomski nalogi sem predstavila pogled upokojencev na življenje doma in nato po preselitvi v dom upokojencev. Zanimalo me je, koliko se spremeni način preživljanja prostega časa, stiki z osebami, osamljenost posameznikov, razlogi, zakaj se človek odloči za bivanje domu, zadovoljstvo z življenjem v domu, poznavanje razmer v domu pred odhodom v dom in katere so glavne razlike med bivanjem doma in v domu upokojencev. Intervjuje sem opravila v dveh enotah doma upokojencev Jožeta Primožiča Miklavža iz Idrije. Ugotovila sem, da je življenje marsikoga v domu bolj kvalitetno, kot je bilo v domačem okolju, ljudje so v domu manj osamljeni, pomembno pa je, da imajo še vedno stike z osebami iz domačega okolja. Osebe so z bivanjem v domu zadovoljne, saj v obeh enotah obstajajo dobri odnosi med stanovalci samimi ter z zaposlenimi.

Title: Changes in the lifestyle after moving into a retirement home

Descriptors: ageing, old age, elderly care, social needs of the elderly, social networks, forms of residence for senior citizens, social work with the elderly, social work at retirement homes

Abstract:

The dissertation examines how senior citizens see living at home as against living in a retirement home. It focuses on the changes in how the elderly spend their spare time, the ways they interact with each other, their feeling of isolation, the reasons why one would decide to live in a retirement home, the evaluation of satisfaction with life at an assisted living facility, the awareness about the conditions in a retirement home before moving to such a facility, and the main differences between living at home and in a retirement home. The interviews were conducted at two separate units of the Idrija-based Jože Primožič Miklavž Retirement Home. The results showed that many senior citizens find living in a retirement home more satisfactory and of higher quality than compared to life in their original home environments, that they feel less isolated in a retirement home, and that it is very important for them to stay in touch with the family and friends from their home environments. The residents were satisfied with the quality of living in the retirement home, as there are good relations among the residents, as well as residents and staff, in both units.

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

SPREMEMBA ŽIVLJENJA PO PREHODU
V DOM UPOKOJENCEV

Mentor: doc.dr. Liljana Rihter

Urška Podobnik

Ljubljana, 2009

Predgovor

Stare starše sem izgubila v otroških in mladostniških letih. Vsi so do smrti živeli doma. Zelo dobro se spominjam starih mam, ki sta si vedno želeli, da bi bili lahko do konca svojega življenja doma. Po njunem mnenju je dom upokojencev predstavljal »zadnjo postajo«, kraj, kjer si pozabljen od vseh, kjer se nič ne dogaja in res samo čakaš konec svojih dni. Nikoli nihče od sorodnikov ali prijateljev, ki bi jih osebno poznala, ni živel v domu upokojencev, zato nikoli nisem stopila vanj in nisem vedela, kaj se tam dejansko dogaja.

Tako sem v tretjem letniku šolanja na Fakulteti za socialno delo dobila enkratno priložnost, da sem lahko v bližnjem kraju opravljala prakso v domu upokojencev. Preden sem prvič prestopila prag doma sem se resnično počutila nelagodno, saj sem v podzavesti še vedno imela le »zadnjo postajo«. Skozi opravljanje prakse pa sem spoznala, da dom niti približno ni to. Zanimalo me je, kako se dejansko spremeni življenje stanovalcev, ko pridejo iz domačega okolja v dom upokojencev. Zato sem se odločila, da tej temi posvetim raziskavo za diplomsko nalogo. Želim si, da bi tudi s pomočjo moje diplomske naloge ljudje spoznali, da dom upokojencev ni zaprta institucija, ampak kraj, kjer je življenje lahko kvalitetno in pestro.

V diplomski nalogi sem raziskovala, koliko se spremeni življenje upokojencev po odhodu v dom z vidika načina preživljanja prostega časa, osamljenosti, oseb, ki so jim »blizu«, kaj so razlogi za odhod v dom, odnosi v domu, zadovoljstvo in nezadovoljstvo z bivanjem v domu, stiki z osebami izven doma, poznavanje razmer bivanja v domu pred prihodom v dom, spremembe med bivanjem doma in v domu upokojencev.

V domu upokojencev Jožeta Primožiča Miklavža sem izvedla dvajset intervjujev, od tega deset v enoti Idrija in deset v enoti Spodnja Idrija. Intervjuje sem analizirala s pomočjo kvalitativne analize.

Pri nastajanju diplomske naloge se za vso pomoč zahvaljujem mentorici doc. dr. Liljani Rihter. Zahvaljujem se tudi vsem ostalim, ki so mi kakorkoli pomagali, da sem uspešno izvedla raziskavo in dokončala pisanje diplomskega dela.

Kazalo

Predgovor	3
1. TEORETIČNI DEL.....	6
1.1. Staranje in starost	6
1.2. Varstvo starih ljudi v Sloveniji.....	9
1.3. Demografske spremembe	13
1.3.1. Prebivalstvo sveta se hitro stara	13
1.3.2. Spremembe v Sloveniji	14
1.4. Socialne potrebe v starosti.....	15
1.5. Socialne mreže	19
1.5.1. Star človek med osebno intimnostjo in vpetostjo v socialne mreže.....	21
1.6. Oblike bivanja v starosti.....	22
1.6.1. Institucionalna oblika bivanja v starosti.....	23
1.6.2. Dom za stare ljudi kot totalna institucija.....	25
1.7. Socialno delo	28
1.7.1. Socialno delo s starimi ljudmi	29
1.7.2. Socialno delo v domu za stare ljudi	34
1.7.2.1. Naloge socialnega delavca pred prihodom stanovalca v dom.....	35
1.7.2.2. Naloge socialnega delavca v času bivanja stanovalca v domu	35
1.7.2.3. Naloge socialnega delavca ob odhodu stanovalca iz doma.....	36
1.7.2.4. Naloge socialnega delavca za zagotavljanje dobre klime v domu	36
1.7.2.5. Naloga socialnega delavca kot spremljevalca v instituciji.....	37
1.8. Dom upokojencev Jožeta Primožiča Miklavža	37
1.8.1. Enota Idrija	37
1.8.2. Enota Spodnja Idrija.....	39
2. OPREDELITEV PROBLEMA	41
3. METODOLOGIJA.....	43
3.1. Vrsta raziskave	43
3.2. Merski instrumenti in viri podatkov	43
3.3. Populacija in vzorčenje	43
3.4. Zbiranje podatkov	43
3.5. Obdelava in analiza podatkov	44
4. REZULTATI.....	48

4.1. Dom upokoјencev Jožeta Primožiča Miklavža – Enota Spodnja Idrija	48
4.1.1. Življenje pred prihodom v dom upokoјencev	48
4.1.2. Način preživljanja prostega časa	48
4.1.3. Osamljenost.....	49
4.1.4. Osebe, ki so vam blizu	50
4.1.5. Razlogi za odhod v dom.....	50
4.1.6. Odnosi v domu	51
4.1.7. Ocena zadovoljstva z bivanjem v domu.....	51
4.1.8. Stiki z osebami izven doma.....	52
4.1.9. Način zagotovitve zasebnosti	52
4.1.10. Poznavanje razmer bivanja v domu pred prihodom v dom.....	53
4.1.11. Spremembe med bivanjem doma in v domu za stare ljudi	53
4.2. Dom upokoјencev Jožeta Primožiča Miklavža – Enota Idrija	54
4.2.1. Življenje pred prihodom v dom upokoјencev	54
4.2.2. Način preživljanja prostega časa	54
4.2.3. Osamljenost.....	55
4.2.4. Osebe, ki so vam blizu	56
4.2.5. Razlogi za odhod v dom.....	57
4.2.6. Odnosi v domu	57
4.2.7. Ocena zadovoljstva z bivanjem v domu.....	58
4.2.8. Stiki z osebami izven doma.....	58
4.2.9. Način zagotovitve zasebnosti	58
4.2.10. Poznavanje razmer bivanja v domu pred prihodom v dom.....	59
4.2.11. Spremembe med bivanjem doma in v domu za stare ljudi	59
5. RAZPRAVA	62
6. SKLEPI	65
7. PREDLOGI	67
8. LITERATURA.....	68
9. POVZETEK	71
10. DODATEK.....	73

1. TEORETIČNI DEL

1.1. Staranje in starost

Staranje opredeljujemo kot postopno spreminjanje zgradbe in funkcij organizmov ter psihične spremembe, ki se razvijajo s časom in ki niso posledica bolezni ter povzročijo zmanjšano adaptacijsko sposobnost in večjo verjetnost smrti. Starost pa je pojem, ki obsega časovno določeno dolžino življenja od rojstva do določenega trenutka ali do smrti. (Ogrizek 2006: 1050-1051)

Socialna gerontologija je veda, ki se ukvarja s socialnimi vidiki staranja in starosti in proučuje vplive družbenih premikov na staranje in starost in vpliv stare populacije na razvoj družbe. (Accetto 1987: 6)

Staranje in starost prinašata spremembe na človekovo miselno, čustveno in socialno področje. Starost je proces pridobivanja in izgubljanja, ki poteka sočasno in povezano. V mladosti človek več pridobiva, v starosti pa praviloma več izgublja kot pridobiva. (Mali 2000: 331)

Starost je obdobje, ko človek skrb za materialni razvoj prepušča naslednji generaciji. Ob nadaljnji aktivnosti človeško dozori do polne samouresničitve, svoje izkušnje in spoznanja pa predaja tudi mlajšim od sebe. Dejavno poizkuša kljubovati starosti, vendar v svoje življenje sprejema tudi usihanje in bolezni, skupaj s smrtjo, ki je zadnja meja življenja. (Ramovš 2000: 317)

Staranje je čisto normalno biološko dogajanje, kateremu je podvržen čisto vsak. Človek se stara od spočetja do smrti. Govorimo o življenjski poti. Življenjska pot se deli na različna obdobja :

- otroštvo, ki se deli na obdobje dojenčka, malčka, predšolsko obdobje in šolsko obdobje;
- mladostniško obdobje in zgodnje odraslo obdobje;
- srednje obdobje, obdobje zrelosti in starost. (Bleeksma 1999: 12)

Pečjak in Pečjak (2007: 14) pa podajata naslednje razvojne stopnje življenja:

- »detinstvo (do 2. leta),
- zgodnje otroštvo (do 7. leta),
- pozno otroštvo (do 11. leta),
- najstništvo (do 18. leta),
- mladost (do 25. leta),
- mlajša odraslost (do 35. leta),
- pozna odraslost (do 45. leta),
- mlada srednja leta (do 55. let),
- pozna srednja leta (do 65. let),
- zgodnja starost (do 75. let),
- srednja starost (do 85. let),
- pozna starost (več kot 85 let)«.

Frank Schirrmacher (2007: 85-137) pravi, da je naša edina življenjska naloga in poslanstvo to, da se postaramo. Staranja se moramo naučiti. Strah pred starostjo, gerontofobija, je biološko poslanstvo in je starejši od naše zavesti. Na proces staranja pogleda z več vidikov: z vidika socialnega staranja (prizadeti vpleteni spoznavajo, da jih skupnost izriva iz svoje sredine le zaradi njihove starosti), biološkega staranja, ekonomskega staranja (starost vse do upokojitve dojemamo le kot ekonomski dejavnik) in duševnega staranja.

Ramovš (2004: 322-323) opredeli starost kot :

- kronološko starost, ki temelji na osnovi rojstnega datuma človeka. Ta pri vseh ljudeh in v vsakem obdobju življenja poteka enako hitro in nanjo ne moremo vplivati. Kronološka starost v tretjem življenjskem obdobju se deli v tri podobdobja: v zgodnje starostno obdobje od 60. do 75. leta, v srednje starostno obdobje od 76. do 85. leta ter pozno starostno obdobje po 86. letu starosti.
- funkcionalno ali biološko starost, ki nam pokaže, v kolikšni meri je človek še sposoben za opravljanje temeljnih življenjskih opravil in koliko je zdrav. Različni ljudje se različno hitro staramo, na to pa ima velik vpliv način življenja.
- doživljajsko starost, ki se kaže v tem, kako človek sprejema in doživlja svojo trenutno starost in vse, kar je z njo povezano. Tu se pokažejo največje razlike med ljudmi, to staranje je odvisno od vsakega posameznika posebej.

Mogoče še najbolj realno lahko prikažemo starost z leti, kajti nekdo se lahko počuti starega že pri štiridesetih ali petdesetih, spet drugi pa bo še pri osemdesetih vitalen in bo rekel, da je po srcu še vedno mlad.

Posameznik in njegova okolica se zavesta starosti šele, ko telo in um ne zmoreta več vsakodnevnih obremenitev. To se lahko pojavi dolgo za tem, ko je določen individuum dosegel svoj telesni ali umski višek. (Birska 1992: 11)

O staranju obstajajo tudi različne teorije. Razlikujejo se glede na to, kateremu vidiku človekovega življenja dajejo različni avtorji prednost:

- biološka teorija:
- procese staranja povezujejo predvsem z vidnim upadanjem telesne zmogljivosti, ki se konča s smrtjo;
- psihološka teorija:
- pojmuje staranje kot obdobje, v katerem se zmanjšujejo senzorične in intelektualne funkcije človeka ter sposobnost za prilagajanje na nove življenjske okoliščine;
- socialna teorija:
- staranje je pojav, ko se človek prične umikati iz dotedanjšega aktivnega življenja in postaja pri vsakodnevnih potrebah vse bolj odvisen od pomoči drugih. Ta teorija se dalje deli na:
 - o teorijo zmanjšane aktivnosti: staranje spremlja proces upadanja aktivnosti, človek se z leti vedno bolj umika v zasebnost.
 - o teorijo aktivnosti ali teorijo o kontinuiteti v starosti: večina starih ljudi ostane dejavnih. (Milošević Arnold 2003: 3)

Stare ljudi se velikokrat neupravičeno vnaprej označuje kot betežne, osamljene, nadležne, nebogljene, nemočne, frustrirane, nemogoče, trmaste, pesimistične,... tudi starejši ljudje so različni tako kot ljudje v vseh življenjskih obdobjih. Tudi starejši ljudje so lahko optimistični in pozitivno gledajo na svojo starost.

Nežka Brvar je le ena izmed starejših ljudi, ki na starost gledajo pozitivno. Njene misli so strnjene v knjigi Iz odraslosti v zrelost: »... Priznam, da se počutim manj staro kot sem. Včasih mi v glavo stopi vprašanje: »Ojoj, kaj jih je res že toliko?« Na starost me spomni moja spremljevalka – palica. Pomaga mi hoditi. Ko ne morem več, se usedem na voziček in si

mislim, da je to moje kolo, s katerim sem se svoje dni vozila v službo...« (Breljih 2000: 24-25)

Številni avtorji so raziskovali povezavo med starostjo organizma ter socialnimi in osebnimi dejavniki. Odkrili so nekatere dejavnike, ki zavirajo staranje: srečen zakon ali zadovoljujoče trajno razmerje, zadovoljstvo pri delu, občutek osebne sreče, redno življenje, redno delo, sposobnost smejanja, zadovoljivo spolno življenje, sposobnost pridobiti in obdržati prijatelje, vsaj en teden počitnic na leto, občutek, da obvladujemo zasebno življenje, prijetno preživljanje prostega časa, sposobnost izražanja čustev, optimistično gledanje na prihodnost, občutek finančne varnosti. (Hojnik-Zupanc 1997: 5)

Za uspešne zaviralce starostnih pojavov velja zdrava prehrana, psihična svežina in telesna vadba. Vendar tudi le ta v mejah sposobnosti, da ne bi izzvali telesne in duševne izčrpanosti. (Birsa 1992: 15)

Staranje pospešujejo naslednji dejavniki: dednost, vlažno vroče podnebje, mestno življenje, način življenja, napačna prehrana, premalo gibanja, služba, škodljive navade in razvade. Staranja ne moremo preprečiti. Zdrav način življenja, zdrava prehrana in gibanja pa ohranja človeka vitalnejšega. (Anzeljc, Beg, Curk, Kerec, Kleibencetl, Kramarič 2003: 2)

1.2. Varstvo starih ljudi v Sloveniji

Varstvo starih ljudi v Sloveniji urejajo zakoni in drugi dokumenti. Med najpomembnejšimi so Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006-2010 (Ur. l. RS, 39/2006), Strategija varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva (<http://www.mddsz.gov.si>), Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Ur. l. RS, 109/2006), Zakon o socialnem varstvu (Ur. l. RS, 03/2007).

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006-2010 (Ur. l. RS, 39/2006) kot temeljno izhodišče politike socialnega varstva države in lokalnih skupnosti navaja predvsem zagotavljanje takih razmer in pogojev, ki bodo posameznikom v povezavi z drugimi osebami v družinskem, delovnem in bivalnem okolju omogočale ustvarjalno sodelovanje in uresničevanje njihovih razvojnih možnosti, da bodo s svojo dejavnostjo dosegali tako raven kakovosti življenja, ki bo primerljiva z drugimi v okolju in bo ustrezala

merilom človeškega dostojanstva. Kadar si posamezniki zaradi delovanja zunanjih in notranjih dejavnikov ne morejo sami zagotoviti socialne varnosti in blaginje, so upravičeni do pomoči. Vse strokovne službe in druge ustanove morajo pri odločanju o pomoči upoštevati načelo subsidiarnosti, kar pomeni, da je za socialno varnost in svojo blaginjo ter blaginjo svoje družine predvsem odgovoren vsak sam. Pri izvajanju sistema socialnega varstva se upošteva naslednja načela: zagotavljanje človekovega dostojanstva, socialna pravičnost, solidarnost in odgovornost posameznika za zagotavljanje lastne socialne varnosti in socialne varnosti njegovih družinskih članov. Vodila pri delovanju na vseh ravneh so:

- enak dostop in enake možnosti,
- prostovoljnost vključitve,
- prosta izbira,
- individualna obravnava,
- gospodarno ravnanje s proračunskimi sredstvi,
- dogovarjanje med izvajalci in uporabniki.

Namen *Strategije varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva* (<http://www.mddsz.gov.si>) je zagotovitev pogojev:

- za ohranitev solidarnosti in kakovostnega medčloveškega sožitja med tretjo, srednjo in mlado generacijo ter
- za kakovostno staranje in oskrbo naglo rastočega deleža tretje generacije.

Sprejem nacionalne strategije za kakovostno staranje prebivalstva in za solidarno sožitje generacij v Sloveniji narekujejo naslednja družbena dejstva, ki predstavljajo tudi vsebinska izhodišča strategije:

- rast starega in predvsem najstarejšega deleža prebivalstva,
- razpadanje medgeneracijske povezanosti in nevarnost, da zakrni medgeneracijska solidarnost,
- slepa pega zahodne kulture v doživljanju smisla starosti, njenega vrednotenja in protislovnost marginaliziranje samostojnosti tretje generacije v družbi,
- zmanjševanje tradicionalne vloge družine in sosedstva pri skrbi za stare ljudi.

(<http://www.mddsz.gov.si>)

Strategija varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva obsega naslednja področja:

- »skrb za ustvarjanje pogojev za aktivno vključevanje tretje generacije v proces dela in zaposlovanja,
- skrb za socialno primerne in fizično vzdržne pokojnine,
- dejavnost dolgotrajne oskrbe z zavarovanjem za dolgotrajno oskrbo,
- skrb za delovanje sodobnih programov socialnega varstva na področju staranja in sožitja generacij,
- skrb za preventivno krepitev zdravja starih ljudi, za njihovo zdravljenje in za stabilnost sistema zdravstvenega zavarovanja,
- skrb za vzgojo in izobraževanje mlade in srednje generacije za kakovostno sožitje s starimi ljudmi, ob prehodu v tretje življenjsko obdobje za pripravo na kakovostno staranje in sožitje z mlajšima generacijama ter za primerne pogoje vseživljenjskega učenja in izobraževanja za starejše,
- usmeritev kulture, zlasti javnih občil, v sodelovanje pri skrbi za rast nove solidarnosti med generacijami in za kakovostno človeško preživetje družbe z velikim deležem starega prebivalstva,
- usmeritev raziskovanja in znanosti na področje staranja, starosti in sožitja med generacijami,
- usmerjanje prostorskega planiranja za tako stanovanjsko in javno ureditev, ki bo primerna za življenje in delo starih ljudi,
- razvoj sodobnih komunikacijskih sredstev po meri starih ljudi in njihovo udeležbo pri vsakdanji rabi teh sredstev,
- tak razvoj prometa, ki bo omogočal gibljivost in udeležbo starih ljudi, ter
- skrb za učinkovito zaščito starih ljudi pred nasiljem in zlorabami.«

(<http://www.mddsz.gov.si>)

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Ur. l. RS, 109/2006) ureja sistem obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja na podlagi medgeneracijske solidarnosti, prav tako pa tudi dodatno pokojninsko in invalidsko zavarovanje oseb, ki so vključene v obvezno zavarovanje.

Z obveznim zavarovanjem se zagotavljajo naslednje pravice:

- pravica do pokojnine: starostna, invalidska, vdovska, družinska, delna

- pravice iz invalidskega zavarovanja: do poklicne rehabilitacije, nadomestila za invalidnost, premestitve in dela s krajšim delovnim časom od polnega, do drugih nadomestil iz invalidskega zavarovanja, do povrnitve potnih stroškov
- dodatne pravice: do dodatka za pomoč in postrežbo, do invalidnine, varstveni dodatek k pokojnini
- druge pravice: odpravnina, oskrbnina, pravica do letnega dodatka.

S tem zakonom se ureja tudi pravica do državne pokojnine. (www.mddsz.gov.si)

V *Zakonu o socialnem varstvu* (Ur.l. RS, 03/2007) je socialnovarstvena dejavnost opredeljena kot preprečevanje in reševanje socialne problematike posameznikov, družin in skupin prebivalstva. Pravice iz socialnega varstva po tem zakonu obsegajo storitve in ukrepe, namenjene preprečevanju in odpravljanju socialnih stisk in težav posameznikov, družin in skupin prebivalstva ter denarno socialno pomoč, namenjeno tistim posameznikom, ki si sami materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati.

Storitve, namenjene odpravljanju socialnih stisk in težav so:

- prva socialna pomoč: pomoč pri prepoznavanju in opredelitvi socialne stiske in težave, oceno možnih rešitev in seznanitev upravičenca o možnih oblikah socialno varstvenih storitev in dajatev, o obveznostih, ki so s tem povezane in o mreži ter izvajalcih socialno varstvene storitve in dajatve
- osebna pomoč: svetovanje, urejanje in vodenje z namenom, da bi posamezniku omogočili razvijanje, dopolnjevanje, ohranjanje in izboljšanje socialnih zmožnosti
- pomoč družini: pomoč za dom, pomoč na domu in socialni servis
- institucionalno varstvo: oblike pomoči v zavodu, v drugi družini ali drugi organizirani obliki, s katerimi se upravičencem nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, predvsem bivanje, organizirana prehrana in varstvo ter zdravstveno varstvo
- vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji: celovita skrb za odraslo telesno in duševno prizadeto osebo, razvijanje individualnosti, vključevanje v skupnost in okolje ter zaposlitev takim osebam na osnovi ohranjanja njihovih pridobljenih znanj in razvoju novih sposobnosti
- pomoč delavcem v podjetjih, zavodih ter pri drugih delodajalcih: svetovanje in pomoč pri reševanju težav, ki jih imajo delavci v zvezi z delom v delovni sredini in ob prenehanju delovnega razmerja ter pomoč pri uveljavljanju pravic iz zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter otroškega in družinskega varstva. (www.uradni-list.si)

1.3. Demografske spremembe

1.3.1. Prebivalstvo sveta se hitro stara

V zgodovini naše civilizacije še nikoli ni bila tako zelo jasna razlika med sočasno hitro in obsežno rastjo deleža starega prebivalstva ter med nazadovanjem deleža mladega prebivalstva. Po napovedih strokovnjakov OZN se bo takšna demografska revolucija nadaljevala tudi v stoletju, ki se je ravno začelo. Razmerja med številom otrok, v starosti med 0 in 14 let, ter številom delovno sposobnih prebivalcev v starosti med 15 in 64 let, ter nenazadnje med številom starih ljudi v starosti 65 let in več, se hitro spreminjajo. Leta 2050 naj bi na svetu živelo od 7,9 milijarde (po nizki varianti), do 10,9 milijarde prebivalcev (po visoki varianti). Po predvidevanjih bo do leta 2050 prvič v zgodovini število starejših v svetu preseglo število mladih. Tako naj bi bil po napovedih do leta 2050 vsak peti človek star 60 let ali več, do leta 2150 pa vsak tretji. Trenutno ima Azija večino starih ljudi, 54%, sledi pa ji Evropa z 22,4%. Staranje prebivalstva je dolgotrajen proces. Leta 1950 je bilo med prebivalstvom v svetu 8% oseb, ki so spadale v starostno skupino starih ljudi, leta 2000 jih je bilo 10%, do leta 2050 pa naj bi jih bilo že 21,8%. Sredi enaindvajsetega stoletja bosta po predvidevanjih na svetu že približno 2 milijardi starih ljudi, kar bo trikrat več kot pred petdesetimi leti. Staranje prebivalstva je skrajnost, ki vpliva na vse prebivalstvo, saj je tesno povezano z vsemi dogodki življenja vsakega posameznika. Na socialnem področju staranje prebivalstva vpliva na zdravstveno stanje družbe in na skrb za zdravje prebivalstva, na sestavo družin in drugih oblik sobivanja ljudi, na gradnjo stanovanj in selitve prebivalstva. 51% svetovne populacije starih ljudi živi v mestnih območjih. Pričakovati je, da se bo ta delež do leta 2025 povzpел na 62%. Napovedi za posamezne regije se močno razlikujejo glede na njihovo večjo ali manjšo razvitost. Tako naj bi v razvitih državah v mestih živelo 74% prebivalcev, v manj razvitih državah pa le 37%. V zadnji polovici 20. stoletja se je življenje posameznika podaljšalo za 20 let, vendar ne v vseh državah enako. Tako je starost starih ljudi še vedno najnižja v manj razvitih državah. Stara pa se tudi starejše prebivalstvo. Danes najhitreje narašča delež tistih prebivalcev, ki so že dosegli starost 80 let ali več. Na leto se ta starostna skupina poveča za 3,8% in predstavlja več kot desetino vseh starejših prebivalcev sveta. Večina starega prebivalstva sveta so ženske in predstavljajo 55%. Pričakovano trajanje življenja žensk je višje od pričakovanega trajanja življenja moških. Med Evropejci je 60 let ali več danes star vsak peti, med Afričani pa vsak dvajseti. S starostjo se zdravstveno stanje

starih ljudi slabša in vedno večje je povpraševanje po možnosti dolgoročneje nege starejših. Čeprav pismenost med starim prebivalstvom narašča, je nepismenost v svetu še vedno nekaj običajnega. V manj razvitih državah je bilo leta 2000 med osebami v starosti nad 60 let pismenih približno polovico. Brati in pisati je znala samo tretjina starih žensk in okoli tri petine starih moških. (Vertot 2008: 9-14)

1.3.2. Spremembe v Sloveniji

Staranje prebivalstva naj bi se v prihodnosti intenzivno nadaljevalo. Tudi Slovenija ne izstopa. Konec leta 2007 je bilo 12,5% prebivalstva starega več kot 65 let. Leta 2008 je ta starostna populacija predstavljala že skoraj petino vseh prebivalcev, do leta 2060 pa naj bi se po projekcijah Europop2008 delež povečal na 35%. Starostna sestava prebivalstva se zrcali v sedanji. Močnejše se bo povečalo število prebivalcev v starosti, ko se upokojujejo, število mladih pa se bo zmanjšalo. Po starosti svojih prebivalcev bo Slovenija v EU kmalu stara država. V letu 2008 je starih nad 65 let dobrih 18%, leta 2060 pa naj bi jih bilo že 30%, starih nad 80 let pa je v današnjem času okoli 4%, leta 2060 pa jih bo 12%. Proces staranja prebivalstva bo vplival tudi na povečanje starostne odvisnosti starih ljudi. Glede skrbi za novo solidarnost med generacijami je Slovenija uvedla »strategijo varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva«. Namen tega je uskladiti in povezati delo pristojnih vladnih resorjev z gospodarskim in s civilnim sektorjem. Cilj naj bi bil povečati solidarnost in kakovost medčloveškega sožitja med tretjo, srednjo in mlado generacijo ter zagotoviti kakovostno staranje in ustrezno oskrbo vsem, ki vstopijo v naglo naraščajočo »tretjo generacijo« pri nas. (Statistični urad Republike Slovenije 2008)

V letu 2007 so v 69-ih domovih za stare ljudi skrbeli za 13.856 oskrbovancev, od tega za 10.359 žensk in 3.497 moških. Zmogljivosti slovenskih domov za stare ljudi zadoščajo za sprejem dobrih 4% prebivalcev Slovenije, starih 65 let in več. Število prošenj za sprejem v domove vedno bolj narašča, s tem pa se podaljšuje tudi čakalna doba za sprejem. Med oskrbovanci domov za starejše prevladujejo ženske, še posebej izrazita pa je razlika pri starostni meji nad 80 let. V tej starostni meji je moških le 15%. Glede na dejstvo, da moški v Sloveniji umirajo mlajši kot ženske, je to povsem razumljivo. Med vsemi oskrbovanci v starosti nad 65 let pa je delež moških 25,2 %, žensk pa 74,8%. (Statistični urad Republike Slovenije 2008)

V Skupnosti socialnih zavodov Slovenije so pripravili natančno oceno administrativno zbranih podatkov o prošnjah za sprejem v domove za upokojence in ga primerjali z dejanskimi stanjem na terenu. Največ prostih mest, kjer lahko stanovalce sprejmejo takoj, je na SV koncu Slovenije, največje pomanjkanje pa v osrednji Sloveniji, še posebej v Ljubljani. Prav v Skupnosti socialnih zavodov Slovenije pa opozarjajo, da je navidezna slika zasedenosti kapacitet in posledično čakalna doba za sprejem v dom precej drugačna od dejanskih razmer. Mnogo upokojencev namreč pošlje prošnjo za sprejem v dom precej prej, preden dejansko potrebujejo namestitev. Poleg tega veliko prosilcev svoje prošnje za sprejem pošlje v več domov hkrati in čakajo na prosto mesto. Zaradi velikih razlik v pokritosti po posameznih področjih v Sloveniji se ustvarja zmotna slika o vsesplošnem velikem pomanjkanju domov, to pa še vzpodbuja upokojence, da oddajo prošnje za sprejem mnogo prej, kot dejansko potrebujejo storitve. Sedanje stanje po eni strani ne ustreza starim ljudem, ki jim niso na voljo domovi tam, kjer jih najbolj potrebujejo, pa tudi ne izvajalcem, saj nekateri ne morejo zadostiti povpraševanju, drugi pa se soočajo s slabo zasedenostjo. (Koprivnikar 2009)

1.4. Socialne potrebe v starosti

Pogoj za kakršnokoli smiselno delo z ljudmi in za ljudi je poznavanje in upoštevanje vseh človekovih potreb. Potrebe so temeljni mehanizem živih bitij in ljudi, da se ohranjajo in napredujejo, potrebe dajejo motivacijsko energijo za doseg in uresničevanje ciljev. Človek se svojih potreb bolj ali manj zaveda in išče načine, kako jih bo zadovoljil. Stiska in bolečina zaradi nezadovoljenosti potreb poganjata temeljni socialni imunski vzgib pri človeku, to je samopomoč. (Ramovš 2004: 323)

Kakovost človeškega življenja se meri po tem, koliko in v kakšni medsebojni skladnosti ima človek zadovoljenje vse potrebe. Potrebno je poskrbeti za vse človeške potrebe, saj ena vrsta zadovoljenih potreb ne more nadomestiti zanemarjene druge potrebe. Zadovoljenje materialne potrebe nam na primer ne morejo nadomestiti medčloveških odnosov, zato je osamljen človek lahko popolnoma nezadovoljen. (Ramovš 2000: 321)

V tretjem življenjskem obdobju Ramovš (2004: 325) poda sedem pomembnih skupin potreb :

- po materialni preskrbljenosti:

- Od človekove materialne preskrbljenosti je odvisno predvsem zadovoljevanje potreb po hrani, obleki, toplem stanovanju, razvedrilu, čistoči, zdravljenju bolezni in podobnih potreb. Vir te preskrbljenosti predstavlja največkrat mesečni denarni dohodek, ki ga človek ima, to je starostna in/ali invalidska pokojnina na podlagi zaposlitve. Vir lahko človek črpa tudi iz osebnega premoženja ali prihrankov. Tistim, ki nimajo nikakršnih virov, jim pomaga država. Enega izmed temeljnih virov materialne varnosti predstavlja tudi lastno delo v tretjem življenjskem obdobju. (Ramovš 2003: 93-94)

- po ohranjanju telesne, duševne in delovne svežine v starosti:
 Tej potrebi je nujno posvečati pozornost skozi vse življenje, še posebej v starosti. Dejavno življenje je pomembna sestavina mladostne svežine v starosti. Premalo gibanja ter neprimerna prehrana v starosti hitro vodi do občutka oslabelosti ter v bolezni. Zaradi tega človek še bolj miruje. Nastane začaran krog poslabševanja – star človek se zanemarija in duševno otopeva, vedno manj je aktiven in vedno bolj socialno osamljen. Odljudnost vzvratno pospešuje duševno pešanje in pasivnost, to pa povzroča še hujšo telesno zanemarjanje. V starosti je na voljo veliko aktivnosti, človek pa se mora sam odločiti za najbolj primerne zase. Ramovš pravi, da je »... z vidika kakovostne starosti treba vse življenje uravnovešeno skrbeti za svoje telesno in duševno zdravje, vsaj v poznih srednjih letih pa nanovo prisluhniti pristnim telesnim potrebam po gibanju, po zmernosti in zdravi prehrani, po ravnotežju med delom, razvedrilom in počitkom, po izbiri dela, ki ga človek opravlja z veseljem in uspehom, ter zadovoljevanje teh potreb zavestno uravnati na svoj osebni ritem prehoda v tretje življenjsko obdobje.« (Ramovš 2003: 95-97)

- po osebem medčloveškem odnosu:
 Ta potreba je najbolj pereča nematerialna socialna potreba v starosti. Človek potrebuje nekoga, ki ga posluša, da ga jemlje resno, ga sprejme takega, kot je. Star človek potrebuje osebni stik s »svojim« človekom. Le ta je lahko družinski član, sorodnik, mogoče sosed, s katerim je dalj časa prijateljeval. V postmodernem času lahko takega človeka predstavlja tudi oseba iz medgeneracijskih skupin za kakovostno starost ali oseba iz individualnega prostovoljnega družabništva. Okoli starega človeka je lahko veliko ljudi, vendar če le ta nikogar izmed njih ne občuti kot »svojega«, je osamljen. Prav to se večkrat pojavlja v bolnišnicah ali domovih za stare. Posledice osamljenosti so lahko zelo hude, od telesne podhranjenosti, bolezni, izguba teka, dremajoče čemenje, padec odpornosti. Zaradi tega se

poveča tudi smrtnost. Ena izmed oblik, da človek premaga osamljenost, je tudi vključitev v medgeneracijske skupine za kakovostno starost. (Ramovš 2000: 322-323)

Osamljenost ni tipična za starost, pojavlja se v vseh življenjskih obdobjih. Navezovanje stikov z drugimi in pridobivanje njihovega zaupanja je potrebno začeti že v otroštvu. V vseh obdobjih življenja je pri človeku izražena želja po samoti. Posebej ob velikih ali prelomnih dogodkih se človek rad umakne in stvari premisli tudi sam. Vzroki za osamljenost so lahko tudi telesne motnje, negotovost, nelagodnost, značilna oblika osamljenosti pa je vdovstvo. Za premagovanje osamljenosti so zelo primerni razni »konjički«. Potrebno si je vzeti čas za tisto, kar nas veseli, kar človeka dopolnjuje in bogati. Osamljenost pogosto prežene tudi dopisovanje, zahajanje v družbo, obisk znancev v drugih krajih. Zelo dobri pri premagovanju osamljenosti so tudi hišni ljubljenci. (Birska 1992: 27-30)

- po predajanju življenjskih izkušenj in spoznanj mladi in srednji generaciji:

Star človek doživlja svoje dotedanje življenje kot vredno in smiselno, če posebej mlajši od njega njegove življenjske izkušnje jemljejo resno. Življenjske izkušnje so najbolj osebno in največje bogastvo, ki daje vrednost vsemu drugemu premoženju. Večkrat se zgodi, da stari ljudje svoje materialno premoženje, ki ga posedujejo, zapustijo raznim fundacijam, ki cenijo upoštevajo in ohranjajo človekovo osebno življenjsko izkušnjo. V preteklosti so bile pomembne posebej materialne in porabne izkušnje starih ljudi, danes pa so bolj pomembne življenjske izkušnje o medčloveškem sožitju in osebnem spoprijemanju z življenjem. Če star človek svojih izkušenj ne more predati mlajšim generacijam, svoje dotedanje življenje doživlja kot nesmiselno, s tem pa se povezuje tudi bivanjska praznота in brezcilnost v doživljanju starosti. (Ramovš 2000: 323-324)

- po doživljanju smisla starosti:

Volja do smisla je osnovna človeška potreba in energija. V kolikor star človek ne doživlja smisla svoje starosti, ostane brez energije za opravljanje nalog, ki bi jih drugače zmožel in brez energije za kljubovanje težavam v starosti. Ta motnja onemogoča kakovostno starost. Star človek mora videti in spoznati smisel preteklosti, sedanjosti in prihodnosti, drugače je njegovo življenje prazno in brezcilno. Smisel prihodnosti pri starem človeku vključuje tudi smrt. V vseh obdobjih življenja se pojavlja smisel življenja v ustvarjalnem delu in v medsebojnem sožitju, v starosti pa se velik del smisla pojavlja tudi v stališču do tragike.

Doseganje tega smisla je najtežja naloga. V starosti je potrebno sprejeti dejstvo, da starost prinaša tudi omejitve. Vendar se je potrebno zavedati, da je kljub temu tudi starost prav tako pomembno obdobje življenja, kot sta mladost in srednja leta. (Ramovš 2003: 110-113)

- po negi v starostni onemoglosti:

Zelo pomembno je sprejemanje človeške onemoglosti. Star človek, ki je onemogel, mora sprejeti svojo onemoglost, svojci in negovalci pa njegovo. V kolikor vsi tega ne sprejmejo, lahko to zelo zagreni življenje. Star človek si težko prizna, da potrebuje pomoč drugih, da je oslabel, nemočen, nebogljen. Zato se lahko zgodi dvoje – ali se dela junaka in zavrača pomoč, ali pa se samopomiluje in dela pretirano nemočnega. Ramovš strni dogajanje v naslednjih besedah: »Negovanje drugega, ki je bil onemogel v starosti ali bolezni, je bilo človeku nekaj vrednega, ko pa govori isti človek v srednjih letih o sebi, noče niti pomisliti, da naj bi ga v njegovi starostni nebogljenosti negovali njegovi bližnji.« (Ramovš 2003: 114)

- po nesmrtnosti:

Potreba po nesmrtnosti je s staranjem vedno bolj živa. Včasih so verjeli v posmrtno življenje skozi različne religije. Sedaj pa je posmrtnost potlačena. Še vedno pa se najbolj kaže v zaverovanosti ljudi v večno mladost. Zdravi načini za zadovoljevanje potrebe po nesmrtnosti so naslednji: *Skrb, da bi se človeka po smrti spominjali*. To se izraža skozi spomenike na pokopališčih, po urejenosti grobov. *Prizadevanje, da bi ostala za človekom njegova dela*. Pri tem ni pomembna velikost zapuščine, pomembna so dela za otroke, da bi prišli do kruha in poštenega samostojnega življenja. *Vera v življenje po smrti*. Najbolj splošna je oblika vere v duhove prednikov in njihova povezanost z živimi. Zahodna kultura, ki jo predstavljata judovsko – krščanska kultura, veruje v enega in edinega Boga. Le ta je garant za človekovo osebno življenje po smrti. (Ramovš 2003: 120-123)

Socialna stroka ima veliko vlogo pri strokovni pomoči za samopomoč ljudem srednje generacije v pripravi na kakovostno starost in pri samoorganiziranju postmodernih socialnih mrež za zadovoljevanje nematerialnih socialnih potreb. (Ramovš 2000: 328)

1.5. Socialne mreže

Ida Hojnik Zupanc opredeli družino kot osnovno neformalno mrežo: »Po klasični sociološki opredelitvi je družina osnovna družbena celica oz. primarna skupina, ki zagotavlja socialno reprodukcijo. Psihologija opazuje družino z vidika dinamike medosebne interakcije, ki temelji predvsem na emocionalnih in moralnih vrednotah in na tej osnovi tvori osnovno neformalno mrežo.« (Hojnik Zupanc 1999: 138)

Pri opredelitvi in krepitvi socialnih mrež je zelo pomembno Lüssijevo socialnoekološko načelo, ki govori o tem, da socialna delavka pri pomoči osebi najprej aktivira ter mobilizira naravne socialne mreže uporabnika, katere predstavniki so družina, prijateljske skupine, delovni tovariši, sosedge, skupine, katerim posameznik pripada. (Čačinovič Vogrinčič 2006: 73-74)

V starosti imajo stari ljudje možnost prejemati pomoč preko formalnih socialnih mrež, ki jih predstavljajo javne in privatne strokovne službe, razne prostovoljne organizacije, ter pomoč preko neformalnih socialnih mrež, katere najdemo v družini, med prijatelji, sosedi, znanci. Najpomembnejši vir pomoči še vedno predstavljajo sorodniki. (Hvalič Touzery 2006: 30)

Poznamo dva tipa socialnih mrež:

- mreža socialne opore: imenujemo jih tudi osebne mreže, posamezniku pa nudijo neformalno pomoč in oporo;
- skupnostna mreža: usmerjene so na kolektivno oziroma skupnostno raven, k artikuliranju skupnih kolektivnih rešitev problemov.

Pomembno vlogo za vzpostavljanje in krepitev socialnih mrež predstavlja skupno učenje, učenje drug od drugega, ko si med sabo udeleženci izmenjajo izkušnje in znanje. V tem procesu se oblikujeta individualna in kolektivna identiteta, ki vključujeta individualne in skupinske komponente. Individualne komponente predstavljajo identiteta, občutek povezanosti ter zavest, kolektivne komponente pa kolektivno identiteto, skupinsko zavest, solidarnost in organiziranost. Raziskave kažejo, da so za starejše še vedno najbolj pomembne neformalne socialne mreže, ki jih sestavljajo sorodniki in partner, izginjajo pa skupnostne vezi. (Krašovec Jelenc, Kump 2006: 143)

Wengerjeva (1994, v Hojnik Zupanc 1999: 134-135) je oblikovala pet tipov odnosov starih ljudi, ki jih je poimenovala neformalne podporne mreže:

- Sorodstvena mreža: najbolj staremu človeku pomagajo družinski člani, ki bodisi stanujejo v istem gospodinjstvu, bodisi v bližini. Veliko pomagajo tudi prijatelji ali sosedi. Mreže predstavlja majhno število ljudi, do 4 člani, značilne pa so za stare ljudi, stare 80 let in več. Slabost te mreže predstavlja omejevanje starega človeka in njegove neodvisnosti s pretirano skrbjo oziroma preveliko mero pomoči.
- Integralna povezanost v bivalnem okolju oziroma sosedska mreža: ta mreža temelji na družinski pomoči, prijateljih in sosedih. Sosedi lahko istočasno predstavljajo prijatelje. Te vrste mrež se pojavijo v stanovanjskih soseskah, kjer je nizka rezidenčna fluktuacija, predstavlja pa 8 in več članov. Prevladuje pri ljudeh, starih pod 80 let. Obstaja visoka stopnja avtonomije v neformalni pomoči.
- Samostojna, samozadostna podporna mreža: prevladuje pri posameznikih, ki živijo sami, nimajo otrok in bližnjih sorodnikov ali so samski. Navadno se zadržujejo v stanovanju, stiki z družinskimi člani in sosedstvom so redki. Pri takih osebah je navadno edina možnost institucionalno varstvo.
- Podporna mreža v širšem bivalnem okolju: pomoč predstavljajo prijatelji in prostovoljne organizacije, v katerih je posameznik sodeloval ali pa še sodeluje. Sorodniki ne živijo v bližini. Mreža obsega 8 ali več članov. Ta tip mreže prevladuje pri poročenih osebah srednjega sloja, osebe živijo skupaj s partnerjem in so po upokojitvi zamenjale bivališče. Posamezniki si sami izbirajo vrste storitve, ki jo potrebujejo, pogosto za storitve plačajo.
- Podporna mreža pri osebah z zaprto zasebnostjo: posamezniki so večinoma poročeni, brez otrok ali pa le-ti živijo daleč stran. Preselili so se po 40. letu starosti. Prijateljev nimajo v bližini, medsosedski odnosi so na nizki stopnji. Mreže predstavljajo največ 4 člani. Ko posameznik ne more več živeti sam, je edina možnost institucionalno varstvo.

V Sloveniji se lahko po raznih raziskavah s tipi mrež Wengerjeve primerjata tipa sorodstvena mreža in samostojna, samozadostna podporna mreža. V Sloveniji pa se pojavlja tako imenovana kombinirana formalno-neformalna mreža, ki jo imajo tisti posamezniki, ki glede na izražene potrebe posegajo po storitvah organiziranih služb.

Morgan in Kunkel (1998, v Milošević Arnold 2000: 254) poudarjata, da so socialne mreže starih ljudi na splošno ožje, kot jih imajo mlajši. Verjetno to izvira iz specifičnih potreb starih ljudi. Socialne mreže vplivajo na uspešno staranje, saj zagotavljajo več podpore, kar pomaga nadomestiti izgube, s katerimi se stari ljudje z leti soočajo. V primeru, če ljudje, ki sestavljajo

to socialno mrežo, zanemarijo potrebo po spodbujanju neodvisnosti, ko se odzivajo na zdravstvene in socialne omejitve starega človeka, lahko uspešno prilagoditev na staranje tudi ovirajo.

Socialne mreže so varovalni dejavnik v povezavi z zdravstvenim stanjem starih ljudi, s kardiovaskularnimi obolenji, z umrljivostjo zaradi raka ter nivojem funkcionalnih zmožnosti. Učinek mrežnih interakcij je bistveno odvisen od dohodka oz. materialnega stanja, fizične kondicije starega človeka in njegovega spola. Najbolj predvidljiv je materialni dejavnik. Tisti z nižjimi dohodi so bolj izpostavljeni zdravstvenim tveganjem, se hitreje vpletejo v kriminal. Kdor je vitalen in ne trpi zaradi funkcionalnih omejitev, je manj odvisen od socialnih mrež. Glede na učinek socialnih mrež pri starejših glede na spol si strokovnjaki niso edini, na kateri spol naj bi imele mreže večji vpliv, na moškega ali žensko. (Dragoš 2000: 304)

1.5.1. Star človek med osebno intimnostjo in vpetostjo v socialne mreže

Skozi vse življenje je kakovost življenja odvisna od dobrega razmerja med osebno samostojnostjo in ustrezno vpetostjo v medčloveške povezave. Človek za svoj razvoj potrebuje družbo drugih ljudi in tudi samoto. Oboje se komplementarno dopolnjuje. V starosti je človek še posebno občutljiv za njemu primerno ravnotežje med tem, da je neodvisno samostojen ter tem, da je sprejet pri drugih ljudeh, svojcih in ustanovah. To ravnotežje je omajano, ko star človek zboli ali je poškodovan in se mora preseliti iz svojega okolja v institucijo. Varo intimitet daje človeku njegov osebni prostor. Staremu človeku predstavlja to njegovo stanovanje z opremo, njegova bližja okolica. Pri preselitvi v dom za stare je lahko izguba njegovega intimnega prostora globok osebni šok. Drugi element varne intimitete je človekovo osebno doživljanje in njegova zavest o sebi. Človek mora predvsem v starosti gojiti v sebi trdno jedro pozitivnega doživljanja samega sebe in svoje življenjske poti. Ob življenjskih prelomih v starosti je to jedro glavni vir energije, da s pomočjo duha okreva v mejah sposobnega in sprejme samega sebe tudi s tistim delom, ki bo ostal okrnjen po poškodbi. Tretji element varne intimitete pa predstavlja občevanje. Komunikacija ali občevanje je zveza med človekom in njegovim okoljem. Občevanje ima tri kroge zaupnosti:

- zunanji krog zaupnosti: vse, kar lahko človek vsak trenutek zaupa in sporoči vsakomur;

- srednji krog zaupnosti: človekova osebna spoznanja, čustva, doživetja, izkušnje. Te vsebine so človekovo največje bogastvo. V tem krogu je človek osebno ranljiv, ob zlorabah njegovih osebnih vrednot in izkušenj se čuti dobesedno razvrednoten.
- notranji krog zaupnosti: doživljajske vsebine in izkušnje, ki so izrazito intimno osebne. Te so pod zaščito sramežljivosti. To so izkušnje v osebnem duhovnem jedru človeka. (Ramovš 2004: 329-330)

Nasprotni socialni pol od zavarovane intimnosti je človekova vpetost v socialne mreže. Medčloveška razmerja so socialna mreža, ki človeku:

- pomaga, da uspeva, zadovoljuje svoje potrebe, ustvarja, napreduje;
- postavlja v življenju pravila igre za družbeno sožitje;
- preseje njegovo vedenje in ravnanje v sprejemljive in nesprejemljive vloge;
- nudi varstvo pred pomanjkanjem in nevarnostmi, čeprav mu s svojimi omejitvami povzroča tudi nevšečnosti;
- v trenutku njegove težave pomaga, da ne propade. (Ramovš 2004: 331)

Poškodba starega človeka iztrga iz njegovih naravnih socialnih mrež (družina, sosodstvo, sorodstvo, prijateljstvo...) in ga začasno prestavi v umetno oblikovane socialne mreže za krajši čas ali celo za daljše obdobje (bolnišnice, zavod za rehabilitacijo, zdravišče...), lahko pa je potem celo trajno prestavljen v novo socialno mrežo (dom za stare ljudi, negovalna bolnišnica...) (Ramovš 2004: 332)

1.6. Oblike bivanja v starosti

Slovenski model socialnega varstva starih ljudi predstavlja možne oblike oskrbe in možnosti bivanja starih ljudi. Cilj modela je zadržati starega človeka čim dlje v njegovem bivalnem okolju ter razviti mrežo organiziranih storitev v bivalnem okolju. *Institucionalno varstvo* predstavljajo domovi za stare ljudi in družina. To so lahko javni ali zasebni domovi. Obstajajo domovi za stare ljudi ter kombinirani socialnovarstveni zavodi. Javni zavodi opravljajo zdravstveno dejavnost in socialnovarstveno vlogo. *Stanovanjske oblike* pomoči in bivanja predstavljajo dnevni centri, upokojenska stanovanja ter stanovanjski domovi za starejše. Dnevne centre lahko vodijo domovi, privatne institucije ali nevladne organizacije. Uporabniki le teh ne potrebujejo zahtevne zdravstvene nege. Zagotavljajo pa starim ljudem osnovne

storitve, kot so varovanje, prehrano, zdravstveno oskrbo, socialno oskrbo in razvedrilo. Upokojenska stanovanja so ali stanovanja za stare, ki potrebujejo občasno pomoč, ali pa varovana stanovanja, kjer stanovalci pomoč potrebujejo stalno. Stanovanjski dom za stare ljudi predstavlja stanovanjska stavba z lastnim stanovanjem. Zagotovljena je osnovna pomoč, ponoči tu osebja ni. Uporabniki pa imajo na voljo telefonski sistem klica na pomoč. *Pomoč na domu* se izvaja preko centrov za pomoč na daljavo, pomoči na domu, storitev v bivalnem okolju in storitve na domu. Center za pomoč na daljavo zajema storitve s pomočjo telekomunikacijske tehnologije, preko socialne kontrole, klica v sili. Pomoč na domu je organizirana pomoč javnih in privatnih služb ter prostovoljnih organizacij, npr. javni zavodi, zdravstvene organizacije, centri za pomoč na domu. Storitve v bivalnem okolju so mobilne oblike pomoči, npr. prevoz do raznih institucij, dostava življenjskih potrebščin. Storitve na domu pa so osebna nega, socialna kontrola, zdravstvene storitve, socialna pomoč za medčloveške odnose, gospodinjska pomoč. Družinski člani izvajajo pozitivno socialno kontrolo nad svojimi starejšimi sorodniki, kar pomeni, da se zanimajo zanje, jih spremljajo, pa čeprav le s telefonskim klicem. (Hvalič Touzery 2006: 31)

1.6.1. Institucionalna oblika bivanja v starosti

V zgodovini se je pojavljalo več vrst zavodov in ustanov, kjer so stanovali ljudje, ki so potrebovali pomoč. Prvi primer dobredelnih zavodov in ustanov se pojavi v začetku 12. stoletja in sicer v obliki *špitalov*. Predstavljali so zavetišča za pohabljenе, za ljudi, ki so bili prizadeti že od rojstva ter za reveže, služili pa so tudi kot prenočišča potujočim romarjem. Špitale so najprej ustanovili samostani, kasneje pa knezi, deželni gospodje, bogati zasebniki in člani vladarske hiše. Špitali so se kasneje na eni strani razvili v bolnišnice, kot jih poznamo danes, na drugi strani pa so se iz špitalov razvile hiralnice in domovi za ostarele. V istem obdobju se pojavijo tudi *ubožne hiše* ali *ubožnice*. Ljudje, ki s svojim delom niso mogli preskrbeti osnovnih življenjskih potrebščin, so tukaj dobili primerno oskrbo. Tu so našli prenočišče, včasih tudi hrano. Kot vse druge dobredelne ustanove so tudi ubožnice najprej nastale v večjih mestih. (Anžič 2002: 45-60)

Jary pojmuje socialno institucijo kot obliko kolektivnega bivanja, ki ga določajo predpisane norme in pravila. (Jary 1991, v Hojnik Zupanc 1999: 91)

Kljub temu, da se v današnjem času zdravstvene in socialne storitve vedno bolj uveljavljajo v obliki pomoči na domu, so institucije nujen člen v mreži socialnega varstva. Domačemu okolju se poskušajo kar najbolj približati. Institucijam dajejo skupno identiteto značilnosti, ki so enake v vseh institucijah, npr. popolna zadovoljitev osnovnih potreb za obstoj, dnevni ritem, racionalizacija dela, aktivnosti, ki se vršijo v skupinah, prevladovanje javnega prostora nad zasebnim. Življenja znotraj institucije pa se med institucijami razlikujejo. Mikro okolje institucije je po Bearleyu (1990, v Hojnik Zupanc 1999: 97-98) odvisno od *stanovalcev* in njihovih potreb, osebnosti, želja in življenjskih izkušenj, od *osebja* in njihovih izkušenj in pričakovanj, od *pravil, navad in dnevnega ritma*, od *fizičnega okolja*, ki vključuje stavbo, opremo, prostor, ki stanovalca obdaja, *od odnosov med osebjem in stanovalci*, *od odnosov stanovalcev in oseb iz zunanjega sveta*.

Institucionalno oziroma domsko varstvo stari ljudje najpogosteje uporabijo, ko zaradi zdravstvenih razlogov ne morejo več skrbeti zase in postanejo odvisni od okolja. Zato je osnovni namen institucij, da zadovoljijo potrebe ljudi, katerih sami ne zmorejo več. V to obliko pomoči je vključena tako zdravstvena in medicinska oskrba, kot tudi socialna in moralna pomoč. (Mali 2006: 18-19)

Materialna kvaliteta življenja, ki predstavlja standard življenja (hrana, toplota, čistoča), se je v raznih socialnih zavodih v preteklem času zelo izboljšala in sedaj dosega visoko raven kot še nikoli poprej. Mnogi zavodi si prizadevajo, da svojim stanovalcem izboljšajo tudi kvaliteto življenja na medčloveškem, duševnem, duhovnem, kulturnem in podobnih področjih. S tem, ko se povečujejo ta prizadevanja, se hkrati zmanjšuje birokratsko-administrativno vzdušje, ki je značilna patologija zavodov in domov modernistične dobe. (Ramovš 1995: 210)

Družba se stara in delež starih ljudi narašča, zato je institucionalno varstvo nuja in potreba, ki jo sodoben način življenja narekuje. V domovih za stare ljudi danes na splošno obstajajo dobre materialne razmere. Poskrbljeno je za prehrano, čiščenje in vzdrževanje oblek, nego, čiščenje prostorov in toploto. Kljub vsemu to starim ljudem ne predstavlja ugodja. Preselitev v dom predstavlja staremu človeku veliko spremembo na osebnem področju. Človek je vzet iz svojega domačega okolja. Ko se star človek preseli v dom, se pretrgajo socialni stiki z družino, svojci, prijatelji, sosedi, znanci. Obiski postanejo redkejši in v kolikor se star človek ne vključi v novo obliko bivanja, lahko postane osamljen. (Postružnik 2000: 338)

Jones in Fowles (v Brearely 1990, po Hojnik Zupanc 1999: 98) navajata značilnosti institucionalnega življenja, ki jih je z organiziranimi aktivnostmi možno preseči:

- izguba svobode: Zagotoviti je potrebno svobodno gibanje v in izven institucije, kar obsega obiske in počitnice v domačem okolju;
- družbena stigma: posameznika je potrebno spodbujati k potrjevanju samega sebe skozi koristne dejavnosti in skozi socialno interakcijo z drugimi;
- izguba avtonomije: zagotoviti je potrebno spoštovanje posameznikovih pravic (zasebnost, samokontrolo, izbiro);
- razosebljenost: stanovalce je potrebno obravnavati kot posameznike (upoštevati je potrebno njihove želje pri oblačenju, ureditvi sobe, ...);
- nizek materialni standard: upoštevati je potrebno individualne želje glede dekoracije, ustvarjalno uporabiti razpoložljive materiale.

1.6.2. Dom za stare ljudi kot totalna institucija

V Sloveniji se pojavlja več različnih poimenovanj domov, npr. dom starejših občanov, dom upokojencev, posebni socialni zavod, socialno varstveni dom, center za starejše občane, posebni zavod, dom starostnikov, dom varstva odraslih, dom upokojencev in oskrbovancev, dom za stare in onemogle, dom počitka,... (Pečjak, Pečjak 2007: 170)

Goffman pojmuje ustanove za totalne zaradi tega, ker te ustanove zajemajo vse vidike posameznikovega življenja, to je delo, zabavo, rekreacijo, oskrbo,... Totalnost zajema tudi ovire, ki ustanove ločijo od zunanjega sveta, npr. zidovi, gozdovi, močvirja,... Goffman med totalne ustanove zajema *ustanove, kjer stanovalci ne morejo skrbeti zase* (domovi za slepe, ostarele, sirote, revne), *ustanove, v katerih so osebe, ki zase ne morejo skrbeti, hkrati pa so te osebe nevarne za skupnost* (bolnišnice za tuberkulozne, duševne bolnišnice), *ustanove, ki zavarujejo skupnost pred nevarnostmi* (zapori, koncentracijska taborišča, taborišča za vojne ujetnike), *ustanove za izvajanje delovnih nalog* (ladje, vojašnice, internati, delovni tabori), ter *ustanove za verski umik* (samostani). Goffman leta 1957 (v Flaker 1998: 17-21) podaja šest značilnosti totalnih ustanov :

- »so *zaprte*, kar onemogoča socialne interakcije;
- operirajo z *avtoriteto*, ki difuzno pokriva celotno ustanovo in je različna od civilnih avtoritet;

- varovanci *živijo na lokaciji* in preživijo ves dan in noč znotraj zapore;
- so namenske, kar pomeni, da imajo svoje racionalne cilje in jih morajo vsaj na deklarativni ravni izpolnjevati;
- imajo t.i. impozicijsko kulturo, se pravi, da varovanci stopijo v ustanovo z že formiranimi kulturnimi vzorci, na katere je treba natakniti institucionalne;
- ustvarjajo *obratno vizijo sveta*, ideologijo, ki umešča varovance zunaj sveta.«

Temeljne značilnosti totalnih ustanov so, da življenje stanovalcev poteka na istem kraju in pod isto oblastjo, dnevne aktivnosti potekajo vpričo velikega števila ljudi, ki so vsi enako obravnavani in se od njih isto pričakuje, za vse dejavnosti obstaja urnik po pravilih uradnikov, razne vsiljene dejavnosti sestavljajo racionalni načrt za zadovoljevanje uradnih ciljev ustanove. (Goffman 1961, v Flaker 1998: 17-21)

Domove za stare pojmujejo kot totalne ustanove zaradi tega, ker delujejo kot nadomestilo človekovih potreb. Večinoma je stanovalcem odvzeta skrb za samega sebe, pri tem pa prihaja do nevarnosti, da bi človek izgubil lastno identiteto. Človek se mora v ustanovi držati domskega reda, zato prihaja do enoličnosti življenja v skupinskem bivanju. Oblika bivanja zagotavlja zadovoljevanje tistih potreb oseb, za katere je namenjena. Tu ni veliko zasebnosti. In preselitev v dom pomeni veliko več kot le preselitev iz enega kraja v drug. Starostnik se mora prilagoditi novemu domu. To pa je izredno težak proces, včasih celo neizvedljiv. Mali se s pojmovanjem domov za stare kot totalne institucije z Goffmanom ne strinja povsem. Goffman svoje videnje opiše leta 1961 v delu *Asylums*. Mali pravi, da cilji domov niso reformirati stare ljudi, jih terapevtsko zdraviti ali kaznovati, pa tudi okoliščine vstopa v domove so zdaj drugačne, kot jih opisuje Goffman. (Mali 2002: 319-320)

Dom za stare ljudi je zavod, v katerem nekateri stari ljudje preživijo zadnje obdobje svojega življenja. Lahko ga sprejmejo kot veliko breme ali kot najboljšo rešitev za svojo življenjsko situacijo. Od človeka samega, od njegovih svojcev in prijateljev ter od domskega osebja je odvisno, ali bo postal dom za stare ljudi zgolj zavod ali tretji dom. (Belič 1997: 134)

V kolikor je možno, je dobro, da se stari ljudje preselijo v dom, ko so še pri močeh. V domu imajo poskrbljeno za vso oskrbo, dnevne aktivnosti pa so še vedno njihova odločitev. Lahko se udeležijo raznih prireditev, odidejo na sprehod, ali pa gledajo televizijo in se pogovarjajo z obiskovalci in drugimi stanovalci. (Birska 1992: 31-32)

Atkinson (1998 v Mali 2006: 19-20) pravi, da dom za stare ne more biti »pravi dom«, v katerem bi človek dobil zatočišče, prostor, zaposlitev in identiteto posameznika. Vsak posameznik v domu predstavlja le delček velike organizacije, kjer je potrebno veliko kompromisa in kjer prevladujejo potrebe skupine in interesi organizacije. Občutek pravega in prvotnega doma je nedosegljiv. Že v osnovi si pojma obeh domov nasprotujeta. Velik korak k približevanju konceptu institucije kot družine je, da skozi krepitev moči posameznika vsakega spodbujamo k čim večji samostojnosti in k sprejemanju vsakodnevnih odločitev ter dolgoročnih ciljev.

Povečini imajo stari ljudje mešano ali slabo mnenje o domovih za stare, le malo starih ljudi je pripravljenih iti v dom. Stališče ljudi do domov je odvisno od položaja starih ljudi, od vzrokov za odhod v dom, od seznanjenosti o načinu življenja v domu, od starosti, zdravja in drugih stvari. Mnogi stari ljudje se boje življenja v domu zaradi tega, da ne bi drugi mislili, da njihovi otroci ne naredijo vsega za njih, da jih zanemarjajo ali ne marajo. V resnici pa raje odidejo v dom tisti, ki se z otroci dobro razumejo. Preselitev v dom zavračajo predvsem tisti stari ljudje, ki so preskrbljeni, imajo lasten dom, avto, vrt, so finančno preskrbljeni, imajo partnerja, tisti, ki imajo dobre odnose s sosedi, prijatelji, znanci. Mnogi dom za stare še vedno sprejemajo kot zadnjo postajo, kraj, kjer ljudje životarijo in le še čakajo na smrt. Poleg vsega ljudi moti tudi izguba individualnosti, tog hišni red, množičnost, denarna obremenitev otrok in opustitev ljubljene dejavnosti. Del starih ljudi pa preselitve v dom ne zavrača. Tak odnos imajo predvsem bolni, osamljeni, revni, ljudje brez otrok, tisti, ki so se jim življenjske razmere poslabšale. (Požarnik 1981: 142-143)

Namen domov je omogočati stanovalcem čim kvalitetnejše življenje, ki je še mogoče, ne pa le zdravstveno in telesno nego. V kvalitetnih domovih je dogajanje zelo pestro, stanovalci imajo na voljo telesno vadbo, šport, kulturne prireditve in predstave, družbene dogodke. Nekateri oskrbovanci v domu najdejo celo novega partnerja. (Pečjak, Pečjak 2007: 171-172)

Institucionalno varstvo lahko predstavlja ali začasno obliko, če gre za rehabilitacijo ali sezonsko bivanje, lahko pa to varstvo predstavlja doživljenjsko obliko bivanja. Institucije omogočajo maksimalno prostorsko povezanost, npr. s skupno jedilnico, skupni prostori za popoldanski počitek, skupna rekreacija, na drugi strani pa minimalno stopnjo zasebnosti. Tisti stari ljudje, ki si želijo več zasebnosti, čutijo v domovih manj udobja, saj nimajo možnosti ne za fizično ne za psihično samoto. (Hojnik – Zupanc 1994: 2)

V domu za stare pride do interakcije med stanovalci, njihovimi svojci ter osebjem. Stari ljudje se sami odločijo za bivanje v domu, ali pa se namesto njih odloči okolica. S prihodom v dom se stanovalci hote ali nehote sprijaznijo, da bodo postali odvisni od hišnega reda in urnika. Kako bodo stari ljudje sprejeli bivanje v domu, je odvisno predvsem od tega, koliko so že prej poznali življenje v instituciji ter od odnosov s svojci. Do interakcij med stanovalci pride bodisi zaradi prejšnjih poznanstev, prostorske bližine, podobne življenjske zgodovine, osebnih značilnosti, skupinskih aktivnosti. (Hojnik Zupanc 1999: 98-99)

Acceto (1987) meni, da bi morali tudi mlajši ljudje izkoriščati domove za stare, saj je druženje starejših in mlajših koristno in spodbudno za oboje. Trenutno je »srednja« generacija s starimi ljudmi povezana službeno, ko dela zanje, ne pa življenjsko, kakor je za človeške odnose normalno. (Ramovš 1992, v Kambič 1998: 132)

1.7. Socialno delo

Bear in Federic (1978, v Milošević Arnold 2000: 253) navajata temeljno poslanstvo socialnega dela, ki naj bi se strnilo na tri področja:

- pomoč ljudem za učinkovitejše reševanje problemov in odgovorno soočanje z različnimi življenjskimi situacijami;
- pomoč pri iskanju ustreznih oblik pomoči in storitev, kar socialni delavci lahko zagotavljajo (socialne službe, državni organi,...);
- povezovanje ljudi s sistemi, da bi si tako zagotovili dostop do razpoložljivih virov in različnih življenjskih priložnosti.

Za področje socialnega dela so značilni trije modeli prakse in sicer *primarni*, kjer je socialno delo na področju nosilna stroka (center za socialno delo), *sekundarni*, kjer je temeljna druga dejavnost in stroka in socialno delo gostuje na nekem področju (šolstvo, zdravstvo,...) in *partnerski* model, kjer nosi socialno delo enakopravno nosilno vlogo z drugimi strokami (zaposlovanje). (Milošević Arnold 2003: 16)

Socialni delavci ljudem omogočijo dostop do različnih oblik pomoči, storitev, dajatev, ki jih uporabniki potrebujejo. Socialni delavci morajo poleg tega, da dobro poznajo svoje področje dela, poznati tudi bistvene značilnosti drugih področij. Poznavanje raznovrstnih oblik pomoči

in storitev je še posebej pomembno pri delu s starimi. Socialni delavec ne sme spregledati vseh neformalnih podpornih mrež in te vključiti v načrt pomoči staremu človeku. (Milošević Arnold 2003: 16)

Zatrow (1992, v Milošević Arnold 2003: 17-18) navaja naslednje profesionalne vloge socialnih delavcev:

- Usposobljevalec:

Posamezniku socialni delavec pomaga, da izrazi potrebe, razjasnjuje in identificira probleme, išče resurse za njihovo rešitev, pomaga posameznikom, družinam, skupinam ali skupnostim razvijati sposobnosti za premagovanje življenjskih težav.

- Povezovalc:

Socialni delavec povezuje posameznike in skupine, ki potrebujejo pomoč, s službami, kjer lahko ustrezno pomoč dobijo in jih tudi zastopa pri zagotavljanju teh virov.

- Zagovornik:

To je proces delovanja za ali v dobro uporabnikov, da bi dosegli storitve in druge vire, ki bi bili v nasprotnem zanje nedosegljivi. (Hepworth, Larsen 1993, v Milošević Arnold 2003: 17-18). Socialni delavec zbira podatke o potrebah uporabnika ali skupine uporabnikov za pogajanje z ustreznimi službami, poskuša pa tudi vplivati na odločitve institucij glede njihove politike na posameznem področju.

- Aktivist:

»Cilj delovanja socialnega delavca v tej vlogi je sprememba celotne politike institucij do pomembnih družbenih vprašanj, kot so denimo: prikrajšanost in neenakopravnost posameznih družbenih skupin, pojavi rasizma, odnos večinske skupine prebivalstva do manjšine in podobno.« (Milošević Arnold 2003: 18) Socialni delavec pri tem uporablja taktike konflikta, konfrontacije, pogajanja in podobno. Spremembe poskuša doseči na globalni ravni. Kot dodatno navaja še naslednje vloge socialnega delavca: svetovalec, pogajalec, iniciator, pospeševalec, načrtovalec, organizator, koordinator, konzultant, mobilizator, raziskovalec,...(ibidem).

1.7.1. Socialno delo s starimi ljudmi

Socialno delo je stroka, ki v prizadevanju za dobrobit ljudi pomaga posameznikom, družinam, organizacijam ter skupnostim pri doseganju življenjsko pomembnih ciljev. Posebej si prizadeva za ekonomsko in socialno pravičnost. (Suppes, Wells 1996: 7)

Glede na način ukvarjanja s problemi ljudi, razlikujemo dva temeljna načina prakse socialnega dela:

- splošno socialno delo: Socialni delavec je usmerjen na celotne potrebe človeka in mu pomaga poiskati načine, da bi se potrebe ljudi najustrezneje zadovoljile. Pri svojem delu potrebuje široko znanje iz različnih področij, ne pa poglobljenega znanja le o posameznih vprašanjih. Izboljšujejo se življenjske razmere ljudi.
- specialistično socialno delo: Oblika pomoči socialnega delavca je ozka. Znanje, ki ga uporablja pri delu, je usmerjeno na določen problem in mora biti poglobljeno. Bolj ko so specifične potrebe določene skupine ljudi, večja je potreba po specialističnem delu. (Milošević Arnold 2003: 1)

Socialno delo s starimi ljudmi mora biti specializirano področje strokovnega dela, ki zahteva dodatna specifična znanja in primeren osebni odnos pri obravnavanju problemov starih ljudi ter upoštevanje etičnih norm pri delu. Socialni delavci moramo poznati načine prilagajanja na strese, ki jih povzročajo izgube v starosti:

- šok in presenečenje:
Starost nas vedno preseneti in potrebno se je soočiti z dejstvom, da se staramo, da se naše sposobnosti zmanjšujejo.
- zanikanje:
Največkrat se delamo, da se nas starost ne tiče, da se starajo samo drugi ljudje. Deloma pozitivno je to lahko ob smrti bližnje osebe, saj se zaradi tega manj zavedamo, da to čaka tudi nas in je izguba nekoliko manj boleča.
- pogajanje:
Človek se poizkuša staranju in izgubam prilagoditi. To je veliko lažje storiti na racionalni kot emocionalni ravni, saj se človek upira izgubljanju avtonomije.
- jeza in depresija:
Jeza je reakcija na prikrajšanosti zaradi starosti. Pokaže se direktno z nezadovoljstvom s situacijo, ali pa indirektno. Depresija je stanje, ko človek izgubi upanje in smisel in se ni sposoben prilagoditi na novo situacijo. Depresija je zelo razširjena bolezen med starimi.
- sprejemanje:

Človek se prilagodi na nove razmere in se spoprime z novimi življenjskimi okoliščinami. Človek lahko svojo samostojnost ohranja tudi s pomočjo nekaterih pripomočkov, npr. slušni aparat, bergle, invalidski voziček,... Seveda pa se mora soočiti z dejstvom, da te pripomočke potrebuje. (Burack-Weiss, Coyle Brennan 1991, v Milošević Arnold 2003: 4-5)

Ameriško združenje socialnih delavcev navaja spretnosti, znanja ter sposobnosti, ki jih morajo imeti socialni delavci za delo s starimi ljudmi:

- razumevanje razvojnih faz staranja: Na podlagi tega oblikuje primerna pričakovanja do starih ljudi.
- upoštevanje življenjskih izkušenj in vlog: Le-te socialni delavci lahko mobilizirajo za prilagajanje na spremembe, ki so povezane s staranjem.
- razumevanje doživljanja starosti pri starem človeku: »Omogoča vpogled v posameznikovo doživljanje in sprejemanje starosti kot tudi razumevanje morebitnih nasprotij med njegovimi izkušnjami in sedanjimi pričakovanji, upi in željami, ki jih goji zase in za svojo družino.« (Milošević Arnold 1999, po Mali 2007: 12)
- ugotavljanje funkcionalnih sposobnosti: Poznavanje tega v vsakodnevem življenju starega človeka je bistveno za organiziranje ustrezne pomoči.
- prepoznavanje potreb na področju duševnega zdravja in znakov depresije: Težave v duševnem zdravju se pojavljajo v vseh starostnih skupinah. Poznavanje znakov in simptomov je pomembno za ustrezno obravnavo in pomoč.
- poznavanje dinamike družinskega sistema: Načrt pomoči lahko socialni delavec pripravi, ko vidi starega človeka v kontekstu njegovega neformalnega podpornega sistema. Upoštevati je potrebno spremembe v vlogi starega družinskega člana in družino opozarjati na vloge, ki jih je star človek imel v preteklosti.
- sposobnost govora v jeziku starega človeka: To je osnovno orodje za ustvarjanje primerne dialoga in delovnega odnosa z uporabniki.
- trdno prepričanje o neodvisnosti starih ljudi: Socialni delavec se mora zavedati, da obstajajo stereotipi o odvisnosti in nesamostojnosti starih ljudi in morajo biti trdno prepričani o njihovi neodvisnosti.
- problem smrti in umiranja: Starim ljudem to predstavlja obremenitev. S smrtjo se starim ljudem ožajo socialne mreže. Socialni delavec mora na te probleme strokovno reagirati.
- spoštovanje vloge religije in duhovnosti: Socialni delavec prepozna in vključi pomoč, ki jo uporabniki lahko črpajo iz religije.

- prepričanje o krepitvi moči: Stari ljudje so lahko prostovoljci, ki pomagajo drugim in tudi uspešno zagovarjajo svoje pravice in pravice drugih skupin.

(Milošević Arnold 1999, po Mali 2007: 12-13)

Accetto (1968, v Milošević Arnold 2003: 6) je objavil splošna načela sodobne socialne gerontologije:

- Za stare prebivalce bi moralo biti poskrbljeno tako, da bi lahko čim dlje ostali v okolju, kjer so delali in živeli takrat, ko so bili najbolj aktivni.
- Bivanje v domovih za starejše osebe bi moralo biti omogočeno tistim starim ljudem, ki niso več sposobni živeti v individualnih gospodinjstvih.
- Starejši ljudje bi morali biti zdravljeni glede na naravo svoje bolezni v tistih medicinskih ustanovah, kamor sodijo. Ne bi bilo prav, da bi se te bolnike v bolnišnicah ločevalo od bolnikov srednje življenjske dobe.

Vse to naj bi upoštevali zaradi sodobne gerontologije, ki poudarja, da starega človeka ne v zdravju niti v bolezni ne smemo ločiti od drugih ljudi zgolj zaradi tega, ker je star.

Pri delu s starimi ljudmi socialni delavci delujejo po posebnih načelih:

- usmerjenost na mobilizacijo moči in potencialov starih ljudi:
s podporo in motivacijo je preko strokovne pomoči moč človeku pomagati, da premaga težave, ki jih je imel v prejšnjih življenjskih obdobjih.
- maksimalno funkcioniranje:
človeka je potrebno spodbujati, da ponovno pridobi sposobnosti za vsakdanje življenje, ki jih je nekoč imel. Človek naj se opira na lastno moč.
- zagotovitev okolja brez omejitev:
pri preselitvi človeka v zanj primernejše okolje je potrebno delovati postopoma, ob tem pa je potrebno upoštevati posameznikove želje v največji možni meri. Potrebno je odpraviti vse fizične in druge ovire v novem bivalnem okolju.
- etičnost pri delu:
delovati je potrebno spoštljivo in ohranjati posameznikovo dostojanstvo. Star človek mora imeti možnost, da sam sprejema odločitve o svojem življenju, ima pravico potrebnih in resničnih informacij, do zaupnosti. Namesto starega človeka ali v imenu starega človeka svojci in strokovnjaki ne smejo odločati.
- upoštevanje kulturnih razlik:
kulturo posameznika mora socialni delavec spoznati, jo upoštevati in dosledno spoštovati.

- sistemska perspektiva:
osebnost starega človeka sestavljajo psihični, fiziološki in socialni sistemi, njegovo okolje pa sestavljajo družina, prijatelji, sosedi,... Pomembno je, da se starega človeka povezuje s sistemi v njegovi okolici.
- postavljanje ustreznih ciljev:
cilji pri sodelovanju uporabnika in socialnega delavca morajo izhajati iz dejanskega stanja in morajo motivirati uporabnika za čim večjo aktivnost pri doseganju le teh. (Burack-Weiss, Coyle Brennan 1991, v Milošević Arnold 2003: 10)

Socialni delavci, ki delajo s starimi ljudmi, morajo delovati po določenih konceptih (Milošević Arnold 2003: 12-13):

- partnerstvo:

Uporabnik in socialni delavec skupaj gradita medsebojno zaupanje, sta v kooperativnem odnosu glede na udeležanje načela aktivnega sodelovanja. Strokovnjak mora dosledno upoštevati uporabnikove pravice in mu pomagati pri uveljavljanju le-teh. Tako uporabnik pridobiva na moči, ima možnost izbire in večji nadzor nad lastnim življenjem.

- krepitev moči:

S tem zagotovimo potrebna sredstva in nove možnosti za uporabnika. Iščemo vire, ki bodo uporabniku pomagali dobiti večji vpliv nad svojim življenjem in možnost izboljšanja socialnega funkcioniranja.

- zagovorništvo:

Zavzemamo se za pravice posameznikov ali skupnosti z neposredno intervencijo ali s krepitvijo moči. Ta koncept je temeljna etična obveznost socialnih delavcev. (Barker 1997, v Milošević Arnold 2003: 12)

- skupnostna skrb:

Zavzema se za povečanje kvalitete življenja v skupnosti, vzpostavljanje raznih vrst in fleksibilnih mrež pomoči. Opirati se je potrebno na potrebe uporabnikov.

- skupine za samopomoč:

Predstavljajo jih prostovoljne skupine članov, ki imajo iste potrebe ali probleme. Srečujejo se dalj časa z namenom dajanja podpore in izmenjave izkušenj ali informacij o dejavnostih in virih, ki so jim pomagali pri reševanju njihovih problemov. Navadno se srečujejo brez strokovnjaka. (Barker 1995, v Milošević Arnold 2003: 13)

- antidiskriminacijska praksa:

Usmerjena je proti predsodkom, negativnemu odnosu in neustrezni obravnavi ljudi glede na raso, spol, religijo ali etnično pripadnost. V odnosu do starih ljudi se pojavlja agizem – to je stereotipno obravnavanje in posploševanje značilnosti starih ljudi na osnovi starosti (Barker 1995, v Milošević Arnold 2003: 13).

Socialni delavec starim ljudem pomaga tako, da skupaj z njimi poveča zmožnosti starih ljudi ter soočanje s težavami in reševanje problemov. Pri tem se pojavljajo različne situacije: ranljivost starih ljudi, demenca, osamljenost ljudi, visoka starost, družine v stiski, medgeneracijski odnosi, narodnost starih ljudi, posebne potrebe starih ljudi, slepota, alkoholizem, stres ljudi, samomorilnost med starimi, nasilje,... (Koskinen 1997, v Mali 2007: 8-9)

1.7.2. Socialno delo v domu za stare ljudi

Bistvo socialnega dela v domu za stare ljudi je zagotavljanje vsega, kar stanovalec kot posameznik potrebuje za kvalitetno preživetje v domu, od prihoda v dom pa do odhoda. (Milošević Arnold 2004, v Mali 2007: 26)

Socialni delavec je v domu prisoten od prvega stika osebe z institucijo, do faze, ko se odnos institucije z osebo zaključi ali prekine. Vmes poteka bivanje osebe v domu. Ta faza je različna pri vsakem posamezniku, različno dolga, zahtevna, intenzivna. V vseh fazah pa se pojavlja stik s socialnim delavcem, katerega naloge so v posameznih fazah različne, vseeno pa skozi faze prepletene in povezane. (Mali 2007: 26)

Naloge socialnega delavca v domu Mali (2007: 27) razdeli na naslednje:

- »naloge socialnega delavca pred prihodom stanovalca v dom,
- naloge socialnega delavca v času bivanja stanovalca v domu,
- naloge socialnega delavca ob odhodu stanovalca iz doma,
- naloge socialnega delavca za zagotavljanje dobre klime v domu,
- naloge socialnega delavca kot spremljevalca institucionalnega življenja stanovalcev.«

1.7.2.1. Naloge socialnega delavca pred prihodom stanovalca v dom

Nepogrešljive so naslednje naloge socialnega delavca:

- sodelovanje z bodočim stanovalcem:

Prvi stik je temelj poznejšega delovnega odnosa, zato je zelo pomemben stik z bodočim stanovalcem ter njegovimi svojci. Socialni delavci naj bi starega človeka obiskali že ali na njegovem domu, ali v bolnišnici, pri sorodnikih ali znancih, kjer bi vzpostavili osebni odnos. Tako socialni delavec bolje spozna življenjske razmere bodočega stanovalca. S svojci, znanci ali prijatelji starega človeka naveže stik in skupaj poskušajo poiskati potencialne rešitve, ki bi staremu človeku bolj ustrezale kot odhod v institucijo. Kadar star človek ni več sposoben izraziti svoje volje, je socialni delavec v vlogi zagovornika. (Milošević Arnold 2004, po Mali 2007: 28)

- sodelovanje z različnimi strokovnjaki:

Socialni delavec je povezovalec med strokovnjaki in prosilci, saj na eni strani najboljše pozna življenjske razmere prosilca, ima o njih največ podatkov, na drugi strani pa sodeluje s strokovnjaki, ki sodelujejo v procesu sprejemanja oseb v dom. Sodeluje tudi s strokovnjaki v drugih institucijah, ki so povezani z bodočim stanovalcem.

- sodelovanje s svojci:

Socialni delavec se mora prepričati, ali je odhod v dom res odločitev posameznika, ki predstavlja bodočega stanovalca. Ugotavlja tudi razloge, zakaj se oseba odloči za bivanje v domu. Odhod v dom je večkrat rešitev iz stiske za svojce, ne pa za starega človeka. Resnično odločitev starega človeka za odhod v dom lahko socialni delavec proučuje le s sodelovanjem s starim človekom ter vsemi družinskimi člani.

- informiranje:

Že pred prihodom v dom mora socialni delavec staremu človeku predstaviti čimveč informacij o načinu življenja v domu, o hišnem redu, dejavnostih v domu, delavcih, načinih plačevanja doma, to pa z namenom, da se kasneje star človek čim bolj prilagodi na novo življenjsko okolje. (Mali 2007: 28-29)

1.7.2.2. Naloge socialnega delavca v času bivanja stanovalca v domu

Milošević Arnold (2004, po Mali 2007: 30) v tej fazi navaja naslednje naloge socialnega delavca:

- »podpora stanovalcu v procesu prilagajanja na življenje v domu (pomoč pri vzpostavljanju nove socialne mreže znotraj doma in ohranjanje stare v domačem okolju),
- podpora svojcem in njihovo angažiranje za sodelovanje pri dejavnostih doma (oblike izobraževanja, delavnice, skupine za samopomoč pri premagovanju občutkov krivde...),
- posredovanje v konfliktnih situacijah med stanovalci in med stanovalci in delavci,
- razvijanje prostovoljnega dela,
- sodelovanje pri organizaciji različnih interesnih dejavnosti in prireditev (denimo praznovanje rojstnih dni stanovalcev).«

Učinkovitost socialnega delavca v tej fazi je zelo odvisna od predhodne priprave stanovalca na odhod v dom.

1.7.2.3. Naloge socialnega delavca ob odhodu stanovalca iz doma

Socialni delavec ob prenehanju bivanja stanovalca v domu uredi vse potrebno v zvezi z prenehanjem bivanja. Naloge so naslednje:

- priprava odpusta stanovalca v domače okolje, drugo institucijo, novo okolje:

Stanovalcu vse potrebne formalnosti za zaključitev odnosa z institucijo uredi socialni delavec.

- obravnava predloga za premestitev stanovalca v drugo institucijo:

Na podlagi poznavanja stanovalca se socialni delavec lahko odloči za vlogo stanovalčevega zagovornika in vlogo svetovalca. Stanovalcu skuša pomagati, da bi bolje sprejemal institucionalne norme.

- urejanje prenehanja bivanja stanovalca zaradi smrti:

Socialni delavec obvesti svojce o smrti stanovalca, svojce obvešča o zadevah, ki so povezane s smrtjo stanovalca, organizira slovo od pokojnika. (Mali 2007: 31)

1.7.2.4. Naloge socialnega delavca za zagotavljanje dobre klime v domu

Socialni delavci veliko delajo s stanovalci in njihovimi svojci. Prav tako imajo pomembno vlogo pri zagotavljanju dobrih odnosov med stanovalci, svojci in delavci v domu. Dialog bi moral vsakomur omogočati izražanje svojih želja, pričakovanj, potreb in nezadovoljstev. Vendar Milošević Arnold dvomi v realizacijo takšnega poslanstva. (Mali 2007: 32)

1.7.2.5. Naloga socialnega delavca kot spremljevalca v instituciji

Socialni delavec stanovalca vpelje v novo življenjsko okolje in način življenja. Pomembno pri tem je soustvarjanje rešitev, vpeljevanje stanovalca na njemu primeren način. Na drugi strani pa domovi za stare skrbijo za množico starih ljudi in ne morejo zagotavljati rešitev za posameznikove individualne želje, potrebe in interese. Prav te pa socialni delavec odkriva, saj je njegovo delo usmerjeno v posameznika in njegovo prilagajanje na institucionalni način življenja. (Mali 2007: 33-34)

1.8. Dom upokojencev Jožeta Primožiča Miklavža

Dom upokojencev Jožeta Primožiča Miklavža Idrija je kombiniran javno socialno varstveni zavod. Sestavljata ga dve lokacijsko ločeni enoti in sicer: Enota Idrija, Arkova 4, ki nudi domsko varstvo osebam starim nad 65 let, ter Enota Spodnja Idrija, Vojkova ulica 35, ki ima status posebne enote in zagotavlja varstvo odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju in osebam z duševnimi boleznimi, s senzornimi motnjami in motnjami v gibanju. (<http://www.duidrija.si/>)

1.8.1. Enota Idrija

Dom v Idriji je bil zgrajen pred tridesetimi leti in zagotavlja institucionalno varstvo starih ljudi. Cilj doma je doseči dobro psihofizično počutje stanovalcev, maksimalno rehabilitacijo in vključitev v širše družbeno okolje. Z individualnim delom poskušajo stanovalce čim bolj spoznati, skupaj z njimi prepoznati njihove težave, potrebe in želje in jih zadovoljiti. Zdravljenje in zdravstvena nega ter oskrba so prilagojeni zmožnostim in funkcionalnemu stanju stanovalcev.

Stanovalci so zaradi različnega obsega pomoči, ki jo potrebujejo, razvrščeni v 3 standardne oblike oskrbe:

Oskrba I

Stanovalci, ki zaradi starosti ali drugih razlogov, ki spremljajo starost, niso sposobni za popolnoma samostojno življenje in potrebujejo manjši obseg neposredne osebne pomoči.

Storitve se praviloma nanašajo na stanovalce, ki so pomični in jim zagotavljajo splošen nadzor ter osnovno oskrbo in socialno varnost. Tako oskrbo nudijo 52 stanovalcem.

Oskrba II

Oskrba II je namenjena stanovalcem, ki potrebujejo večji obseg neposredne osebne pomoči. Storitve se nanašajo na stanovalce, ki so delno pomični, z delno inkontinenco in stanovalce z zgodnjo stopnjo demence. Tako oskrbo nudijo 30 stanovalcem.

Oskrba III

Oskrba III je namenjena stanovalcem z najzahtevnejšimi starostnimi in drugimi težavami, ki v celoti potrebujejo neposredno osebno pomoč, torej delno pomičnim ali nepomičnim, ki so zaradi fizičnih in/ali psihičnih težav, delno ali v celoti odvisni od pomoči pri izvajanju osnovnih življenjskih aktivnosti. Tako oskrbo nudijo 48 stanovalcem.

Da bi zagotovili čim boljše oskrbo in zdravstveno nego in s tem čim boljše psihofizično počutje stanovalcev, v Domu upokojencev Idrija izvajajo sledeče dejavnosti in aktivnosti:

- Socialna oskrba – je strokovno vodena dejavnost, namenjena izvajanju vsebin socialne preventive, terapije in vodenja uporabnikov. Vključuje postopek za sprejem, premestitev in odpust varovanca, vodenje in izvajanje individualnih programov, pomoč pri vzpostavljanju in ohranjanju socialnih stikov, organizacija prostočasnih dejavnosti, itd.
- V sodelovanju z Zdravstvenim domom Idrija izvajajo ambulantno dejavnost splošne medicine 4 – 5 krat na teden.
- Dejavnost psihiatrične ambulante.
- Fizioterapijo, ki se izvaja tako skupinsko, kakor individualno, po navodilih domskega zdravnika ali kot nadaljevanje bolnišničnega ali zdraviliškega zdravljenja.
- Delovno terapijo, katere cilj je ponuditi in organizirati dejavnosti, ki bodo stanovalcem pomagale ohraniti čimvišjo možno stopnjo samostojnosti, jim pomagale pri vključevanju v okolje in socializaciji, ter omogočale prijetno, ustvarjalno in domače vzdušje v njihovem bivalnem okolju.

Stanovalci se lahko vključijo v različne dejavnosti: pevska skupina, kreativne delavnice, pogovorne skupine, skupine starih ljudi za samopomoč, telovadna skupina,... Želijo, da stanovalci ostajajo povezani z življenjem v skupnosti. Te vezi gojijo tako, da sodelujejo z društvi in ustanovami v njihovem okolju, še posebej z vrtci, osnovno šolo in gimnazijo. Organizirane so družabne prireditve, praznovanja, gostovanja umetnikov, glasbenikov, izleti, letovanja,... Poleg individualnih pogovorov s svojci stanovalcev so vsakoletno organizirana skupna srečanja.

(www.duidrija.si/)

1.8.2. Enota Spodnja Idrija

Enota Spodnja Idrija je umaknjena iz mestnega središča v naravo in se nahaja ob glavni cesti med Idrijo in Spodnjo Idrijo.

Z organizirano skrbjo starim ljudem, onemoglim in ljudem s težavami v duševnem zdravju so v enoti »Marof«, kot jo še danes poimenujejo domačini, pričeli že pred 2. svetovno vojno. Sedanja stavba je bila zgrajena leta 1979.

Dom sestavljajo štiri etaže. V pritličju so prostori za tehnične službe. V prvi etaži je negovalni oddelek ter oddelek moški spodaj. V drugi etaži je oddelek za osebe z demenco, ki je zaradi varnosti varovancev lahko tudi zaprt. V tretji etaži so mešani stanovalci, moški in ženske, ki ne potrebujejo posebne pomoči pri vsakdanjem življenju. V četrti etaži so nastanjeni mlajši stanovalci, ki so od najmanj odvisni od pomoči zaposlenih v domu. V starejšem delu doma na drugi etaži je poseben varovani oddelek, ki je vedno zaprt.

Dom zagotavlja stanovalcem osnovno oskrbo: bivanje v opremljenih, vzdrževanih in ogrevanih sobah, uporabo skupnih prostorov, starosti in zdravstvenemu stanju primerno prehrano, pomoč in postrežbo; zdravstveno varstvo: zdravstveno nego in rehabilitacijo ter socialno oskrbo: varstvo, posebne oblike varstva in vodenje.

Prav tako, kot v enoti Idrija, so tudi tukaj stanovalcem na voljo različne vrste oskrbe.

Stanovalci imajo možnosti izbirati med različnimi dejavnostmi, ki jim omogočajo čim večjo samostojnost, pomagajo pri vzpostavljanju čim boljših medsebojnih odnosov, jih vzpodbujajo

k aktivnemu življenju in nudijo primerno razvedrilo. Programi potekajo večinoma v okviru delovne terapije in socialne službe. Poleg individualnih aktivnosti so organizirane dejavnosti v različnih skupinah (kreativne delavnice, skupine za samopomoč, bralne, pevske, rekreativne,...), pomemben del skupnega življenja so prireditve, praznovanja, gostovanja različnih umetnikov, izleti in udeležba na srečanjih in prireditvah izven doma, poslužujejo se lahko domske knjižnice in družabništva – kot dejavnosti prostovoljstva. Enkrat mesečno in ob večjih cerkvenih praznikih je v domu sveta maša in možnost spovedi.

V okviru delovanja doma in izvajanja različnih aktivnosti za stanovalce, se dom povezuje z zunanjimi organizacijami, društvi in drugimi prostovoljci ter skupinami. V okviru zaposlitvene terapije sodelujejo z Eto, Kolektorjem ter VDC- jem. V okviru telovadbe sodelujejo z baliniščem v Idriji. Preko medgeneracijskih srečanj se povezujejo z osnovno šolo v Idriji. Redno sodelujejo tudi z župniščem v Spodnji Idriji; duhovniki najmanj enkrat mesečno izvajajo svete maše. Obstajajo še druge občasne aktivnosti, pri katerih se povezujejo z različnimi zunanjimi izvajalci: priložnostne ustvarjalne delavnice, kulturne in zabavne prireditve, obiski gostov, tombola, piknik, izleti, letovanja, medgeneracijski tabor, obiski kina, muzeja...

(www.duidrija.si/)

2. OPREDELITEV PROBLEMA

V otroških in mladostniških letih sem živela na vasi. Tudi moji stari starši so živeli v dveh manjših vaseh, starši mojega očeta v vasi, kjer smo živeli tudi mi, mamini starši pa v bližnjem kraju. Obe stari mami in enega starega očeta sem izgubila že v otroških letih. Še vedno pa se spominjam, da sta mi obe govorili, da nikoli nočeta oditi v dom za stare ljudi, da bi vedno radi živeli doma. Dom za upokojence naj bi bil po njunem mnenju samo kraj, kamor greš »na zadnjo postajo«, kjer si že živ mrtev, kjer se nič ne dogaja, kjer si zaprt in te nihče več ne obišče in kraj, kjer si pozabljen od vseh. Tako sem tudi jaz dobila nekakšen negativni vtis o domovih za stare ljudi. In ker nikoli nihče od mojih bližnjih ni živel v domu za stare ljudi, tja nisem nikoli šla, da bi videla dejansko stanje in način življenja v domu.

Prav zato mi je bilo opravljanje prakse v tretjem letniku v domu za upokojence še toliko večji izziv in pomembna izkušnja. Pred vstopom v dom sem imela veliko tremo, nisem si sploh znala predstavljati, kaj me tam čaka. Prvi dan prakse mi je socialna delavka Romana predstavila celoten dom, oddelke, glavne zaposlene, s katerimi sem se kasneje pri svojem delu srečevala in z njimi delala, ter način življenja stanovalcev. Kmalu sem spoznala, da je življenje v domu vse kaj drugega, kot sem si sama predstavljala, da je življenje v domu pestro, da se ljudje med seboj dobro razumejo in so s svojim bivanjem v domu resnično zadovoljni. Bolj, ko sem spoznavala ljudi v domu in njihove življenjske zgodbe, bolj me je zanimalo, koliko se življenje ob prihodu v dom res spremeni, kako to doživljajo ljudje, ki so iz domačega okolja prišli živeti v dom in so to dejansko sami izkusili.

Zato sem se odločila morebitne spremembe življenja natančneje raziskati. Še posebej so me zanimali naslednji sklopi tem:

- Življenje pred prihodom v dom:
 - razmere doma
 - način preživljanja prostega časa
 - ali so bili osamljeni
 - osebe, ki so jim bile »blizu«
 - razlogi za odhod v dom

- Življenje po prihodu v dom:
 - odnosi v domu
 - ocena zadovoljstva z bivanjem v domu
 - stiki z osebami izven doma
 - osamljenost in način zagotovitve zasebnosti
 - preživljanje časa v domu
 - osebe, ki so jim sedaj »blizu«
 - poznavanje razmer bivanja v domu pred prihodom v dom
 - spremembe med bivanjem doma in v domu upokojencev

Preden sem začela z raziskovanjem, sem na podlagi svojega dotedanjega vedenja o načinu življenja v domu postavila naslednje teze:

- Na življenje v domu se težje privadijo osebe, ki so pred prihodom v dom živele v hiši, kot osebe, ki so prej živele v stanovanju.
- Način preživljanja prostega časa se s prihodom v dom za stare omeji na dogajanje v domu.
- Osebe v domu za stare se počutijo manj osamljene, kot so se počutile doma.
- Po prihodu v dom za stare osebe ohranjajo stike s svojci in osebami, s katerimi so se družile pred prihodom v dom za stare.
- Osebe se za bivanje v domu za stare ljudi večinoma odločijo zaradi slabega zdravstvenega stanja. Za odhod v dom se odločijo sami.
- Stanovalci doma za stare se v primeru, da potrebujejo pomoč, raje obrnejo na svojce kot zaposlene v domu.
- Stanovalci doma za stare ljudi so zadovoljni z bivanjem v domu.
- Stanovalci doma za stare ljudi si želijo tudi samote.
- Osebe pred prihodom v dom prej spoznajo način življenja v domu.
- Največja razlika med bivanjem doma in v domu za stare se kaže v večji oskrbi oseb v domu za stare, kot doma.

3. METODOLOGIJA

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna in eksplorativna.

3.2. Merski instrumenti in viri podatkov

Kot merski instrument sem uporabila smernice za intervju.

3.3. Populacija in vzorčenje

Populacija so stanovalci Doma upokojencev Jožeta Primožiča Miklavža, enote Idrija in Spodnja Idrija. Skupaj jih je bilo 277.

Vzorec predstavlja dvajset oseb, starih od 40 do 93 let. Od tega deset oseb živi v Domu upokojencev Jožeta Primožiča Miklavža v enoti Spodnja Idrija, deset pa v enoti Idrija. V skupini stanovalcev enote Spodnja Idrija je bilo 6 žensk in 4 moški, v skupini stanovalcev enote Idrija pa 10 žensk. Stanovalci enote Spodnja Idrija so bili stari od 40 do 84 let, stanovalke enote Idrija pa od 80 do 93 let. Vzorec je slučajnostni. V enoti Idrija smo za sodelovanje med 129 stanovalci izbrali vsakega dvanajstega stanovalca, v enoti Spodnja Idrija pa med 148 stanovalci vsakega štirinajstega.

3.4. Zbiranje podatkov

V Domu upokojencev, enoti Spodnja Idrija, sem se do izbranih stanovalcev odpravila s socialno delavko Tanjo. Po obrazložitvi, čemu bom potrebovala podatke, ki jih bom zbirala, so se stanovalci sami odločili, ali bodo sodelovali ali ne. Vseh 10 stanovalcev je k sodelovanju privolilo. Okvirno smo se dogovorili za čas, kdaj naj bi intervju potekal. Po predlogu vsakega izmed stanovalcev sem intervjuje izvajala v prostorih, kjer so se oni najbolje počutili. Najpogosteje so se odločili za njihove spalnice. Pogovore sem po privolitvi vsakega izmed stanovalcev posnela na diktafon, saj je pogovor tako lažje potekal. Intervjuje sem opravljala konec meseca oktobra 2008.

V Domu upokojencev, enoti Idrija, sem se do izbranih stanovalcev odpravila skupaj s socialno delavko Janjo. Tem stanovalcem sem se najprej predstavila, jim razložila, čemu bom potrebovala podatke, ki jih bom zbirala, šele nato pa so se stanovalci odločili, ali bodo sodelovali ali ne. Sodelovanje sta odklonila dva moška, zato sva za sodelovanje prosili druge stanovalce. Tudi tu smo intervjuje izvedli v spalnicah stanovalk, saj so se tam najboljše počutile. Pri izvajanju intervjujev sem tudi tukaj uporabljala diktafon, s čimer so se vse stanovalke strinjale. Intervjuje sem izvajala konec meseca novembra 2008.

3.5. Obdelava in analiza podatkov

Po prepisu intervjujev iz diktafona na računalnik sem le te obdelala po metodi kvalitativne analize. Podatke sem obdelala in analizirala na besedni način, brez uporabe merskih postopkov. Obdelavo vseh intervjujev sem prikazala v poglavju dodatek. Intervjuji stanovalcev enote Spodnja Idrija so označeni s črkami od a do i, stanovalcev enote Idrija pa od j do š.

Kvalitativno analizo intervjujev sem izvedla na naslednji način:

- razčlenitev besedila na teme

Celotno besedilo oziroma intervju sem razdelila na teme, ki so me pri raziskovanju zanimale in sem jih raziskovala. Pri določenih temah se je pojavljalo več podvprašanj in posledično več odgovorov. V glavnem sem raziskovala naslednje teme:

- Življenje pred prihodom v dom:
 - razmere doma
 - način preživljanja prostega časa
 - ali so bili osamljeni
 - osebe, ki so jim bile »blizu«
 - razlogi za odhod v dom
- Življenje po prihodu v dom:
 - odnosi v domu
 - zadovoljstvo in nezadovoljstvo z bivanjem v domu
 - stiki z osebami izven doma
 - osamljenost in zagotovitev zasebnosti

- preživljanje časa v domu
- osebe, ki so jim sedaj »blizu«
- poznavanje razmer bivanja v domu pred prihodom v dom
- spremembe med bivanjem doma in v domu upokojencev

- izbor relevantnih delov besedila

Iz intervjujev sem izbrala tiste dele besedila ali besedne zveze, ki se nanašajo na točno določeno področje raziskovanja oziroma odgovora na zastavljeno vprašanje. Te besedne zveze ali dele besedila sem podčrtala in jih kasneje izpisala.

Primer:

Odgovor ene izmed stanovalk na vprašanje preživljanja prostega časa, ko je še živela doma:
Veliko sem morala delati, saj smo živeli na kmetiji. Tako je bilo bolj malo prostega časa. Pletla sem in šivala, rada sem poslušala radio in gledala televizijo, pa tudi pela sem rada. Hodila sem samo še k maši, na razne druge prireditve pa nisem več hodila.

Izbor relevantnega dela besedila: *Pletla sem in šivala, rada sem poslušala radio in gledala televizijo. Pela sem rada. Hodila sem samo še k maši.*

- kodiranje

Odrto kodiranje se navezuje na raziskovane teme. Izpisanim delom besedila ali besednim zvezam sem pripisala bolj abstraktne pojme.

Primer:

Pri raziskovanju razlogov za odhod v dom upokojencev je ena izmed stanovalk povedala:
*V psihiatrični bolnišnici so mi predlagali, da naj grem v dom. Pobuda za odhod v dom je prišla s strani zdravstvenega osebja, kar kasneje opredelim kot *pobuda s strani zdravnikov**

- združevanje sorodnih pojmov v kategorije

Primer:

Besedno zvezo *pobuda s strani zdravnikov* za odhod v dom sem uvrstila v kategorijo *formalne mreže pobudnikov za odhod v dom.*

- **formalne mreže:**

- predlog s strani zdravnikov
- predlog s strani CSD
- predlog s strani patronažne službe

Nato sem ključne kategorije še definirala.

RAZMERE DOMA:

Kategorija zajema opise okolja, iz katerega so prišli v dom, podatke o družini, ali so živeli sami, ocene samostojnosti pri opravljanju vsakodnevnih opravil in lastni higieni.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA:

Kategorijo preživljanja prostega časa sem razdelila na čas preden so prišli v dom in na čas po vključenosti v domu za stare. Zajema aktivnosti, ki so jih opravljali pred prihodom v dom in zdaj, ko so v domu za stare.

OSAMLJENOST:

Pojem osamljenosti prav tako vključuje oceno osamljenosti pred vključitvijo v dom za stare in po vključenosti v dom. Obsega tudi načine, kako so nekoč in kako sedaj preženejo osamljenost.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU:

Pojem *osebe, ki so vam blizu* zajema navedbe ljudi, s katerimi so se največ družili, preden so prišli v dom in tistih, ki so jim pomagali, v kolikor so potrebovali pomoč. Zajema pa tudi osebe v domu, s katerimi se največ družijo in na katere se obrnejo, v kolikor potrebujejo pomoč.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM:

Pojem vsebuje navedbe razlogov, zakaj so se odločili za odhod v dom za stare, opise, kdo je bil pobudnik za odhod v dom, ter občutke ljudi, ko so odšli stanovat v dom.

ODNOSI V DOMU:

Pojem vključuje oceno odnosov v domu med stanovalci samimi in odnosov med stanovalci ter zaposlenimi.

OCENA ZADOVOLJSTVA Z BIVANJEM V DOMU:

Vključuje tako ocene stvari, s katerimi so zadovoljni, kot tudi stvari, ki jih pogrešajo.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA:

Vključuje navedbe, s katerimi osebami izven doma imajo stanovalci še vedno stike.

NAČIN ZAGOTOVITVE ZASEBNOSTI:

Kategorija vključuje oceno pogostosti, ko si stari ljudje v domu želijo samote, ter navedbo kraja, kjer imajo največ miru in časa zase.

POZNAVANJE RAZMER BIVANJA V DOMU PRED PRIHODOM V DOM:

Kategorija vključuje oceno tega, kako dobro so ljudje prej poznali razmere bivanja v domu, ali so jih sploh poznali.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU:

Gre za osebne navedbe ključnih sprememb, ki so se zgodile po selitvi v dom za stare ljudi.

4. REZULTATI

4.1. Dom upokoјencev Jožeta Primožiča Miklavža – Enota Spodnja Idrija

4.1.1. Življenje pred prihodom v dom upokoјencev

Polovica vprašanih svoje lastne družine ni nikoli ustvarila. Ostali pa so imeli lastno družino, večina od teh tudi otroke (*»Poročila sem se in z možem sva imela enega otroka«*). Tri osebe so živele same, preden so prišle v dom (*»...preden sem prišla v dom, sem sama živela v hiši«*), ostali pa so živeli bodisi v drugih stanovanjskih skupnostih (*»V glavnem sem živel po domovih.«*), bodisi pri svojcih (*»Preden sem prišla v dom sem stanovala pri sestri.«*) ali skupaj s svojo lastno družino oziroma z otroki (*»Živel sem s svojo družino v stanovanju.«*). Skoraj vsi so za lastno higieno in druga opravila skrbeli sami, pri gospodinjstvu pa so imeli pomoč (*»Žena je skrbela za gospodinjstvo, kasneje sta to delali tudi hčeri. Za higieno sem skrbel sam.«*).

4.1.2. Način preživljanja prostega časa

Svoj prosti čas so osebe, ko so še živele doma, najraje zapolnile z delom, ki jih je veselilo, npr. z ročnimi deli (*»Rada sem šivala gobeline, včasih sem klekljala, pletla.«*, *»Klekljala sem, pletla, šivala, vse sem znala kar se tiče teh vrst ročnih del.«*), z opravili na prostem (*»Zelo rad sem delal na vrtu, tako, da sem to delal kot za sprostitev.«*), z gospodinjskim delom (*»Najbolj me je veselilo, če sem lahko kdaj vse pospravila in počistila stanovanje.«*), štiri osebe so v prostem času rade odšle na sprehod (*»Rad sem hodil, se sprehajal, ...«*). Velika večina si je rada ogledala razne prireditve (*»...najraje pa sem šel na glasbene koncerte različnih pevcev ali glasbenih skupin.«*), igre (*»Hodila sem gledat igre.«*), obiskovali so sveto mašo (*»...dokler sem še lahko sem hodila k maši.«*), tri osebe pa so rade odšle v kino (*»...najraje pa sem hodil v kino«*). Izmed umirjenih dejavnosti je polovica oseb odgovorila, da so rade brale (*»Zelo rada pa sem tudi brala.«*), dve osebi sta reševali križanke (*»Zelo rada sem brala in reševala križanke.«*), dve pa sta radi poslušali glasbo. V glavnem so svoj prosti čas radi preživljali sami.

Po prihodu v dom si le redki svoj prosti čas zapolnijo tudi z delom (*»Veliko tudi delam v domski delavnici, pa gre čas hitreje.«*, *»Veliko sem v delavnici.«*). Samo ena oseba se tudi

sedaj rada odpravi na sprehod, kot se je prej doma (*»Dopoldne včasih odidem na kakšen sprehod v bližnjo okolico ali pa v Idrijo.«*). Večina oseb je povedala, da si sedaj rade ogledajo prireditve, ki jih organizira dom (*»Udeležim se vseh prireditev, ki jih prireja dom.«*, *»V domu se v glavnem udeležim vseh prireditev, saj mi je všeč raznolikost.«*, *»Obiskujem tudi razne prireditve, ki jih organizira dom v jedilnici.«*), tudi svete maše se še vedno udeleži skoraj polovica stanovalcev (*»Redno pa hodim k maši v domu, ...«*, *»Hodim k maši enkrat na mesec, včasih grem tudi k spovedi.«*). Pri stanovalcih je še vedno priljubljeno bolj umirjeno preživljanje prostega časa, pri čemer pa sedaj skoraj polovica oseb rada pogleda televizijo (*»Včasih malce pogledam televizijo, ...«*, *»...včasih gremo gledat televizijo...«*), nekateri več berejo, kot prej (*»Rada berem.«*), drugi spet raje poslušajo radio (*»Rad poslušam radio Ognjišče.«*). Največja sprememba pa se kaže v tem, da stanovalci sedaj raje preživljajo svoj prosti čas v družbi kot prej. Udeležujejo se raznih aktivnih skupin, npr. pevske skupine (*»Rada hodim na pevsko skupino.«*, *»Vedno se udeležim tudi pevske skupine, ...«*), skupine za samopomoč (*»Udeležujem se tudi skupine za samopomoč, ...«*) ali pa se enostavno samo družijo z drugimi stanovalci (*»Rada grem med ljudi, da se kaj pogovorimo, ...«*).

4.1.3. Osamljenost

Več kot polovica vprašanih je odgovorila, da pred odhodom v dom niso bili nikoli osamljeni (*»Nikoli mi ni bilo dolgčas, niti časa nisem imela za dolgčas.«*), ali se jim je to zgodilo zelo redko (*»Ni mi bilo velikokrat dolgčas.«*, *»Ob delu ni časa za dolgčas.«*). Dve osebi pa sta bili pogosto osamljeni (*»Odkar sem sama živela doma mi je bilo večkrat dolgčas.«*). Po prihodu v dom pa je polovica vprašanih odgovorila, da so občasno osamljeni (*»Občasno se počutim osamljenega.«*), tri osebe se nikoli ne počutijo osamljene (*»Ne, tu v domu mi ni pa nikoli dolgčas.«*), dve pa sta pogosto osamljeni (*»Večkrat se počutim osamljenega.«*). Osebe, ki so se počutile osamljene, preden so prišle v dom, so osamljenost najraje premagale z umirjenimi dejavnostmi, npr. s počivanjem, z gledanjem televizije, s poslušanjem radia, skoraj polovica vprašanih pa je osamljenost pregnala z delom (*»Najbolj sem se zamotil in zaposlil z delom.«*). Po prihodu v dom pa se nekateri, če so osamljeni, raje družijo z drugimi stanovalci (*»Večkrat pa si poiščem družbo in se kaj pogovorimo in razvedrimo.«*), dve osebi radi bereta (*»Najbolj se zamotim z branjem.«*), dve pa se kratkočasnito s poslušanjem radia (*»Če pa sem osamljen poslušam radio in mi čas hitreje mine.«*).

4.1.4. Osebe, ki so vam blizu

Vsi vprašani so na vprašanje, s kom so se največ družili v času, ko so še stanovali doma, odgovorili, da so bili to ali sosedje (*»Največ smo se družili s sosedi.«*) ali pa drugi prijatelji (*»Imela sem veliko prijateljev, ...«*). Prav tako so se v primeru, ko so potrebovali pomoč, najraje obrnili na neformalne mreže, ki jih predstavljajo sosedje (*»Najbolj so mi pomagali kar sosedi v bloku.«*), lastni otroci (*»Najbolj mi je pomagal sin. Nanj sem se res lahko zanesla.«*), ali svojci (*»Najbolj mi je bila v pomoč najmlajša sestra.«*). Dve osebi pa sta potrebovali formalno pomoč, v enem primeru socialno delavko na CSD (*»Včasih sem se obrnila po pomoč na socialno službo, tam so mi res stali ob strani.«*), oseba, ki je pred prihodom v dom že živela v drugi instituciji, pa se je obrnila na vzgojitelja v domu (*»V Tolminu smo imeli vzgojitelja, na katerega smo se lahko obrnili, ...«*). Po prihodu v dom se vprašani najraje družijo s sostanovalci (*»...malce več časa preživim z eno stanovalko in mojima sosedama v sobi.«*), nato pa z drugimi stanovalci (*»Največ se družim s stanovalcem Brankom.«*). V primeru, da potrebujejo pomoč, se tri osebe najprej obrnejo na svojce (*»...v kolikor pa bi kaj potrebovala, pa bi se najprej obrnila na Branko.«*), ostali vprašani pa bodisi na socialno delavko v domu (*»Najbolj mi pomaga pa Tanja, socialna delavka.«*, *»...v kolikor pa kaj potrebujem, pa se obrnem na Tanjo, socialno delavko.«*), ali na katerega drugega zaposlenega. (*»V primeru, če kaj potrebujem, se obrnem na socialno delavko Tanjo ali pa na receptorki ob vhodu.«*, *»Zaenkrat še nisem imela nobenega problema, v kolikor pa bi ga imela, bi se obrnila na glavno sestro.«*).

4.1.5. Razlogi za odhod v dom

Skoraj vsi so se za odhod v dom odločili zaradi raznih zdravstvenih težav, bodisi zaradi bolezni (*»Odločila sem se sama, ker slabo vidim in sem se bala, da bi naredila kakšno nesrečo.«*, *»Jaz sem rekel, da bom šel v dom, saj sem o svoji bolezni veliko bral in sem vedel, da zase s časom kasneje ne bom mogel skrbeti.«*, *»Vzrok je bila moja bolezen.«*), ali pa zaradi nesamostojnosti pri opravljanju vsakodnevnih opravil (*»Sama sem se odločila, da grem v dom, saj nisem več mogla skrbeti zase in opravljati vsakdanjih stvari.«*). Samo ena oseba je povedala, da je v dom prišla zato, ker je bila osamljena (*»Mož mi je umrl in tako sem ostala sama. Potem sem se pa kar odločila, da grem v dom.«*).

Polovica vprašanih je v dom prišla zato, ker so se sami odločili, da si želijo v dom (*»Sama sem se odločila, da grem v dom,...«*, *»Sama sem se odločila, da bom odšla v dom.«*). Pri ostalih pa so bili pobudniki osebe iz zdravstva ali centra za socialno delo (*»Že v prvo institucijo sem odšel po predlogu CSD zaradi moje bolezni,...«*, *»Po nasvetu socialne delavke na CSD in osebja v psihiatrični bolnišnici smo se nato odločili, da odidem stanovat v dom.«*).

Polovica vprašanih se je pri odhodu v dom dobro počutila (*»Vzela sem si malo časa zase, da sem v miru razmislila stvari in nato sem odšla mirna v dom.«*), druga polovica pa ne najbolje. Kot glavne razloge za slabo počutje so navedli, da jih je bilo novega življenja strah (*»Nekakšen strah me je navdajal, preden sem prišla.«*), da je bil odhod v dom edina možna rešitev (*»Drugačne možnosti niti nisem imela.«*), ter da so se z odhodom v dom težko sprijaznili (*»Nimam besed. Grozno je bilo.«*).

4.1.6. Odnosi v domu

Nekaj oseb se je na življenje v domu težko privadilo, pri sami vključitvi so imeli težave (*»Ampak vseeno se še nisem vživela, ne morem se privaditi na življenje v domu.«*, *»Na začetku sem bila sprejeta na negovalni oddelek. Tam mi ni bilo všeč.«*). Ostali vprašani pa so povedali, da pri vključitvi v življenje v domu niso imeli nikakršnih težav in so se kmalu dobro privadili (*»Nekatere sem spoznal že prej, ko sem hodil na zdravljenje v psihiatrično bolnišnico, tako da sem se kar dobro vključil v bivanje tukaj.«*, *»...ko sem razčistila sama s seboj, sem se lepo vključila v družbo.«*, *»...sem se dobro vključil in privadil na življenje tu.«*). Vsi pa so povedali, da so odnosi v domu zelo dobri, tako odnosi med samimi stanovalci, kot še posebej odnosi med stanovalci in zaposlenimi (*»Vedno sem se z vsemi dobro razumela.«*, *»S sostanovalci se dobro razumemo.«*, *»Tako z zaposlenimi kot tudi s sostanovalci se dobro razumem.«*).

4.1.7. Ocena zadovoljstva z bivanjem v domu

Osebe, s katerimi sem se pogovarjala, so z bivanjem v domu na splošno zelo zadovoljne. Tako jih je več kot polovica povedala, da v domu ničesar ne pogrešajo (*»Ničesar posebno ne pogrešam.«*, *»Zaenkrat ne bi mogla reči, da kaj pogrešam, res ne.«*, *»V domu zaenkrat ničesar ne pogrešam.«*). Ostali sogovorniki pa so razvili svoje individualne želje, ki bi jih radi

uresničili. To so predvsem možnost uporabljanja bideja v kopalnici (*»Najbolj od vsega pogrešam bide. Sama se ne morem več kopati in tega res pogrešam.«*), želja po intimni prijateljici (*»Najbolj si želim imeti prijateljico in jo res pogrešam.«*), po večjem obsegu in raznolikosti dela (*»Rad sem delal na vrtu, hodil sem delat na eno kmetijo, pomagal sem več prijateljem, rad sem delal zunaj. To res pogrešam.«*) in po večji možnosti ukvarjanja s športom (*»Najbolj pogrešam šport.«*).

Prav tako jih je več kot polovica navedla, da jim je v domu najbolj všeč domska celotna oskrba (*»Sedaj sem se že navadila, da je za vse poskrbljeno, ni treba kuhati.«*, *»Všeč mi je, da je poskrbljeno za hrano in oskrbo.«*). Prav tako je stanovalcem v domu všeč bolj pestro življenje, kot so ga živeli prej, družba (*»Doma sem bila sama, ko mi je umrl fant, tu pa imam družbo, ženske imam in se nikoli ne počutim same.«*) in prireditve v domu (*»Všeč mi je, ker se v domu dogaja veliko različnih aktivnih skupin in prireditev.«*).

4.1.8. Stiki z osebami izven doma

Stanovalci v domu najpogosteje ohranjajo stike s svojci: z vnuki (*»Na obisk pridejo občasno tudi vnuki.«*), s sestrami (*»Največ stikov imam s sestro...«*), z brati (*»Z bratom se redno slišiva po telefonu skoraj vsak dan, skupaj z mojo mamo sta bila tudi na obisku.«*), z otroki (*»Na obisk hodijo moji otroci,...«*), z bivšimi sosedi (*»...včasih pride kdo iz bloka, kjer sem stanovala.«*) in drugimi prijatelji (*»Z ostalimi prijatelji in sorodniki se slišimo po telefonu, saj so bolj zaposleni.«*).

4.1.9. Način zagotovitve zasebnosti

Polovica vprašanih si občasno zaželi, da bi bili malce sami in imeli malo miru (*»Občasno bi bila res rada za trenutek sama.«*), dve osebi sta povedali, da si redko zaželita samote (*»Včasih vse malce poležimo po posteljah in imamo mir.«*), tri pa si tega nikoli ne želijo (*»Ni mi do tega, da bi bila sama, raje sem v družbi z drugimi in se kaj pogovorimo.«*). Največ miru in prostora zase imajo stanovalci v svojih sobah (*»V tem primeru se umaknem v sobo in me pustijo na miru.«*), ali pa se sami kam odpravijo, npr. na sprehod (*»Odidem zunaj in se malce sama sprehajam, ali pa sedim pred domom, pa imam mir.«*) ali na kakšen izlet (*»Rad se*

odpravim sam na kakšen izlet ali krajše počitnice, rad grem kam, kjer še nisem bil, pa imam mir.«).

4.1.10. Poznavanje razmer bivanja v domu pred prihodom v dom

Polovica stanovalcev, s katerimi sem opravljala intervju je povedalo, da pred odhodom v dom sploh ni poznalo razmer bivanja v domu (*»Nič nisem vedela o domu, zato se na začetku tudi nisem znašla.«*, *»O bivanju v domu prej nisem premišljeval.«*, *»Nisem pa vedela, kakšno bo življenje tukaj.«*). Dve osebi sta bili z načinom življenja v domu delno seznanjeni (*»Približen način življenja sem drugače spoznala v domu v Idriji, ko sem hodila na obisk k sinu.«*), tri osebe pa so življenje v domu dobro poznale (*»V dom sem že prej večkrat prišla, saj sem hodila na obiske k drugim ljudem. Tako sem se tudi prej pozanimala kako in kaj je v domu.«*).

4.1.11. Spremembe med bivanjem doma in v domu za stare ljudi

Nekateri sogovorniki so kot glavno spremembo med bivanjem doma in v domu za stare ljudi podali pozitivno spremembo, nekateri pa so rekli, da je določena stvar od doma nenadomestljiva. Kot pozitivne spremembe v svojem življenju npr. navajajo, da so v domu spoznali intimnega prijatelja (*No, imam pa tu prijatelja, v bloku sem bila pa sama.«*), da jim je všeč, ker je pomoč vedno na razpolago (*»Boljše pa je to, da je tu pomoč pri roki, če jo potrebujem.«*), da so tu na razpolago različne oblike pomoči (*»Tu imam vse, kar potrebujem. Zdravnika, psihiatra, poskrbljeno je za oskrbo, za hrano, tako da mi ni potrebno za nič skrbeti.«*), da je v domu za stare veliko družbe (*»Bolje se počutim tu v domu, kot sem se doma, ko sem bila sama. Tukaj je veliko družbe.«*, *»Tukaj imam veliko družbe, doma pa sem bila zadnje čase veliko sama.«*), da je v domu za stare na voljo celotna oskrba (*»Tukaj je vse bolj organizirano, glede hrane in oskrbe.«*). Kot negativne spremembe so stanovalci navajali naslednje: pogrešajo svojo nekdanjo ureditev prostorov (*»Doma sem imela nove omare, tu pa je samo ta stara.«*), v domu je manj zasebnosti (*»Tu je ogromno ljudi, doma sem imela več zasebnosti.«*), bivalno okolje (*»Dom je dom.«*), v domu za stare so veliko manj aktivni in zraven nimajo svojcev (*»Doma sem imela družino, tu je pa nimam. Bolj sem bila aktivna, saj sem še vedno hodila na telovadbo. Več sem bila tudi v naravi.«*), pred prihodom v dom za stare ljudi so bili veliko bolj športno aktivni (*»V času, ko sem bil doma, sem se veliko več ukvarjal s športom, tega pa tukaj ni.«*), sedaj morajo upoštevati določena pravila, prej pa je

bilo življenje bolj neorganizirano (*»Tukaj se moram držati določenih pravil, doma pa sem bil bolj odprt.«*).

Nekateri pa navajajo, da ni posebnih razlik med bivanjem v prejšnjem okolju in v domu upokojencev: glede na prejšnje kraje bivanja sedaj ni posebnih razlik (*»Med bivanjem v tem domu ter med bivanjem v domovih, kjer sem bil prej, ni kakšnih posebnih razlik.«*, *»Glede na zadnja leta bivanja izven doma zaenkrat ne bi mogel reči, da je tukaj res nekaj čisto drugače kot mi je bilo možno doživeti doma.«*).

4.2. Dom upokojencev Jožeta Primožiča Miklavža – Enota Idrija

4.2.1. Življenje pred prihodom v dom upokojencev

Večina vprašanih si je ustvarila lastno družino (*»Bila sem poročena in imam dva sinova.«*, *»Ustvarila sem si družino, bila sem poročena in z možem so se nama rodili trije otroci.«*). Preden so prišle v dom, jih je polovica živela samih (*»Zadnja leta, preden sem prišla v dom, sem sama živela v stanovanju.«*, *»Najprej sem živela skupaj s starši, ko pa so umrli, sem živela sama.«*), ostale pa so živele s svojo družino oziroma z otroki. Prav tako je bila večina stanovalk pred prihodom v dom samostojnih in so same skrbele za vsakodnevna opravila (*»Dokler sem bila doma, sem sama skrbela zase.«*, *»Dokler sem bila doma sem čisto sama skrbela zase.«*), nekatere so potrebovale delno pomoč (*»Na koncu bivanja doma nisem mogla več sama skrbeti zase, zato mi je pri tem pomagala družina, moji otroci.«*). Polovica vprašanih je živela v stanovanju, ostale pa so živele v stanovanjskih hišah.

4.2.2. Način preživljanja prostega časa

Vse so pred prihodom v dom svoj prosti čas rade izkoristile za ročna dela, npr. za klekljanje (*»Veliko sem klekljala, ...«*), za šivanje, za pletenje, (*»Rada sem šivala, pletla, kvačkala, vsa ročna dela sem rada delala.«*, *»Pletla sem in šivala, ...«*), nekatere je razveseljevalo tudi delo na vrtu (*»Doma sem imela vrt in sem rada predvsem delala zunaj.«*). Vse so se rade udeleževale raznih prireditev, kot so obisk svete maše (*»Če je bilo le mogoče pa sem se redno udeleževala svete maše.«*), ogled raznih iger (*»...včasih sem si ogledala kakšno igro.«*), ogled organiziranih prireditev (*»V kolikor mi je bila neka prireditev všeč sem si jo rada ogledala.«*), nekaj se jih je udeleževalo raznih pevskih predstav (*»Velikokrat smo šli v gledališče in v*

opero, ...«). V prostem času je več kot polovica vprašanih brala (*»Rada sem brala.«*), reševala križanke (*»Malce sem reševala križanke.«*) ali pa gledala televizijo (*»...rada sem poslušala radio in gledala televizijo.«*). Po prihodu v dom se samo ena gospa še vedno ukvarja z ročnimi deli (*»Nekaj časa nazaj sem tu še vedno delala ročna dela, ...«*). Bolj priljubljena pri preživljanju prostega časa je postala udeležba na skupni telovadbi, saj se skoraj vse le-te redno udeležujejo (*»Vsak ponedeljek hodim na telovadbo«, »Tu v domu hodim na telovadbo, ...«, »...hodim pa tudi zjutraj na telovadbo«*). Vse si rade ogledajo prireditve v domu (*»Vedno se udeležim prireditev v domu.«, »Tudi jaz zelo rada grem na prireditve, ki jih prireja dom.«, »Zelo rada si sedaj ogledam razne nastope v domu, plese, pevske prireditve, karkoli, kar se dogaja v domu.«*), večina se jih udeležuje tudi svete maše (*»Izven doma grem vsako nedeljo k sveti maši.«, »Obiskujem redno sveto mašo v domu.«*). Polovica jih še vedno rada bere in si tako vzamejo čas tudi zase (*»Vsak dan še vedno rada malce berem.«*). Bolj priljubljena oblika preživljanja prostega časa je postalo druženje, bodisi z obiskom pevske skupine, skupine za samopomoč, udeležbe na pogovornih urah, ali pa na raznih ustvarjalnih delavnicah (*»...skupaj praznujemo predvsem rojstne dneve, imamo pogovorne skupine, beremo časopise, delamo razne stvari na aktivnih delavnicah.«, »Hodim na skupino za samopomoč, en dan v tednu imamo redno sestanek na etaži, obiskujem razne aktivne delavnice.«, »...včasih grem na ustvarjalno delavnico, kjer kaj delamo. Udeležujem pa se tudi medgeneracijskega srečanja.«*).

4.2.3. Osamljenost

Več kot polovica sogovornic je povedala, da so bile pred prihodom v dom pogosto osamljene (*»Potem, ko mi je umrl mož in sem ostala sama, mi je bilo večkrat dolgčas.«, »Ko mi je umrl mož sem ostala sama. Takrat mi je bilo potem zelo dolgčas.«*), ena gospa se je včasih počutila osamljeno (*»Včasih sem se počutila tudi osamljeno.«*), nekatere pa niso bile nikoli osamljene (*»Nikoli nisem bila osamljena, saj sem imela vedno veliko dela in sem se znala zaposliti.«, »Nikoli mi ni bilo dolgčas.«*). Osamljenost so premagovale bodisi z raznim delom, ali pa z bolj umirjenimi dejavnostmi, npr. z gledanjem televizije, z branjem ali s poslušanjem radia (*»Najbolj sem se potem zamotila z klekljanjem, gledala sem televizijo, včasih kaj prebrala in reševala križanke.«, »Takrat sem se najbolj zamotila z delom ali raznimi ročnimi deli. Včasih pa sem gledala televizijo.«*).

Po prihodu v dom pa večina vprašanih meni, da sedaj niso nikoli osamljene (*»Tudi sedaj mi ni nikoli dolgčas, saj je življenje tukaj res pestro.«*, *»Nikoli mi ni dolgčas.«*), dve gospe sta včasih osamljene (*»Včasih mi je dolgčas.«*, *»Tukaj mi ni pretirano dolgčas, samo včasih, če je vreme bolj turobno.«*), ena gospa pa je sedaj bolj osamljena, kot je bila prej (*»Tudi sedaj mi je še vedno večkrat dolgčas.«*). Osamljenost sedaj najraje preženejo z druženjem z drugimi stanovalci (*»Takrat grem h kakšni gospe v skupno sobo, malce poklepetamo, pa je hitro boljše.«*, *»Takrat grem rada med ljudi, da malce spregovorimo, pa je hitro dobro.«*).

4.2.4. Osebe, ki so vam blizu

Pred prihodom v dom so se vprašane gospe največ družile s svojci (*»Največ sem se družila s svojo družino.«*, *»Veliko sem se družila s sestro, rada sem šla tudi na možev dom.«*), polovica vprašanih s sosedi (*»Družila sem se z domačimi ter z bližnjimi sosedi.«*, *»Največ sem se družila z dvema sosedama iz istega bloka.«*), dve gospe pa sta imeli druge osebne prijatelje (*»Blizu mene je stanovala ena gospa, s katero sva se dobro razumeli, ...«*, *»V bloku, kjer sem živela, sem imela prijateljico.«*). Polovica se je v primeru, če so potrebovale pomoč, najraje obrnila na svojece, ostale pa na sosede ali druge prijatelje (*»Pomagal pa je vedno sin, včasih pa so pomagali tudi sosedi.«*, *»Če sem potrebovala kakršnokoli pomoč, sta mi pomagali sestra in njena hči.«*, *»Če pa sem potrebovala pomoč, sem imela prijatelje, ki so mi pomagali.«*).

Po prihodu v dom pa se večina najraje družijo s stanovalci na isti etaži, dve gospe se najboljše počutita v družbi sostanovalke, tri pa se družijo največ bodisi z drugimi stanovalci ali pa z osebami, s katerimi se srečuje na raznih ustvarjalnih delavnicah. (*»Največ se družim s sostanovalko, s katero sva skupaj v sobi ter z dvema gospema iz istega nadstropja.«*, *»Največ se družim z dvema sosedama iz sosednje sobe.«*, *»Malce bolj se družim z dvema stanovalkama iz te etaže in seveda s sostanovalko.«*, *»Z vsemi na etaži se veliko družim, malce bolj se družimo z osebami, s katerimi hodimo na iste skupine, z eno gospo z naše etaže greva tudi skupaj ven na sprehod.«*). V primeru potrebe po pomoči se večina stanovalk najprej obrne na svojece ali prijatelje, v domu pa se obrnejo na zaposlene, odvisno od vrste pomoči, ki jo potrebujejo, npr. zdravstveno osebje ali socialno delavko (*»V kolikor potrebujem karkoli iz trgovine ali kaj drugega, mi pomagajo prijatelji, ki so mi pomagali že doma. Ko sem pa bolna, pa odidem v ambulanto in mi pomagajo.«*, *»Nečakinja mi vedno pomaga, če kaj rabim.«*

Socialna delavka Janja in delovna terapevka Ema nam tudi pomagata, če jih potrebujemo.«, »V kolikor pa imam kakšen problem, pa se obrnem ali na svojo nečakinjo, ali pa na katerega izmed zaposlenih – odvisno od tega, za kakšen problem imam.«).

4.2.5. Razlogi za odhod v dom

Vse so v dom prišle zaradi zdravstvenih težav, bodisi zaradi bolezni, nesamostojnosti pri opravljanju vsakodnevnih opravil ali zaradi poškodbe (*»V dom sem prišla zaradi poškodbe, saj sem padla in si poškodovala nogo.«, »Za odhod v dom sem se odločila sama, saj sem bila vedno bolj bolehnna.«, »V dom sem prišla zaradi bolezni.«*). Vse gospe so se za odhod v dom tudi same odločile (*»Po posvetu z domačimi sem se nato sama odločila, da bom odšla v dom.«, »Vedno sem rekla, da bom odšla v dom, ko sama zase več ne bom mogla skrbeti.«, »Ko nisem mogla več delati sem se sama odločila, da grem v dom.«*). Za več kot polovico vprašanih odhod v dom ni predstavljal večje težave in so se ob tem dobro počutile. (*»Sprijaznila sem se s tem, da grem v dom in sem se dobro počutila, ko sem lahko odšla v dom.«, »Tako sem se čisto sama odločila, da grem v dom in bila sem vesela, ko so mi sporočili, da je prosto mesto v domu.«*). Dve sta povedali, da je bil odhod v dom pač sprejetje edine možnosti (*»Prepustila sem se usodi in se odločila, da moram v dom, da druge rešitve ni.«*). Dve ocenjujeta, da je bil odhod v dom težak (*»Sicer ne rada, ampak sem se končno vseeno odločila, da v dom grem, ...«*).

4.2.6. Odnosi v domu

Po prihodu v dom se je večina stanovalk dobro vključila v življenje v domu, dve pa se na novo življenje nista lahko privadili (*»Na začetku, ko sem prišla v dom, sem se držala bolj zase, saj stanovalcev nisem poznala.«, »Tako j sem se dobro vključila v domu. Nikakršnih težav nisem imela.«, »Dobro sem se že takoj vključila, sem si pa želela, da bi dobila samsko sobo.«*). Vse pa povejo, da so v domu dobri odnosi, tako med samimi stanovalci kot tudi med stanovalci in zaposlenimi (*»Že od vsega začetka sem se tu v domu z vsemi dobro razumela in tudi sedaj se dobro razumemo.«, »Vedno sem se dobro razumela tako z zaposlenimi, kot tudi s sostanovalci.«, »Vedno smo se dobro razumeli med seboj in tudi sedaj se.«*).

4.2.7. Ocena zadovoljstva z bivanjem v domu

Že ob pogovoru samem sem ugotovila, da so stanovalke v domu res v glavnem zadovoljne, kar potrjuje tudi naslednji podatek, da je večina povedala, da v domu prav ničesar ne pogreša (*»Trenutno ne morem reči, da že kaj pogrešam. Prav zares ne.«*, *»Ničesar ne pogrešam, tukaj je še bolj pestro.«*, *»Trenutno se ne morem spomniti ničesar, da bi kaj pogrešala.«*). Ena gospa pa si želi, da bi tudi tukaj imela lastno gospodinjstvo (*»Tukaj pogrešam to, da bi sama kuhala, da bi sama skrbela za gospodinjstvo.«*). Najbolj jim je v domu všeč celotna oskrba, da imajo vse urejeno, za vse je poskrbljeno (*»V glavnem mi je sedaj tukaj na splošno bivanje všeč.«*, *»Všeč mi je tukaj. Veliko se dogaja tukaj, če hočeš, lahko pa si sam, če si tako izbereš.«*, *»Všeč mi je, da je za nas tu lepo poskrbljeno.«*). Eni gospe je v domu najbolj všeč pestro življenje (*»Ničesar ne pogrešam, tukaj je še bolj pestro. Veliko več prireditev si lahko ogledam.«*).

4.2.8. Stiki z osebami izven doma

Stanovalke največ ohranjajo stike s svojci, s svojimi otroki, s prijatelji, z bivšimi sosedi in z nekaterimi dobrimi znanci (*»Z osebami izven doma ohranjam stike s svojo družino.«*, *»Stike imam z otroci in njihovimi družinami.«*, *»Stike imam še vedno z otroci. Večkrat me je že prišla obiskati tudi prijateljica iz bloka.«*, *»Prijatelji in sosedi me raje obiščejo, ko sem doma, kot da bi prišli v dom. Tako se še vedno kar srečamo.«*, *»Največ stikov imam z vnukinjo in mojim sinom, ...Redne stike imam tudi s svakinjo in z nekaterimi sosedi iz bloka.«*).

4.2.9. Način zagotovitve zasebnosti

Včasih si človek zaželi, da je za trenutek sam s sabo, da se umakne od vseh (*»Včasih je lepo, da se lahko človek malce umakne.«*, *»Včasih si res želim, da bi bila malce sama.«*). Nekoliko manj kot polovica si samote nikoli ne zaželi (*»Ne želim si, da bi bila kdaj sama, ...«*, *»Nikoli si ne želim, da bi bila sama.«*), tri si redko želijo, da bi bile malo same (*»V sobi sva samo dve in sem tukaj lahko sama, če si želim. Ampak to je zelo malokrat.«*), ena gospa pa si pogosto vzame čas zase (*»Si pa rada vzamem čas zase in sem zelo vesela, da imam samsko sobo.«*). Soba je tisti kraj, kamor se stanovalke lahko umaknejo od vseh in imajo tam največ miru. (*»Če si želim, da bi bila sama imam dovolj prostora zase tu v sobi.«*, *»Prostora za počitek*

imam pa tu v sobi dovolj, saj sva dve v sobi.«, »Sama sem v sobi, zato imam dovolj prostora in časa zase.«).

4.2.10. Poznavanje razmer bivanja v domu pred prihodom v dom

Z razmerami in načinom življenja v domu je bila pred prihodom v dom dobro seznanjena malce več kot polovica stanovalk. Način in potek življenja jim je namreč preko tega, da so v preteklosti obiskovale bodisi svojce ali prijatelje, ki so že prej živeli v domu za stare, omogočil, da so dom spoznale (*»Preden sem prišla v dom sem se precej dobro seznanila s tem, kako poteka življenje v domu.«, »Preden sem prišla v dom sem bila kar dobro seznanjena z bivanjem v domu.«, »Že prej sem hodila k možu na obisk v dom, tako da sem sproti videla, kako poteka življenje v domu. Čisto sem se seznanila, kako bo in me ni nič presenetilo.«).* Dve gospe sta povedali, da sta le delno vedeli, kako bo potekalo življenje v domu (*»Vedela sem, kako približno bo tukaj, saj je bila prej tukaj moja sestra.«*), dve pa pred prihodom v dom nista vedeli, kako bo naprej potekalo življenje in razmer nista poznali (*»Preden sem prišla v dom, nisem vedela, kako bo tukaj življenje potekalo.«*).

4.2.11. Spremembe med bivanjem doma in v domu za stare ljudi

Na vprašanje, katera je največja sprememba med bivanjem doma in nato v domu za stare ljudi, je polovica vprašanih povedala, da je največja sprememba v celotni oskrbi, da je v domu pomoč vedno na razpolago. Kot pozitivne spremembe so navedle npr., da največjo razliko predstavlja celotna oskrba (*»Doma dela nikoli ne zmanjka, tukaj pa nam ni potrebno delati in imamo za vse poskrbljeno.«, »Tu je za vse poskrbljeno, doma pa sem si mogla stvari pripraviti sama.«, »Tu je za vse poskrbljeno, lahko še vedno ohranjamo samostojnost, kolikor kdo lahko.«, »Tukaj v domu je za vse poskrbljeno, ni mi potrebno več kuhati. Zadovoljna sem tukaj.«*), da je v domu tudi precej več družbe, kot doma (*»Tukaj je poskrbljeno za vse, oprano imam, skuhano imam, počiščeno imam, poleg vsega pa je tukaj še družba, doma pa bi bila sama.«*), da imajo v domu za stare več prostega časa, kot so ga imele doma (*»Doma je potrebno več delati, ker si sam za vse, tukaj v domu pa imamo več časa za stvari, ki si jih želimo delati.«*). Med negativnimi spremembami največkrat navajajo, da največjo spremembo predstavlja drugačna prehrana (*»Meni osebno največjo spremembo predstavlja prehrana. Drugačen okus hrane.«, »Hrana je tukaj čisto drugačna, kot sem sama skuhala doma.«*), da

imajo kljub dobrim odnosom v domu za stare občutek nepripadnosti (*»Doma si res doma, tukaj v domu pa si le tujec.«*), da je največja razlika v organizaciji stvari (*»Doma sem imela stvari urejene po svoje, tukaj pa je tako, kot drugi hočejo.«*).

Z omenjenim raziskovanjem sem tako prišla do potrditev ali ovrženja mojih predhodno podanih tez:

- *Na življenje v domu se težje privadijo osebe, ki so pred prihodom v dom živele v hiši, kot osebe, ki so prej živele v stanovanju.* Ta teza ni bila pravilna, saj se je pokazalo, da ni posebne povezave, da bi se osebe, ki so prej živele v hiši, težje privadile na življenje v domu za stare.
- *Način preživljanja prostega časa se s prihodom v dom za stare omeji na dogajanje v domu.* Ta teza je pravilna. Stanovalci doma za stare so v glavnem opustili način preživljanja prostega časa z delom, čeprav si določene redke osebe (predvsem stanovalci enote Spodnja Idrija) še vedno znajo poiskati delo. Stanovalci enote Spodnja Idrija še vedno raje preživljajo svoj prosti čas sami, medtem ko stanovalke enote Idrija svoj prosti čas raje preživljajo v družbi z drugimi stanovalci. V obeh enotah pa se vsi radi udeležijo prireditev, ki jih organizira dom.
- *Osebe v domu za stare se počutijo manj osamljene, kot so se počutile doma.* Ta teza drži.
- *Po prihodu v dom za stare osebe ohranjajo stike s svojci in osebami, s katerimi so se družili pred prihodom v dom za stare.* Ta teza drži. Največ stikov imajo stanovalci doma za stare s svojci, ohranjajo pa tudi še vedno stike z bivšimi sosedi, prijatelji, znanci.
- *Osebe se za bivanje v domu za stare večinoma odločijo zaradi slabega zdravstvenega stanja. Za odhod v dom se odločijo sami.* Ta teza drži. Skoraj vsi stanovalci so prišli v dom bodisi zaradi bolezni, bodisi zaradi poškodbe in posledično nesamostojnosti pri opravljanju vsakodnevnih opravil. V dom pa je polovica stanovalcev enote Spodnja Idrija prišla na pobudo formalnih mrež in ne na lastno pobudo.
- *Stanovalci doma za stare ljudi se v primeru, da potrebujejo pomoč, raje obrnejo na svojce kot zaposlene v domu.* Ta teza ne drži. Stanovalci enote Spodnja Idrija se po pomoč najraje obrnejo na socialno delavko v domu, medtem ko se stanovalke enote Idrija po pomoč v domu obrnejo v glavnem v primeru, ko potrebujejo medicinsko pomoč. V nasprotnem pa se raje obrnejo na svojce.
- *Stanovalci doma za stare ljudi so zadovoljni z bivanjem v domu.* Ta teza drži. V glavnem so vsi stanovalci zadovoljni z bivanjem v domu, predvsem so zadovoljni s celotno oskrbo v domu. Zadovoljstvo se kaže tudi v tem, da so redki, ki v domu sploh kaj pogrešajo.

- *Stanovalci doma za stare ljudi si želijo tudi samote.* Ta teza drži. Stanovalci si v glavnem redko ali občasno želijo tudi samoto, kar najlažje dosežejo tako, da se umaknejo v svojo sobo.
- *Osebe pred prihodom v dom prej spoznajo način življenja v domu.* Ta teza ne drži. Skoraj polovica stanovalcev doma za stare pred prihodom v dom za stare ni poznala načina bivanja v domu.
- *Največja razlika med bivanjem doma in v domu za stare se kaže v večji oskrbi oseb v domu za stare, kot doma.* Ta teza drži.

5. RAZPRAVA

Kakovost človeškega življenja se meri po tem, koliko in v kakšni medsebojni skladnosti ima človek zadovoljenje vse potrebe. Potrebno je poskrbeti za vse človeške potrebe, saj ena vrsta zadovoljenih potreb ne more nadomestiti zanemarjene druge potrebe. Zadovoljenje materialne potrebe nam na primer ne morejo nadomestiti medčloveških odnosov, zato je osamljen človek lahko popolnoma nezadovoljen. (Ramovš 2000: 321)

V obeh enotah doma za stare ljudi je z vidika oskrbe za stanovalce poskrbljeno v največji meri, kolikor zaposlenim delovni pogoji to dopuščajo. Nujno bi bilo potrebno posodobiti ali zgraditi nov dom, saj so sedanje razmere dela težke, razporeditev prostorov ni najboljša, prostori so stari. Vse aktivnosti so usmerjene v kvaliteto bivanja. Vsakemu posamezniku in skupini kot celoti se pomaga sprejemati institucionalno okolje za svoje. Stanovalcev v dejavnosti ne silijo, ampak jih vzpodbujajo k aktivnemu preživljanju časa. Sami se odločijo, v katere aktivnosti se bodo vključili. Kljub dobremu sodelovanju med stanovalci in delavci ter dobri oskrbi pa je zelo pomembno, da imajo stanovalci še vedno stik z »zunanjim svetom«, s svojci, prijatelji in drugimi znanci. Stanovalci so zadovoljni, ko imajo stik z njimi, saj tako do njih prihajajo informacije iz domačega sveta in počutijo se dobro, ko vidijo, da ljudje na njih niso pozabili.

Vsak lahko kdaj reče, da se počuti osamljenega. Preden so prišli v dom za stare, je polovica vprašanih povedala, da so se počutili osamljeni pogosto ali včasih. Samo dve osebi v domu enote Idrija sta povedali, da sta v domu za stare ljudi bolj osamljeni, kot sta bili prej doma. Vse ostale osebe pa se v domu bolje počutijo in so manj osamljene. V enoti Spodnja Idrija pa osebe redko ali občasno občutijo osamljenost, prav tako kot so bile osamljene tudi doma. Ramovš (2004) v svojem delu pravi, da je skozi vse življenje kakovost življenja odvisna od dobrega razmerja med osebno samostojnostjo in ustrezno vpetostjo v medčloveške povezave. Človek za svoj razvoj potrebuje družbo drugih ljudi in tudi samoto. Oboje se komplementarno dopolnjuje.

V domu, kjer je vedno veliko ljudi, je pomembno, da si stanovalci lahko po želji vzamejo tudi čas zase, da jim čas in prostor to omogočata. Najpogosteje imajo osebe največ miru in časa zase v svoji sobi, bodisi da je oseba v sobi sama, ali pa stanuje skupaj še z eno ali dvema

osebama. Čeprav se ljudi spodbuja, da se med seboj družijo in vključujejo v razne aktivnosti, se prav tako spoštuje odločitev posameznikov, da so lahko včasih sami.

V starosti imajo stari ljudje možnost prejemati pomoč preko formalnih socialnih mrež, ki jih predstavljajo javne in privatne strokovne službe, razne prostovoljne organizacije, ter pomoč preko neformalnih socialnih mrež: družine, prijateljev, sosedov, znancev. Najpomembnejši vir pomoči še vedno predstavljajo sorodniki. (Hvalič Touzery 2006: 30) Tudi osebe, s katerimi sem se pogovarjala, so povedale, da so se v času, ko so stanovale doma, največkrat obrnile po pomoč na svojce, sosede, prijatelje in druge znance. Dve osebi iz enote Spodnja Idrija sta se po pomoč obrnili na center za socialno delo oz. na vzgojitelja v domu, kjer je stanoval prej. Po prihodu v dom pa se le redki stanovalci v enoti Spodnja Idrija obrnejo po pomoč na ostale stanovalce, na svojce. V veliki večini se raje obrnejo na socialno delavko v domu, ali pa na koga drugega izmed zaposlenih, glede na to kakšno pomoč potrebujejo. Stanovalke enote Idrija pa še vedno za pomoč raje zaprosijo svojce ali prijatelje in šele nato zaposlene v domu. Pomoč v domu najprej poiščejo samo v primeru, da potrebujejo medicinsko pomoč.

Mali (2006) pove, zakaj se stari ljudje najpogosteje odločijo za bivanje v domu za stare. Institucionalno oziroma domsko varstvo stari ljudje najpogosteje uporabijo, ko zaradi zdravstvenih razlogov ne morejo več skrbeti zase in postanejo odvisni od okolja. Zato je osnovni namen institucij, da zadovoljijo potrebe ljudi, katerih sami ne zmorejo več. Pri mojem raziskovanju se je prav tako pokazalo, da so skoraj vsi stanovalci doma prišli v dom zaradi bolezni. Dve osebi sta prišli v dom zaradi poškodbe, vsem pa je bilo skupno, da bodisi zaradi določene bolezni bodisi zaradi poškodbe v domačem okolju osebe niso bile več sposobne samostojnega življenja, samostojnega opravljanja vsakodnevnih opravil brez pomoči drugih. Samo ena oseba je povedala, da je v dom prišla zato, ker je bila doma osamljena.

Mali (2008: 115) v svojem delu predstavlja raziskavo s področja zgodovine domov za stare v Sloveniji. Tako tudi pove, da v današnjih domovih za stare obstajajo različne vrste zaposlitvenih dejavnosti za stare ljudi, aktivnosti, skupinske oblike druženja (npr. skupine za samopomoč) in kulturne prireditve, ki jih prirejajo domovi. S tem institucije poskušajo nadomestiti izgubljeno domače okolje. Stanovalci se sami lahko odločijo, katerih dejavnosti se bodo udeleževali. S tem je marsikateremu stanovalcu omogočeno bolj kvalitetno življenje, kot bi ga imeli, če bi živeli v skupnosti. Podobno sem ugotovila sama, saj so v veliki večini

vsi stanovanke obeh enot zelo zadovoljni z raznolikostjo, ki jo dom ponuja, tako z raznimi prireditvami v domu, kot tudi z raznimi aktivnimi skupinami, ki redno potekajo. Pokazalo se je tudi, da so nekateri stanovanke bolj zadovoljni s svojim življenjem sedaj, kot so bili, preden so prišli v dom. Bolj kvalitetno življenje imajo predvsem stanovanke, ki jim je bilo prej onemogočeno prosto gibanje zaradi bolezni ali poškodb in zaradi tega niso več zapustili domov ter se niso udeleževali raznih družabnih dogodkov in prireditev.

Moja raziskava pa ne potrjuje ugotovitve Jane Mali (2008:115), ko prav tako pri raziskovanju zgodovine domov za stare v Sloveniji navaja prepad med stanovanke in delavci. Po njenih ugotovitvah naj bi bil odnos delavcev do starih ljudi pogosto uradniški. Pri raziskovanju življenja stanovankev obeh enot Jožeta Primožiča Miklavža so vsi stanovanke poudarili, da se v domu zelo dobro počutijo tudi zaradi zelo dobrih odnosov med stanovanke in zaposlenimi. Tudi pri mojem izvajanju prakse v domu sem videla, da je v domu posebno domače vzdušje in so zaposleni in stanovanke kot ena velika celota, ena velika družina.

Že pred prihodom v dom mora socialni delavec staremu človeku predstaviti čimveč informacij o načinu življenja v domu, o hišnem redu, dejavnostih v domu, delavcih, načinih plačevanja doma, to pa z namenom, da se kasneje star človek čim bolje prilagodi na novo življenjsko okolje. (Mali, 2007) Prav pri tej temi se je pokazalo, da je to šibka točka socialnega dela v domu za stare. Polovica oseb, ki stanujejo v enoti Spodnja Idrija, pred prihodom v dom ni poznala razmer in način bivanja v domu. To so bile predvsem osebe, ki so v dom prišle na pobudo formalnih mrež, bodisi jim je bivanje v domu predlagalo zdravstveno osebje ali delavci iz centra za socialno delo. Tudi pri vključitvi v dom so imele te osebe več problemov, kot tiste, ki so se na lastno pobudo odločile za bivanje v domu. Predvsem stanovanke v enoti Idrija so bile bolj seznanjene z načinom in razmerami bivanja v domu. Kljub temu pa so povedale, da so način bivanja spoznale same s tem, ko so v preteklosti zahajale v dom na obiske k sorodnikom, znancem, prijateljem.

6. SKLEPI

- Dokler so osebe popolnoma samostojne pri opravljanju vsakodnevnih opravil, se redko odločajo za odhod v dom za stare.
- Pred odhodom v dom za stare osebe preživljajo svoj prosti čas bolj individualno, medtem ko se stanovalci doma v prostem času raje družijo z drugimi stanovalci. Osebe, ki se zaradi slabega zdravstvenega stanja doma niso več mogle vključevati v razne družabne prireditve, imajo v domu za stare spet možnost le-tega in s tem za bolj kakovostno preživljanje svojega prostega časa na kulturnem področju. Stanovalci pa imajo sami možnost, da se odločijo, katerih aktivnosti v domu se bodo udeleževali. S tem so tudi več v družbi ljudi, kot so bili prej, preden so prišli v dom.
- Stanovalci doma za stare so manj osamljeni kot so bili, preden so prišli v dom. Ob tem imajo še vedno redne stike s svojci in z drugimi osebami izven doma. Svojci in prijatelji izven doma predvsem stanovalkam enote Idrija predstavljajo pomembno oporo v trenutkih, ko potrebujejo pomoč. Stanovalci enote Spodnja Idrija pa se po pomoč najraje obrnejo na socialno delavko v domu.
- Stanovalci enote Spodnja Idrija se družijo in izbirajo prijatelje iz celotnega doma, medtem ko se stanovalke doma enote Idrija bolj družijo le s stanovalkami iz iste etaže.
- Glavni vzrok za odhod v dom za stare predstavlja zdravstveno stanje oseb, bodisi je to bolezen ali poškodba in posledično nesamostojnost pri opravljanju vsakodnevnih opravil. Osebe, ki so v dom odšle na pobudo različnih formalnih mrež, so se ob preselitvi v dom slabo počutile, medtem ko so se osebe, ki so se same odločile za odhod v dom, dobro počutile.
- Odnosi v domu za stare ljudi so dobri, tako odnosi med stanovalci samimi, kot tudi med stanovalci in zaposlenimi. Tudi zato so stanovalci v obeh domovih zadovoljni z bivanjem v domu in le redki v domu kaj pogrešajo. Stanovalcem v domu veliko pomeni, da imajo na razpolago vso pomoč, ki jo potrebujejo in je poskrbljeno za njihove različne potrebe.
- V domu za stare si stanovalci večinoma včasih želijo tudi samote, kar najlažje dosežejo s tem, da se umaknejo v svojo sobo.
- Polovica stanovalcev doma za stare pred prihodom v dom ni poznala razmer bivanja v domu, ali pa je te razmere le delno poznala. Osebe, ki so imele pri vključitvi v bivanje v domu probleme, razmer v domu prej niso poznale ali pa so jih le delno poznale. Osebe, ki

so bile z razmerami v domu bolj seznanjene, so informacije pridobivale preko tega, da so v preteklosti v domovih obiskovale svojece ali druge prijatelje.

- Kot glavno spremembo med življenjem doma in v domu so osebe izpostavile dejstvo, da je v domu poskrbljeno za oskrbo in pomoč ter da se je v domu potrebno navaditi na veliko število ljudi in s tem več družbe v nasprotju z domačim okoljem, kjer so imeli več zasebnosti.
- V kolikor tudi svojci in ostali prijatelji in znanci po vstopu osebe v dom nanjo ne pozabijo, ampak z njo ohranjajo redne stike, je življenje starega človeka v domu lahko zelo kvalitetno in se po kakovosti ne razlikuje bistveno od življenja doma.

7. PREDLOGI

- Delovanje domov za stare bi bilo potrebno predstaviti širši javnosti, da bi se prebivalci otesli strahu pred to institucijo in bi opustili misel na dom za stare kot le na »zadnjo postajo«.
- Osebam v domu za stare ljudi je kljub oskrbi potrebno pomagati, da čim bolj ohranjajo svojo samostojnost. S tem se krepi tudi zadovoljstvo starih ljudi in zaupanje vase.
- Ohranjati in še bolj razvijati bi bilo pomembno medgeneracijska srečanja, saj je to priložnost za stare ljudi, da se družijo tudi z mladimi in ne postanejo res le del zaprte celote.
- Povečati bi bilo potrebno število zaposlenih, predvsem socialnih delavcev in delovnih terapevtov, da bi lahko s stanovalci v domu še bolje in več sodelovali. Prav tako bi bila nujna prenova obstoječih objektov, saj so trenutne razmere za delo in bivanje v domu težke in manj kvalitetne.
- Predvsem v enoti Spodnja Idrija bi bilo potrebno razviti več načinov za rekreacijo, telovadbo stanovalcev. V okviru zmožnosti bi bilo potrebno stanovalcem omogočiti vključevanje v delo na prostem, v okolici doma.

8. LITERATURA

1. Accetto, Bojan. 1987. Starost in staranje: osnove medicinske gerontologije. Ljubljana: Cankarjeva založba.
2. Anzeljc, Veronika, Beg, Andreja, Curk, Nina, Kerec, Barbara, Kleibencetl, Jasmina, Kramarič, Anja. 2003. Staranje. maxilla.mf.uni-lj.si, 12.12.2008.
3. Anžič, Sonja. 2002. Skrb za uboge v deželi Kranjski. Socialna politika na Kranjskem od srede 18. stoletja do leta 1918. Ljubljana: Zgodovinski arhiv.
4. Belič, Mirjam 1997. Dom za starejše občane kot tretji dom. V: Hojnik-Zupanc, Ida. (ur.) Dodajmo življenje letom. Ljubljana: Gerontološko društvo Slovenije.
5. Birsa, Mirko. 1992. Življenje po šestem križu. Murska Sobota: Pomurska založba.
6. Bleeksma, Marjan. 1999. Staranje oseb z motnjo v duševnem razvoju. Ljubljana: Sožitje – zveza društev za pomoč duševno prizadetim Slovenije.
7. Brelih, Ema. 2000. Iz odraslosti v zrelost. Vrhnika: Galerija 2.
8. Čacinovič, Vogrinčič, Gabi. 2006. Socialno delo z družino. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
9. Dom upokojujencev Jožeta Primožiča Miklavža Idrija. www.duidrija.si, 05.02.2009.
10. Dragoš, Srečo. 2000. Socialne mreže in starost. Socialno delo 39, 4-5: 293-314.
11. Flaker, Vito. 1998. Odpiranje norosti. Vzpon in padeč totalnih ustanov. Ljubljana: Založba / *cf.
12. Hojnik Zupanc, Ida. 1994. Institucionalno bivanje starih ljudi. Ljubljana: Gerontološko društvo Slovenije.
13. Hojnik – Zupanc, Ida. 1997. Dodajmo življenje letom. Ljubljana: Gerontološko društvo Slovenije.
14. Hojnik Zupanc, Ida. 1999. Samostojnost starega človeka v družbeno-prostorskem kontekstu. Ljubljana: Znanstvena knjižnica FDV.
15. Hvalič Touzery, Simona. 2006. Vloga družinskih članov pri oskrbi starih ljudi. Socialno delo 45, 1-2: 29-33.
16. Kambič, Jana. 1998. Institucionalni vidiki življenja v domovih za stare ljudi. Socialno delo 37, 2: 131-137.
17. Koprivnikar, Boris. 2009. Nekateri domovi ostajajo napol prazni – drugje dolge čakalne dobe. Kaj se dogaja s sistemom domskega varstva v Sloveniji? Skupnost socialnih zavodov Slovenije. www.ssz-slo.si/slo/main.asp, 02.02.2009.

18. Krašovec Jelenc, Sabina, Kump, Sonja. 2006. Širjenje socialnih mrež starejših ljudi s pomočjo izobraževanja. *Socialno delo* 45, 3-5: 143-151.
19. Mali, Jana. 2000. Skrb za dementne stanovalce v Domu starejših občanov Preddvor. *Socialno delo* 39, 4-5: 331-336.
20. Mali, Jana. 2002. Starost, emocije in emocionalno delo v domovih za stare. *Socialno delo* 41, 6: 317-323.
21. Mali, Jana. 2006. Koncept totalne ustanove in domovi za stare. *Socialno delo* 45, 1-2: 17-27.
22. Mali, Jana. 2007. *Socialno delo s starimi ljudmi. Izbrana poglavja iz doktorata Vloga in pomen socialnega dela v razvoju institucionalnega varstva starih ljudi v Sloveniji.* Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
23. Mali, Jana. 2008. *Od hiralnic do domov za stare ljudi.* Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
24. Miloševič Arnold, Vida. 2000. Profesionalne vloge socialnih delavcev pri delu s starimi ljudmi. *Socialno delo* 39, 4-5: 253-262.
25. Miloševič Arnold, Vida. 2003. *Socialno delo s starimi ljudmi. Izbrani članki in referati.* Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
26. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS. *Strategija varstva starejših do leta 2010 – Solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva.* www.mddsz.gov.si, 02.02.2009.
27. Ogrizek, Maja. 2006. *Leksikon Sova.* Ljubljana: Cankarjeva založba.
28. Pečjak, Vid, Pečjak, Marija. 2007. *Psihologija staranja.* Bled: Samozaložba.
29. Postružnik, Adela. 2000. Nematerialna pomoč starostnikom. *Socialno delo* 39, 4-5: 337-346.
30. Požarnik, Hubert. 1981. *Umetnost staranja. Leta, predsodki in dejstva.* Ljubljana: Cankarjeva založba.
31. Ramovš, Jože. 1995. *Slovenska sociala med včeraj in jutri.* Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za psihologijo, logoterapijo in antropohigieno.
32. Ramovš, Jože. 2000. Medgeneracijska povezanost, samopomoč in kakovostna starost. *Socialno delo* 39, 4-5: 315-329.
33. Ramovš, Jože. 2003. *Kakovostna starost. Socialna gerontologija in gerontagogika.* Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
34. Ramovš, Jože. 2004. *Socialni vidiki staranja in poškodb pri starih ljudeh.* V: Smrkolj, Vladimir, Komadina, Radko. (ur.) *Gerontološka travmatologija.* Celje: Grafika Gracer.

35. Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006-2010. (2006). Uradni list RS, št. 39/2006. www.uradni-list.si, 15.1.2009
36. Schirmacher, Frank. 2007. Zarota metuzalemov. Ljubljana: Vale – Novak.
37. Suppes, Mary Ann. Wells, Carolyn Cressy. 1996. The social work experience: an introduction to the profession and its relationship to social welfare policy. New York: McGraw-Hill.
38. Statistični urad Republike Slovenije. (2008). Prebivalstvo Slovenije se stara – potrebno je medgeneracijsko sožitje. www.stat.si, 7.12.2008.
39. Vertot, Petronela. 2008. Prebivalstvo Slovenije se stara – potrebno je medgeneracijsko sožitje. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
40. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. (2006). Uradni list RS, št. 109/2006.
41. Zakon o socialnem varstvu. (2007). Uradni list RS, št. 3/2007. www.uradni-list.si, 12.12.2008.

9. POVZETEK

Prebivalstvo sveta se vedno bolj stara, ob tem pa se pojavlja tudi upad rojstev. Slovenija pri tem ni nobena izjema. V kolikor stari ljudje nimajo možnosti preživeti stara leta doma, se pojavlja vprašanje, kam oditi v starosti? Ena izmed možnosti je dom za stare ljudi. Veliko prebivalcev ima še vedno nek odpor do doma za stare ljudi, ta pa se pojavlja predvsem zaradi nepoznavanja razmer bivanja v domu. Zaradi razrešitve predsodkov do življenja v domu za stare ljudi sem se tudi sama odločila raziskati življenje v takem domu in ga primerjati z načinom življenja v domačem okolju. Opravila sem dvajset intervjujev s stanovalci v domu upokojencev Jožeta Primožiča Miklavža in sicer deset v enoti Idrija in deset v enoti Spodnja Idrija. Tako sem dobila zgodbe dvajsetih oseb, ki so povedale, kako so živele preden so odšle v dom in sedaj, ko živijo v domu za stare ljudi.

Intervjuje sem nato analizirala s pomočjo kvalitativne analize. Glavne teme raziskovanja so bile: način življenja, preživljanje prostega časa, osamljenost in samota, socialni stiki, razlogi za odhod v dom, zadovoljstvo oz. nezadovoljstvo z bivanjem v domu, poznavanje razmer v domu preden so prišli v dom in podajanje glavnih razlik med življenjem v domačem okolju in v domu upokojencev.

Ugotovila sem, da je glavni vzrok za odhod v dom za stare ljudi zdravstveno stanje oseb (bolezen ali poškodba) in posledično nesamostojnost pri opravljanju vsakodnevnih opravil. Osebe, ki so v dom odšle na pobudo različnih formalnih mrež, so se ob preselitvi v dom slabo počutile, medtem ko so se osebe, ki so se same odločile za odhod v dom, dobro počutile.

Pred odhodom v dom za stare ljudi osebe preživljajo svoj prosti čas bolj individualno, medtem ko se stanovalci doma v prostem času raje družijo z drugimi stanovalci. Osebe, ki se zaradi slabega zdravstvenega stanja doma niso več mogle vključevati v razne družabne prireditve, imajo v domu za stare ljudi zopet možnost bolj kakovostnega preživljanja svojega prostega časa na kulturnem področju.

Stanovalci doma za stare ljudi so manj osamljeni kot so bili, preden so prišli v dom. Ob tem je zelo pomembno, da imajo še vedno redne stike s svojci in z drugimi osebami izven doma.

Odnosi v domu za stare ljudi so dobri, tako odnosi med stanovalci samimi, kot tudi med stanovalci in zaposlenimi. Tudi zato so stanovalci v obeh domovih zadovoljni z bivanjem v domu in le redki v domu kaj pogrešajo.

V domu za stare si stanovalci večinoma včasih želijo tudi samote, kar najlažje dosežejo s tem, da se umaknejo v svojo sobo.

Osebe, ki so imele pri vključitvi v bivanje v domu probleme, razmer v domu prej niso poznale ali pa so jih le delno poznale. Osebe, ki so razmere v domu dobro poznale, so informacije dobile, ko so v preteklosti v domovih obiskovale svojce ali druge prijatelje.

Kot glavno spremembo med življenjem doma in v domu so osebe izpostavile dejstvo, da je v domu za oskrbo in pomoč poskrbljeno ter da se je v domu potrebno navaditi na veliko število ljudi in s tem več družbe, v nasprotju z domačim okoljem, kjer so imeli več zasebnosti. V kolikor tudi svojci in ostali prijatelji in znanci po vstopu osebe v dom nanjo ne pozabijo, ampak z njo ohranjajo redne stike, potem je življenje starega človeka v domu lahko zelo kvalitetno in se po kakovosti ne razlikuje bistveno od življenja doma.

Osebno menim, da bi bilo potrebno širšemu prebivalstvu bolj predstaviti delovanje doma upokojencev, saj bi se tako vsaj omilili predsodki do življenja v domu, ki jih imajo predvsem osebe, ki ne poznaj tamkajšnjih razmer. Ob tem, da bi videli, da dom ni neka zaprta celota, bi se mogoče v večji meri odločali tudi za obisk svojcev, prijateljev ali znancev, ki že živijo v domu. Tako bi bili tudi stanujoči v domu zadovoljni, imeli bi stike z osebami iz domačega okolja, iz preteklosti in se ne bi počutili pozabljene. Kajti stiki z osebami izven doma zelo vplivajo na zadovoljstvo oseb tudi v domu. In tako bi bilo domače okolje še bližje.

10. DODATEK

10.1. Vprašalnik

VPRAŠALNIK

Spol :

Starost :

Čas bivanja v instituciji :

Kraj bivanja :

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditev?*

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu všeč?*

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*

10.2. Zapis intervjujev

Zapis intervjujev in izbor relevantnih delov besedila

Enota Spodnja Idrija

VPRAŠALNIK – oseba »a«

Spol : Ž

Starost : 54 let

Čas bivanja v instituciji : 3 leta

Kraj bivanja: vas

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*

Sama si nisem ustvarila družine. Imam samo sama sebe. Ko sem začela hoditi v službo, sem se čez nekaj časa od doma preselila v mesto, kjer sem živela v bloku. Ja, sama sem skrbela zase.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditev?*

Veliko sem hodila peš. Na Ermanovec sem večkrat šla peš, pa v Krnice smo tudi šli z gospodom peš. Včasih sem tudi klekljala, pa brala sem. Ko sem bila mlada, je bilo najlepše. Delala sem, pa okoli sem veliko hodila. Zaklenila sem vrata od stanovanja, pa sem šla. Zelo rada sem šla tudi v razne toplice. Bila sem v Moravskih, pa v Čateških, pa v Laškem. Ja, takrat je bilo zelo lepo. Rada sem delala na vrtu, pobirala sadje in spravljala drva za zimo. Zelo rada sem kuhala. Največ sem klekljala. Lotila sem se tudi šivanja gobelinov, pa to ni bilo zame, nisem znala in sem pustila. Redno sem hodila h maši, drugih reči pa nisem obiskovala. V Cerknem je skoraj praznik tudi pust, tudi na to prireditev sem vedno šla.

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*

Večkrat sem klekljala, včasih sem malce poležala, največkrat pa sem zaklenila stanovanje in odšla ven, na sprehod. Večkrat sem bila osamljena.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*

Največ sva se družili z mojo sosedo. Bila je čistilka v osnovni šoli. V Cerkno je prišla iz Murske Sobotne. Najbolj so mi pomagali kar sosedi v bloku.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

Ko sem pred tremi leti in pol zbolela, sem morala oditi na zdravljenje v psihiatrično bolnišnico. Tam sem bila nekaj več kot dva meseca, od tam pa sem prišla v dom, kjer sem sedaj. V psihiatrični bolnišnici so mi predlagali, da naj grem v dom. Drugačne možnosti niti nisem imela. Seveda bi veliko raje šla domov, ampak tukaj je poskrbljeno za vse.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

Vedno smo se razumeli dobro med seboj. V sobi sva bili vedno z isto gospo, tako kot sva še sedaj. Tudi z ostalimi se kar dobro razumemo. Vključila se pa nisem takoj.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu najbolj všeč?*

Ne vem, kaj pogrešam, trenutno se ne morem ničesar spomniti. Sedaj sem se že navadila, da je za vse poskrbljeno, ni treba kuhati. Všeč mi je, ker se v domu dogaja veliko različnih aktivnih skupin in prireditev.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Včasih grem k sestri domov, pa tudi ona pride včasih k meni na obisk. K drugi sestri pa ne hodim na obisk, ker je predaleč. Tudi ona ne pride več k meni na obisk. Sedaj je že v pokoju. Včasih še grem v Cerkno, enkrat na mesec. Takrat grem h maši, pa mamu grem obiskat na pokopališče. Večkrat ji tudi nesem svečo. (ta del odgovora nisem upoštevala, saj povedano ni dejansko stanje) Z ostalimi izven doma pa nimam več stikov.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

Odidem zunaj in se malce sama sprehajam, ali pa sedim pred domom, pa imam mir. Večkrat sem osamljena. Uležem se in malce prespim.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

Dopoldne včasih odidem na kakšen sprehod v bližnjo okolico ali pa v Idrijo. Včasih se odpravim k maši v Idrijo. Rada hodim na pevsko skupino, ki jo vodi Metka. Po kosilu ponavadi malce počivam. V kolikor je kdaj organizirana kakšna prireditev v domu si jo tudi ogledam. Drugače se pa malce sprehodim po domu, družim se tudi s prijateljem. Hodim k maši enkrat na mesec, včasih grem tudi k spovedi. Zelo mi je všeč, ko pridejo otroci v dom in pojejo in plešejo. Nekaj časa nazaj so bili tukaj Beneški fantje. Zelo je bilo lepo. Najraje malce poležim in rada grem peš iz doma. Všeč mi je bilo, ko smo sadili rože. Rada grem tudi kegljat. Klekljam ne več, berem tudi ne več. Edino pojem še malce.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU V DOMU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

Največ se družim z ostalimi iz skupine mladih, z eno stanovalko sva skupaj v sobi. Še vedno sva veliko skupaj s prijateljem, ki sem ga spoznala tu v domu. V trgovino greva skupaj, pa kavo mi skuha. Najbolj mi pomaga pa Tanja, socialna delavka.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

Nič nisem vedela o domu, zato se na začetku tudi nisem znašla. Nisem vedela, kam naj grem. O domu prej niti nisem razmišljala, saj nisem pričakovala, da bom tu.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste*

prišli v dom in med bivanjem v domu?

Doma sem imela nove omare, tu pa je samo ta stara. V bloku sem imela balkon in veliko rož, tu pa nimam. Imela sem rožo na oknu zunaj, pa mi jo je veter podrl na tla. Doma sem imela vrt, tu pa nimam ničesar. No, imam pa tu prijatelja, v bloku sem bila pa sama.

VPRAŠALNIK-oseba »b«

Spol : Ž

Starost : 82 let

Čas bivanja v instituciji : 6 mesecev

Kraj bivanja : vas

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?

Poročila sem se in imela sem dva sinova. Na začetku smo živeli v hiši pri njegovi mami, nato pa, ko smo dobili stanovanje v bloku, smo se preselili v blok. Pozneje pa smo si sami sezidali hišo in smo se iz bloka preselili nazaj v hišo. Zadnja leta, preden sem prišla v dom, sem sama živela v hiši. Eden izmed sinov se je poročil in si ustvaril svoj dom, drugi pa živi v domu upokojencev v Idriji. Nekaj časa sem skrbela sama zase in za sina, ki je po nesreči ostal invalid. Zadnja leta, ko sem živela doma, pa nisem mogla več skrbeti zanj in zase, zato je on odšel v dom upokojencev. Jaz sem dobivala hrano in pomoč pri higieni preko pomoči na domu, pri ostalih gospodinjskih stvareh pa mi je pomagal drugi sin.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditev?

Veliko sem brala, rada sem reševala križanke. Ko sem bila še mlada sem pela v cerkvi, potem pa nič več. Dokler so bili otroci še manjši pa sem veliko šivala. Na veselice in kaj podobnega nisem hodila, dokler sem še lahko sem hodila k maši.

OSAMLJENOST

3. Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?

Odkar sem sama živela doma mi je bilo večkrat dolgčas. Takrat sem brala, gledala sem malce televizijo.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?

Imela sem veliko prijateljev, dobro sem se razumela s sosedi. Pred nekaj leti smo se bolj družili tudi s sorodniki, zadnje čase pa ne več veliko. Najbolj mi je pomagal sin. Nanj sem se res lahko zanesla.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?

Sama sem se odločila, da grem v dom, saj nisem več mogla skrbeti zase in opravljati vsakdanjih stvari. Nimam besed. Grozno je bilo. Seveda bi bila najrajši doma.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?

Z ostalimi stanovalci se dobro razumemo od kar sem prišla. Glede tega res ni nobenih problemov. Ampak vseeno se še nisem vživela, ne morem se privaditi na življenje v domu.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju?
Kaj vam je v domu najbolj všeč?*

Najbolj od vsega pogrešam bide. Sama se ne morem več kopati in tega res pogrešam. Všeč mi je, da je poskrbljeno za hrano in oskrbo.

STIKI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Na obisk prideta večkrat še sin in sosed. Na obisk pridejo občasno tudi vnuki. Imam še eno sestro, vendar se ne vidiva več, ker je starejša od mene in tudi težko hodi. Se pa večkrat slišiva po telefonu. Po telefonu večkrat govorim tudi z mlajšim sinom.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

Želim si, da bi imela svojo sobo in bi se lahko umaknila v svojo sobo. Sedaj imam sicer največ miru tu v sobi, včasih pa grem v prostor, kjer je televizija, če tam ni nikogar. Občasno bi bila res rada za trenutek sama. Malce se sprehodim, če sem osamljena, največ pa poležavam, pa gre čas mimo. Velikokrat se počutim osamljeno.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

Včasih sem se udeležila kakšne prireditve v domu, zadnje čase me pa prav nič več ne zanima in se tudi iz zdravstvenih razlogov le teh ne udeležujem več. Včasih malce pogledam televizijo, to je pa tudi vse. Nič več ne počnem. Ročnih spretnosti ne delam več, ker ne morem, brati pa tudi ne morem več.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

Z vsemi ljudmi se pozdravimo in kaj poklepetamo, drugače pa malce več časa preživim z eno stanovalko in mojima sosedama v sobi. Če bi imela kakšno težavo bi se obrnila ali na socialno delavko ali pa na sina. Zaenkrat takih situacij še ni bilo.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

Pričakovala sem, da bom imela več prostora zase. Približen način življenja sem drugače spoznala v domu v Idriji, ko sem hodila na obisk k sinu.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*

Ni primerjave med bivanjem doma in v domu upokojencev. Tu je ogromno ljudi, doma sem imela več zasebnosti. Vse se je sedaj obrnilo na glavo. Boljše pa je to, da je tu pomoč pri roki, če jo potrebujem.

VPRAŠALNIK- oseba »c«

Spol : M

Starost : 63 let

Čas bivanja v instituciji : 16 let

Kraj bivanja : vas

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*

Nisem si ustvaril družine. V glavnem sem živel po domovih. Po končani šoli sem že prišel v dom v Spodnjo Idrijo, takrat še v staro stavbo. Od kar sem v domu je bilo vedno vse organizirano s strani doma in s tem nisem imel dela. Za svojo higieno sem skrbel sam.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditev?*

Rad sem hodil, se sprehajal, zelo rad sem se ukvarjal z živalmi. Ne, nisem delal nič takega okoli ročnih del. Rad sem šel kdaj na kakšno vaško veselico, včasih smo šli v kino.

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*

Nič, če mi je bilo dolgčas sem ponavadi dolgčas preležal in prespal. Ni mi bilo velikokrat dolgčas.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*

V Tolminu sem imel prijatelja. Veliko sva skupaj igrala nogomet. V Tolminu smo imeli vzgojitelja, na katerega smo se lahko obrnili, tukaj, v prejšnjem domu pa sem se včasih po pomoč obrnil na sostanovalce, katerih pa sedaj ni več, ker so umrli.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

V dom sem odšel zaradi bolezni. Nisem premišljeval o tem, bil sem že vajen bivanja v domu, saj sem bil v domu že, ko sem hodil v šolo.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? (v kolikor se spominjajo – so se razumeli med seboj) Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

Vedno smo se razumeli med seboj, vendar se jaz bolj ali ne držim zase.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju?*

Kaj vam je v domu najbolj všeč ?

Ničesar posebno ne pogrešam. Všeč mi je, da lahko delam v delavnici, osebje je zelo prijazno.

POGOSTOST STIKOV Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Brata prideta včasih na obisk, bolj poredko pride na obisk tudi sestra. Redno pridejo na obisk okoli novega leta.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

Umaknem se v sobo, saj sem v sobi sam. Če pa sem osamljen poslušam radio in mi čas hitreje mine. Malokdaj mi je dolgčas.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

Poslušam glasbo, naročen imam časopis Dnevnik in ga preberem. Veliko tudi delam v domski delavnici, pa gre čas hitreje. Udeležujem se tudi skupine za samopomoč, ki jo vodita socialna delavka Tanja in delovna terapevtka Ana. Raznih prireditev v domu pa se ne udeležujem. Bil sem samo na nastopu Beneških fantov, kar pa je bilo zelo lepo. Redko se udeležim tudi kakšnega izleta, ki ga organizira dom. Najraje delam v domski delavnici, rad pa grem tudi na skupino za samopomoč. Ne. Z drugimi ročnimi deli se ne ukvarjam.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

Največ se družim s sostanovalci, ki imajo sobe tukaj blizu mene. V kolikor imam kakšen problem se obrnem po pomoč na socialno delavko Tanjo ali pa na katerega drugega zaposlenega, odvisno od problema.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

Vse življenje sem že po domovih, tako da je način dela isti ali zelo podoben povsod. Tako sem že pred prihodom v ta dom poznal način bivanja v domovih.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*

Med bivanjem v tem domu ter med bivanjem o domovih, kjer sem bil prej, ni kakšnih posebnih razlik.

VPRAŠALNIK- oseba »č«

Spol : M

Starost : 57 let

Čas bivanja v instituciji : 1 leto

Kraj bivanja : vas

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*

Družine si nisem ustvaril, imel pa sem nekaj časa partnerko. Z 41-imi leti sem odšel v zavod. V zavodu v Dutovljah sem živel 13 let, nato sem živel eno leto in pol v garsonjeri, po tem sem skoraj dve leti živel v stanovanjski skupini Vezi, od tam pa sem prišel sem, v dom upokojencev v Spodnjo Idrijo. V mladosti sem jedel doma in pri sosedih, ko sem odšel v šolo, sem jedel v domu, kasneje pa sem pomoč dobil preko različnih mrež pomoči. Za higieno sem poskrbel sam.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditev?*

Rad sem se sprehajal, najraje sem sam hodil. Z župnikom smo šli tudi na Triglav. Včasih sem šel tudi z avtobusom ali vlakom v kraje, ki jih še nisem poznal. Takrat sem najbolj užival. Ne, s kakšnimi ročnimi spretnostmi se nisem ukvarjal. Včasih sem šel na kakšno veselico, tudi igre sem si rad ogledal, najraje pa sem hodil v kino.

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*

Odšel sem v samostan v Stično. Ob takih trenutkih sem najraje zamenjal okolje, odšel sem v drugo okolje, ki ga nisem poznal. Zato sem tja zelo rad šel. Zanimajo me nove, neraziskane stvari in poti. Ni se zgodilo pogosto, da sem bil osamljen.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*

V domačem kraju sem se največ družil s sosedo, pri kateri sem pomagal delati. Z vrstniki in ostalo mladino v domačem kraju se nisem družil, saj so me zaničevali in mi govorili, da sem revež. Izključili so me tudi zato, ker nisem hodil v gostilno in sem raje delal. Že takrat so se norčevali iz moje bolezni. Veliko pa sem se družil z enim sosedom. Ta sosed je bil v mladosti tisti, ki mi je največkrat pomagal.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

Že v prvo institucijo sem odšel po predlogu CSD zaradi moje bolezni, tako da sem po raznih različnih načinih bivanja prišel sedaj sem, v dom upokojencev. Bivanja po domovih sem že navajen in sam ne bi več mogel opravljati vseh obveznosti, da bi lahko živel sam, zato je to moj način bivanja.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

Nekatere sem spoznal že prej, ko sem hodil na zdravljenje v psihiatrično bolnišnico, tako da sem se kar dobro vključil v bivanje tukaj. S stanovalci se dobro razumemo.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu všeč?*

Najbolj si želim imeti prijateljico in jo res pogrešam. Najbolj všeč tu pa mi je terapija, všeč mi je tudi, ko grem na kakšen izlet.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Po telefonu velikokrat govorim s sosedom, pokličem tudi v samostan v Stično, velikokrat pa se slišiva tudi z bivšim sošolcem, ki je dve leti mlajši od mene. Z njim se slišiva kar dva ali trikrat na teden.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

Rad se odpravim sam na kakšen izlet ali krajše počitnice, rad grem kam, kjer še nisem bil, pa imam mir. Tu v domu pa se umaknem v sobo. Občasno se počutim osamljenega. Takrat razmišljam o veri, Jezusu, molim in se tako boljše počutim.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

Rad poslušam radio Ognjišče. Trenutno berem leksikon, ki sem si ga izposodil v domski knjižnici. Redno pa berem tudi Primorske novice. Tako izvem tudi novice iz krajev, kjer sem preživel mladost in živel kasneje. Na različne aktivne skupine v domu ne hodim. Redno pa hodim k maši v domu, včasih grem na kakšno pevsko prireditev. Najraje še vedno spoznavam nove stvari, nove kraje, tako da rad grem v kraje, kjer še nisem bil in berem knjige o rečeh, ki jih še ne poznam. Ne, z ročnimi spretnostmi se res ne ukvarjam.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

Največ se družim s stanovalcem Brankom. Dobro se razumeva. Če imam kakšno težavo ali prošnjo pa se obrnem na socialno delavko Tanjo.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

O bivanju v domu prej nisem premišljeval, mislil pa sem, da bom imel večje težave pri vključitvi, ampak nisem imel večjih problemov.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*

Tu imam vse, kar potrebujem. Zdravnika, psihiatra, poskrbljeno je za oskrbo, za hrano, tako da mi ni potrebno za nič skrbeti.

VPRAŠALNIK- oseba »d«

Spol : Ž

Starost : 84 let

Čas bivanja v instituciji : 1 leto

Kraj bivanja : mesto

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*

Ustvarila sem si družino, imela sem šest otrok, izmed tega dva fanta in štiri dekleta. Ko sem se poročila smo živeli v hiši v mestu. Živeli smo v isti hiši kot lastniki te hiše. Bili smo kot podnajemniki, smo se pa med seboj zelo dobro razumeli. Pomagali smo eden drugemu. Pozneje pa sem se z otroci preselila v stanovanje v bloku. Sama sem skrbela za gospodinjstvo in zase.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditev?*

Najbolj me je veselilo, če sem lahko kdaj vse pospravila in počistila stanovanje. Prostega časa pa tako ali tako nisem imela, saj sem bila sama z šestimi otroki. Pletla in šivala sem za svoje otroke in zase. Zelo rada pa sem tudi brala. Za petje pa nisem imela posluha, zelo rada pa poslušam petje. Na veselicah sem ponavadi delala, tako da na veselicah sem bila. Ko so se drugi imeli lepo, sem morala jaz najbolj delati. Na igre nisem hodila, smo pa ponavadi redno hodili k maši.

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*

Nikoli mi ni bilo dolgčas, niti časa nisem imela za dolgčas.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*

Največ smo se družili z gospodarjema, kjer smo živeli v hiši. Včasih sem se obrnila po pomoč na socialno službo, tam so mi res stali ob strani. Včasih tudi na katero izmed sestro, ampak ne velikokrat, saj so živele daleč.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

Odločila sem se sama, ker slabo vidim in sem se bala, da bi naredila kakšno nesrečo. Nato smo se z otroci pogovorili in sem se odločila za odhod v dom. Vzela sem si malo časa zase, da sem v miru razmislila stvari in nato sem odšla mirna v dom. Veliko lažje sem to sprejela, ker sem se res sama odločila za to.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

Ene dva dni sem se držala bolj zase in sem premišljevala o tem, da sem celo življenje delala, na koncu pa sem pristala v domu, ampak nato, ko sem razčistila sama s seboj, sem se lepo vključila v družbo. Tako z zaposlenimi kot tudi s sostanovalci se dobro razumem.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu najbolj všeč?*

Zaenkrat ne bi mogla reči, da kaj pogrešam, res ne. Sedaj mi je všeč tukaj. Všeč mi je, ker je za vse poskrbljeno, za hrano, pranje perila.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Na obisk hodijo moji otroci in včasih pride kdo iz bloka, kjer sem stanovala. Na obisk pride tudi sestra, ki živi v Idriji. Otroci pridejo na obisk, ko imajo čas, velikokrat pa se slišimo po telefonu. Hči me obišče vsak dan, saj je tukaj zaposlena.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete?*

Ni mi do tega, da bi bila sama, raje sem v družbi z drugimi in se kaj pogovorimo. Nikoli mi ni dolgčas. Če ni drugega imam vedno na voljo radio in mi res ni dolgčas.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

Rada grem med ljudi, da se kaj pogovorimo, rada poslušam radio. Rada se udeležim pevske skupine, ker rada poslušam petje. Udeležim se tudi prireditev v domu, k maši hodim. Najraje se pogovarjam s sostanovalci in sostanovalkami. Z ročnimi deli se ne ukvarjam več, saj zelo slabo vidim.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

Največ se družim s sostanovalko. Veliko se družim tudi z nekaterimi ostalimi, ampak za vse še ne vem, kako jim je ime, poznam pa jih po glasu. Zaenkrat nisem imela nobenega problema, v kolikor pa bi kaj potrebovala bi se obrnila na hči.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

Ne, približno sem pričakovala, kako bo potekalo življenje. Hodila sem že prej na obiske v dom, tako v Idriji kot tukaj v Spodnji Idriji.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*

Tukaj imam veliko družbe, doma pa sem bila zadnje čase veliko sama. To mi je zelo všeč.

VPRAŠALNIK- oseba »e«

Spol : M

Starost : 40

Čas bivanja v instituciji : 6 mesecev

Kraj bivanja : vas

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*

Poročil sem se in imam tudi dve hčerki. Živel sem s svojo družino v stanovanju, ki je bilo preurejeno v prostorih nekdanje osnovne šole. Žena je skrbel za gospodinjstvo, kasneje sta to delali tudi hčeri. Za higieno sem skrbel sam.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditvev?*

Zelo malo prostega časa sem imel. Zelo rad sem delal na vrtu, tako, da sem to delal kot za sprostitev. Rad sem delal tudi z mojima hčerama, pomagal sem jima pri domačih nalogah. Včasih sem v prostem času prebral kakšno zabavno revijo ali drug časopis. Ne, ročnih del pa nisem delal. Tudi pel nikoli nisem rad. Šli smo na Rokovnjače, včasih smo šli na prireditve, kjer so prikazovali stare običaje in opravila.

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*

Najbolj sem se zamotil in zaposlil z delom. Zelo malokrat sem se počutil osamljenega, saj sem veliko ukvarjal s hčerama.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*

Imel sem dobrega prijatelja, pri katerem sem nekaj časa vozil kruh. Veliko smo se družili tudi s sosedo. Najraje sem se zanesel nase. Nikogar nisem vmešaval v svoje probleme, vedno sem se potrudil, da sem sam opravil, kar sem moral. In vedno tudi sem.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

Jaz sem rekel, da bom šel v dom, saj sem o svoji boleznici veliko bral in sem vedel, da zase s časom kasneje ne bom mogel skrbeti. Bil sem že pripravljen na to, da bom nekoč šel v dom, zato o svojih občutkih niti nisem razmišljal, saj druge možnosti nimam. Strinjal sem se z odhodom.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

Vse je bilo v redu, ko sem prišel. Vem, da ni nikjer vse samo lepo in prav. V življenju sem dal veliko skozi zato za stvari ne kompliciram in sem se dobro vključil in privadil na življenje tu. Tudi sedaj se dobro razumemo.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu všeč?*

Delo. Z delom sem se prej zamotil, tukaj pa tega ni. Rad sem delal na vrtu, hodil sem delat na eno kmetijo, pomagal sem več prijateljem, rad sem delal zunaj. To res pogrešam. Sicer hodim delat v domsko delavnico. Drugače pa sem tukaj zadovoljen z vsem ostalim.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Z bratom se redno slišiva po telefonu skoraj vsak dan, skupaj z mojo mamo sta bila tudi na obisku. Z mamo se tudi redno slišiva po telefonu.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

V takih trenutkih si želim, da bi lahko šel v gozd, kjer bi imel dejansko mir. Žal ne morem it. Tako imam pa največ miru v sobi. Tudi osamljenost najraje preženem z delom. Tam v delavnici se že kar dobro poznamo, saj smo več ali manj isti. Tako skupaj delamo in se obenem družimo, kakšno rečemo, pa gre čas hitreje.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

Veliko sem v delavnici. Včasih grem ven in grem na krajši sprehod. V domu se rad udeležim raznih prireditev, všeč mi je, ko pridejo otroci nastopat, zelo lepo je bilo, ko so bili tukaj Beneški fantje. Včasih se udeležim kakšne aktivne skupine v domu – pevske ali skupine za samopomoč. V prihodnje bom odšel še v domsko knjižnico, kjer si bom sposodil kakšno knjigo. Najraje sem v domski delavnici, kjer lahko delam.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

Največ se seveda družim s stanovalcema, s katerima smo skupaj v sobi. Določeni so, s katerimi smo bolj skupaj, so pa nekateri, ki se odmikajo od nas in imajo pač svojo ožjo družbo. V primeru, če kaj potrebujem, se obrnem na socialno delavko Tanjo ali pa na receptorki ob vhodu.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

Ne, niti ne, saj sem bil prej na obiske v druge domove in sem se dosti o tem pogovarjal z osebami, ki sem jih obiskoval.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*

Glede na zadnja leta bivanja izven doma zaenkrat ne bi mogel reči, da je tukaj res nekaj čisto drugače kot mi je bilo možno doživeti doma.

VPRAŠALNIK- oseba »f«

Spol : Ž

Starost : 54 let

Čas bivanja v instituciji : 1 leto

Kraj bivanja : vas

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?

Bila sem poročena, otrok pa nisva imela. Skupaj sva bila 29 let, nato mi je mož umrl. Tudi z možem sva živela v hiši na vasi. Dokler sva bila še z možem skupaj, sem sama skrbela za vse. Nato sem sama skrbela zase, le en mesec, preden sem prišla v dom, sem se preselila nazaj domov in je takrat bratova žena kuhala. Meni noge niso več služile, da bi stala toliko časa pri štedilniku.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditiv?

Tega je bilo bolj malo, rada pa sem bila na njivi. Najraje sem se družila s svojim možem, ne glede na to, kaj sva delala. Rada sem šivala gobeline, včasih sem klekljala, pletla. S prijatelji smo večkrat odšli na kakšen ples, pa v kino. Večkrat smo novo leto praznovali ob kakšni prireditvi.

OSAMLJENOST

3. Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?

Ko sem bila še doma, je mama poskrbela, da nam ni bilo dolgčas. Tako sem tudi kasneje največkrat osamljenost premagovala z delom. Ob delu ni časa za dolgčas.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?

Odvisno od situacije. Včasih s sosedi, drugič s prijatelji, najraje pa sem bila s svojim možem. Najbolj mi je bila v pomoč najmlajša sestra.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?

Vzrok je bila moja bolezen. Patronažna iz Idrije mi je večkrat svetovala, naj grem v dom, kjer bom imela oskrbo in pomoč. Vendar sem se počutila premlada za v dom. Kasneje sem se odločila, da grem, in sestra mi je poslala dokumentacijo za sprejem. Odločila sem se dejansko že prej, tako da sem bila pač nekako pripravljena. Vedela sem, da mi vsaj ne bo dolgčas, saj bo vedno dovolj ljudi okoli in bom imela družbo. Nisem vedela edino to kako se bom počutila tako mlada med ostalimi.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?

Na začetku sem bila sprejeta na negovalni oddelek. Tam mi ni bilo všeč. Kasneje so me preselili na stanovanjski oddelek. Z vsemi gospemi v sobi sem se razumela, še posebej pa mi je všeč, da sva sedaj skupaj s stanovalko, ki je tudi mlajša.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu všeč?*

Sedaj, ko sem dobila še televizijo, ne pogrešam ničesar več. Nečak mi jo je kupil. In sedaj se lahko uležem in gledam televizijo tako, kot sem jo doma. Ne vem, ne bi mogla izpostaviti, da mi je kaj še posebno všeč. Nasploh sem zadovoljna z bivanjem tukaj.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Največ stikov imam še z najmlajšo sestro, ki me tudi največkrat obišče. Obiskat me pridejo tudi sosede, s katerimi smo se včasih družile. Z ostalimi brati in sestrami pa smo veliko na vezi preko telefona. Včasih so me odpeljali tudi domov, sedaj pa že nekaj časa nisem bila, saj imajo sedaj veliko dela in jaz jim ne morem pomagati.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

Do danes si še nisem zaželela, da bi bila kaj sama. Dosti časa sem bila sama v hiši, tri leta in pol, potem, ko mi je mož umrl. Ne. Ne počutim se osamljene. Rada sem med ljudmi, pa tudi po telefonu se lahko slišim s komer hočem.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

Čas mi hitro mine tudi s tem, ko kadim. Tako se sprehodim malce na balkon in gre čas hitreje. Popoldne se ponavadi malce uležem in gledam televizijo, z Ančko poslušava glasbo in se pogovarjava. Pa seveda gremo spodaj na kakšno kavo. Najrajši poslušam dobro glasbo in pokadim kakšen cigaret. Ročnih del ne delam več, saj mi roke za tako drobno delo ne služijo več. Hodim sicer na pevsko skupino, ampak le poslušam, pojem ne več. Hodim na pevsko skupino, ki jo vodi Metka in na skupino za samopomoč, ki jo vodita Tanja in Ana. Obiskujem tudi razne prireditve, ki jih organizira dom v jedilnici.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

Največ se družim s sostanovalko, v kolikor pa kaj potrebujem, pa se obrnem na Tanjo, socialno delavko.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

Preden sem prišla v dom sem imela res drugačno predstavo o domu, ampak sedaj ne bi znala povedati točno, zakaj. Vse na zunaj se mi je zdelo taka revščina, pa v resnici ni tako. No, predstavljala sem si, da so tukaj res sami stari, pa temu ni tako.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*

Dom je dom. Nič ne more nadomestiti doma, če se imam tu še tako lepo. Ampak nazaj domov ne morem, saj ne morem sama skrbeti zase.

VPRAŠALNIK- oseba »g«

Spol : Ž

Starost : 68 let

Čas bivanja v instituciji : 6,5 let
Kraj bivanja : mesto

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*

V Idriji sem šele kasneje živela s fantom, ki je bil zelo dober, zelo me je imel rad. Skupaj sva bila 20 let, nato pa je umrl. Otrok nisva imela. V Idriji sva stanovala v skromnem stanovanju. Sama sem skrbela zase, kasneje pa sem se preselila k sestri v Ljubljano. Preden sem prišla v dom sem stanovala pri sestri v Ljubljani, ki je tudi skrbela zame, saj nisem več veliko videla.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditiv?*

Poleg stanovanja sem imela še vrt, na katerem sem rada delala, zelo rada sem pekla, potico, krofe, piškote. Velikokrat sva skupaj pekla, jaz delala piškote, on pa jih je pekel. Najraje sem bila gospodinja pri svojem fantu. On je prinesel domov kar sva rabila in nikoli mi ni ničesar manjkalo. Za ročna dela nisem bila nikoli. Sem pa vedno zelo rada pela in brala knjige. Hodila sem gledat igre in tudi na veselicah sem bila večkrat. Le plesala pa nisem, ker nisem znala.

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*

Nikoli nisem bila osamljena. Sem se znala zaposliti, da mi ni bilo dolgčas. Še ko sem hodila v večerno šolo sem dopoldan pazila dva punčki, dvojčici. Vedno sem kaj delala.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*

Največ sem se družila z ostalimi gospodinjami v bloku. Z eno sva bili še posebej veliko skupaj, pa je žal že umrla. Ko sem ostala sama mi je večkrat spekla potico in štrudelj in mi ga je prinesla. Najbolj mi je pomagala sestra, ki živi v Ljubljani. Nanjo sem se vedno lahko zanesla. Dve leti je starejša od mene.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

Sama sem se odločila, da bom odšla v dom. Osllepela sem in nisem skoraj nič videla, pa še ljudi imam zelo rada. Malce sem se bala, kako bo v domu. Nekakšen strah me je navdajal, preden sem prišla. Nikoli prej nisem stopila v dom.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

Vedno sem se z vsemi dobro razumela. Z nobenim se jaz ne kregam. Zelo dobro se razumemo tudi med sabo tukaj v sobi. Včasih se hočeta malce kregat med sabo, pa jima ne pustim.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu všeč?*

Ne bi mogla reči, da kaj pogrešam. Res ne. Doma sem bila sama, ko mi je umrl fant, tu pa imam družbo, ženske imam in se nikoli ne počutim same.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Veliko sem v kontaktu z moževimi domačimi. Branka me pride največkrat obiskati, dvakrat na teden pride. Prinese mi, če kaj potrebujem. Pridejo me obiskati, včasih me pridejo iskati in grem domov z njimi. Branka je moževa nečakinja. Moji domači, brati in sestre me pridejo obiskati enkrat letno, na moj rojstni dan pridejo. Večkrat pa se slišimo po telefonu.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

Največ miru imamo v svoji sobi. Včasih vse malce poležimo po posteljah in imamo mir. Ne, tu v domu mi ni pa nikoli dolgčas. Rada sem v družbi ljudi, rada imam ljudi, zato mi je tukaj zelo všeč.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

V sobi največkrat poslušamo radio, včasih gremo gledat televizijo, dosti hodim na aktivne skupine, pevsko. Udeležim se vseh prireditev, ki jih prireja dom. Če sem le pri volji. Pa vsakič grem k maši, ko je tukaj. Še vedno zelo rada pojem, vsak dan pa rada skuham tudi dvakrat kavo za šest sostanovalk in sostanovalecev. Ne delam več ročnih del, ker ne vidim, drugače pa sem rada delala ročna dela.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

Največ se družimo in pogovarjamo s sostanovalkama, s katerima smo skupaj v sobi. Lepo se razumemo. Zaenkrat nisem imela kakšnih problemov ali težav, v kolikor pa bi kaj potrebovala, pa bi se najprej obrnila na Branko.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

Ker zaradi bolezni nisem mogla več skrbeti zase sem vedela, da bom nekoč morala iti v dom. Ampak se s tem nisem obremenjevala. Ni me bilo strah, ker sem rada med ljudmi. Nisem pa vedela, kakšno bo življenje tukaj.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*

Bolje se počutim tu v domu, kot sem se doma, ko sem bila sama. Tukaj je veliko družbe.

VPRAŠALNIK- oseba »h«

Spol : Ž

Starost : 80 let

Čas bivanja v instituciji : 3 mesece

Kraj bivanja : mesto

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*

Poročila sem se in z možem sva imela enega otroka, fanta. Mož in sin sta umrla letos. Živeli smo v malo večji stanovanjski hiši v Idriji. Ja, dokler sem bila doma sem sama skrbela za vse.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditev?*

Veliko smo hodili naokoli. Precej smo se vozili s kolesi, hodili smo v hribe, plavati. Jaz sem še tekmovala včasih v plavanju. Kar se telovadbe tiče sem bila zelo aktivna. Tudi pri alpinistih sem bila. Zelo rada sem brala in reševala križanke. Vsega po malem sem delala. Klekljala sem, pletla, šivala, vse sem znala kar se tiče teh vrst ročnih del. Igre smo zelo radi hodili gledat, saj drugega tako ali tako ni bilo. Tudi na veselice smo zelo velikokrat šli.

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*

Včasih mi je bilo dolgčas. Ko mi je bilo dolgčas sem se odpravila k mami, saj sem živela blizu. Imela je takrat še kravo in nekaj sveta in sem ji pomagala malo delati, pa mi ni bilo več dolgčas.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*

Največ sem se družila s sosedo. Bila je malce starejša od mene in sva se zelo dobro razumeli. V glavnem nisem imela teh problemov, da bi morala kdaj prositi za pomoč. Če je slučajno kdaj pa res prišlo kaj, pa sem se obrnila na mamo. Pri mami sem vedno vse dobila. Bratov in sester nisem nikoli ničesar prosila, saj sem vedela, da imajo že sami dosti dela.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

Mož mi je umrl in tako sem ostala sama. Potem sem se pa kar odločila, da grem v dom. O tem sploh nisem premišljevala, kar odločila sem se, da grem in to je bilo to.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

Z vsemi se zelo dobro razumem. Med ostalimi na oddelku sem rada. Tudi osebje je odlično.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu všeč?*

V domu zaenkrat ničesar ne pogrešam. Z vsem sem zaenkrat zadovoljna. Všeč mi je bivanje tukaj.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Sestra me pride večkrat obiskat. Z njo sva veliko v stikih. Imam še eno sestro, ki živi v Novi Gorici. Ona pa malokdaj pride, se pa večkrat slišiva preko telefona. Od bratov imam tudi samo še enega, ki živi v Mariboru. Tudi z njim se občasno slišiva po telefonu. Tudi snaha me pride večkrat obiskat. Imam tudi vnuke, ki me obiščejo. Z ostalimi, sosedi in drugimi pa nimam več stikov.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

V tem primeru se umaknem v sobo in me pustijo na miru. Sicer se pa to ne zgodi pogosto. Včasih se pa počutim osamljeno. Najbolj se zamotim z branjem.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

Rada berem. V domsko knjižnico sem šla po kakšno knjigo in sama berem. Še vedno včasih rešim tudi kakšno križanko. Še vedno od vsega najraje berem. Samo pletam še. Petja pa ne maram ravno. Na eni prireditvi v domu sem bila in mi je bilo všeč.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

Veliko se družim z eno gospo Anico, ki je tudi tukaj v domu. Včasih, v otroških letih sva bili sosedi. Zaenkrat še nisem imela nobenega problema, v kolikor pa bi ga imela, bi se obrnila na glavno sestro.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

V dom sem že prej večkrat prišla, saj sem hodila na obiske k drugim ljudem. Tako sem se tudi prej pozanimala kako in kaj je v domu. Vse, s katerimi sem govorila, so bile zadovoljne z bivanjem.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*

Doma sem imela družino, tu je pa nimam. Bolj sem bila aktivna, saj sem še vedno hodila na telovadbo. Več sem bila tudi v naravi.

VPRAŠALNIK- oseba »i«

Spol : M

Starost : 52 let

Čas bivanja v instituciji : 1 leto

Kraj bivanja : vas

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*

Nikoli si nisem ustvaril družine. Jaz sem potem ostal v bloku, kamor smo se preselili še s starši. Sam sem si priskrbel zajtrk in večerjo, na kosilo pa sem hodil v osnovno šolo v Spodnji Idriji. Za razna dela in pomoč sem imel tudi pomoč na domu preko CSD-ja.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditev?*

Rad sem poslušal gramofonske plošče, veliko sem se ukvarjal s športom. Rokomet, nogomet in košarko sem imel najraje. Košarko sem tudi treniral in igral celo za klub. Nisem se ukvarjal s kakšnimi ročnimi spretnostmi, rad pa sem imel vse okoli glasbe – tudi ples in petje. Hodili smo k sveti maši, rad sem zahajal na gasilske in lovske veselice, najraje pa sem šel na glasbene koncerte različnih pevcev ali glasbenih skupin. Rad sem hodil tudi na različne mladinske ples, tudi sam sem bil večkrat udeležen pri organizacijah plesov.

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*

Največkrat sem gledal televizijo, poslušal sem radio, ali pa sem odšel med ljudi. Še vedno sem se veliko zaposlil s športom.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*

Največ smo se družili s sosedi. Ni bilo neke osebe, da bi se bolj ali manj družil le z njo, rad sem vedno imel veliko ljudi okoli sebe. Sestra Vida mi je vedno pomagala, če je bilo potrebno.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

Lansko leto sem bil na zdravljenju v psihiatrični bolnišnici, od tam pa sem bil nato premeščen sem v dom. Po nasvetu socialne delavke na CSD in osebja v psihiatrični bolnišnici smo se nato odločili, da odidem stanovat v dom. Vedel sem, da bom tukaj v domu preskrbljen in mi ne bo potrebno skrbeti za oskrbo, zato sem se odločil, da bom ostal v domu. Ampak še vedno bi se vrnil nazaj domov, če bi se lahko.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

Na začetku sem bil malo bolj pozitivno presenečen nad dogajanjem in življenjem v domu. Prej si nisem točno predstavljal, kako poteka življenje v domu. Potem pa sem spoznal nove osebe in se sedaj dobro počutim. S stanovalci se dobro razumemo.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu všeč?*

Najbolj pogrešam šport. Sicer hodim balinat s skupino iz doma, drugega športa pa ni na voljo. Rad bi še vedno igral košarko, pa tukaj ni primernega prostora. Zelo všeč pa so mi razni nastopi v domu.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Največ stikov imam s sestro in socialno delavko iz CSD-ja, gospo Ogričevo. Sestra pride večkrat tudi na obisk, pa tudi jaz grem včasih na obisk k njej domov. Z ostalimi prijatelji in sorodniki se slišimo po telefonu, saj so bolj zaposleni. Včasih se srečamo z prijatelji, ko grem jaz iz doma.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

Zaenkrat si še ne želim, da bi bil kaj sam. Tako ali tako imam tukaj v sobi dovolj časa, da bi bil sam, če bi se tako odločil. Večkrat se počutim osamljenega. Takrat najraje kaj preberem. Rad bi reševal tudi križanke, pa jih nimam. Večkrat pa si poiščem družbo in se kaj pogovorimo in razvedrimo.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

Da mi dan hitreje mine rad preberem kakšen časopis, največkrat Delo. Grem tudi zunaj. Malce pa poležim in gledam televizijo. Vedno se udeležim tudi pevske skupine, ki jo vodi Metka tu v domu. Letos smo z Metko odšli tudi v Ljutomer na srečanje pevskih skupin, rad se udeležim srečanj Vere in luč. V domu se v glavnem udeležim vseh prireditev, saj mi je všeč raznolikost. Še vedno pa je na prvem mestu glasba. V sklopu možnega najraje pojem. Košarke tu žal ne morem igrati. Ohranjam isto, kar sem počel tudi izven doma – vse povezano z glasbo.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?

Veliko se družim s prijateljico Danico, Andrejo, Milanom in Edijem ter Aldom. V primeru, da rabim pomoč pa se obrnem na socialno delavko v domu Tanjo, ali pa na socialno delavko iz centra za socialno delo, gospo Ogričevo.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?

Moja predstava je bila drugačna, nisem vedel, da se v domu dogaja toliko stvari in da so organizirane tudi razne prireditve. Presenečen sem bil nad načinom bivanja in nad tem, da lahko tudi tukaj skupaj kam gremo, na razne organizirane izlete ali prireditve izven doma.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?

Tukaj je vse bolj organizirano, glede hrane in oskrbe. Tukaj se moram držati določenih pravil, doma pa sem bil bolj odprt. V času, ko sem bil doma, sem se veliko več ukvarjal s športom, tega pa tukaj ni.

Enota Idrija

VPRAŠALNIK- oseba »j«

Spol : Ž

Starost : 93 let

Čas bivanja v instituciji : 1 leto

Kraj bivanja : mesto

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?

Bila sem poročena in imam dva sinova. Najprej smo živeli na vasi, nato pa smo se preselili v mesto, saj je imel tu moj mož službo. Stanovali smo v bloku. Zadnja leta, preden sem prišla v dom, sem sama živela v stanovanju. Sama sem skrbela zase.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditev?

Prostega časa sem imela zelo malo, saj sem še vedno kuhala kosilo zase in za sinovo družino. Ostali čas, ki sem ga imela, sem preživela na njivi. Rada sem prepevala, ko smo se preselili v mesto sem opustila ročna dela, saj sem šla raje ven, na sprehod. Velikokrat smo šli v gledališče in v opero, na veselice pa nismo hodili. Če je bilo le mogoče pa sem se redno udeleževala svete maše.

OSAMLJENOST

3. Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?

Nikoli nisem bila osamljena, saj sem imela vedno veliko dela in sem se znala zaposliti.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?

Največ sem se družila s svojo družino. Družini enega sina sem vsak dan med tednom kuhala kosilo, tako smo bili veliko skupaj, ob nedeljah pa so oni skuhalo kosilo še zame in smo bili spet skupaj. Z

vsemi okoli sebe sem se navadno dobro razumela, kakšne posebne prijateljice pa nisem imela. Tako sem obrnila na sinovo družino tudi v primeru, če sem potrebovala kakšno pomoč.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

V dom sem prišla zaradi poškodbe, saj sem padla in si poškodovala nogo. Sama zase nisem mogla v celoti skrbeti, zato sem se sama odločila, da grem v dom. Tako so me iz bolnice pripeljali naravnost v dom, sploh nisem šla prej domov. Prav zaradi tega sem verjetno še toliko lažje sprejela dejstvo, da bom od sedaj naprej stanovala v domu. V tistem trenutku res sama zase nisem mogla skrbeti, nisem mogla hoditi, zato sem bila prav hvaležna, da sem bila lahko prišla tu v dom.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

Že od vsega začetka sem se tu v domu z vsemi dobro razumela in tudi sedaj se dobro razumemo. Dobro se razumem s sostanovalko, ostalimi stanovalci v domu in z zaposlenimi.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu všeč?*

V domu sem zadovoljna, ničesar posebno ne pogrešam, znam se prilagoditi posameznim trenutkom in okolici.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Z osebami izven doma ohranjam stike s svojo družino. Z ostalimi pa ne, ker so moji prijatelji in znanci že vsi umrli.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

Če si želim, da bi bila sama imam dovolj prostora zase tu v sobi. Sicer pa je to zelo redko. Nikoli mi ni dolgčas.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

V domu je življenje kar pestro. Hodim na telovadbo, petje, vsak teden imamo na etaži govorilne ure, udeležim se tudi vseh prireditev, ki jih prireja dom. Izven doma grem vsako nedeljo k sveti maši, vsak dan pa grem tudi malce nazaj v svoje stanovanje, ker je blizu.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

Kar z vsemi se malce družim, ne bi mogla reči, da kdo precej bolj izstopa. V kolikor imam kakšen problem ali kaj potrebujem mi pomaga sin in njegova družina. V primeru, če rabim pomoč v domu se tu obrnem na določene zaposlene v domu, ki mi lahko pomagajo.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

Preden sem prišla v dom se niti nisem posebej seznanjala z načinom bivanja tu, saj nisem planirala, da bom šla v dom. Sicer sem bila prijavljena tukaj, ampak le za primer, v kolikor nekoč ne bi več mogla skrbeti zase. In prav zaradi tega razloga sem nato prišla sem.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*

Meni osebno največjo spremembo predstavlja prehrana. Drugačen okus hrane. Hrana je sicer dobra, ampak pogrešam določeno domačo hrano, ki sem jo bila navajena skuhati sama, tukaj pa tega ne kuhajo.

VPRAŠALNIK- oseba »k«

Spol : Ž

Starost : 82 let

Čas bivanja v instituciji : 1,5 let

Kraj bivanja : vas

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*

Ustvarila sem si družino, bila sem poročena in z možem so se nama rodili trije otroci. Živelimo na kmetiji, kjer sem tudi delala. Drugje nisem bila zaposlena. Na koncu bivanja doma nisem mogla več sama skrbeti zase, zato mi je pri tem pomagala družina, moji otroci.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditvev?*

Dokler mi je zdravstveno stanje dopuščalo, sem zelo rada delala razna ročna dela. Kvačkala sem, pletla, klekljala, vsega po malem. Na razne prireditve ali veselice nisem hodila, včasih sem si ogledala kakšno igro. Bolj doma sem se zadrževala, malo sem hodila okoli. Dokler sem lahko, sem obiskovala sveto mašo.

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*

Potem, ko mi je umrl mož in sem ostala sama, mi je bilo večkrat dolgčas. Pogrešala sem ga. Takrat sem se najbolj zamotila z delom ali raznimi ročnimi deli. Včasih pa sem gledala televizijo.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*

Največ smo se družili s sosedi. Dobro smo se razumeli med seboj. Zadnje čase so mi najbolj pomagali domači, v kolikor sem kaj potrebovala, še prej pa smo si pomagali sosedi med seboj.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

V dom sem se odločila iti zaradi bolezni. Sicer ne rada, ampak sem se končno vseeno odločila, da v dom grem, saj sama nisem več mogla skrbeti zase, otroci pa tudi zaradi svojih obveznosti niso mogli skrbeti zame.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

Na začetku, ko sem prišla v dom, sem se držala bolj zase, saj stanovalcev nisem poznala. Sčasoma sem jih seveda spoznala, človek se prilagodi in v glavnem se dobro razumemo med seboj.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu všeč?*

Tukaj v domu prav ničesar ne pogrešam, kar lepo mi je tukaj. V glavnem mi je sedaj tukaj na splošno bivanje všeč.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Stike imam z otroci in njihovimi družinami. Obiščejo me in velikokrat se slišimo tudi po telefonu. Z enim sinom govoriva le po telefonu.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

Ne želim si, da bi bila kdaj sama, sicer pa lahko imam čas zase tu v sobi, ker gre sostanovalka velikokrat ven. Odkar sem se privadila na življenje v domu mi ni več dolgčas.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

Tu v domu hodim na telovadbo, na druge aktivne skupine pa ne hodim. Udeležim pa se v glavnem vseh prireditev, ki jih organizira dom. Rada si ogledam raznolike prireditve tu v domu. Na razne izlete ne hodim, ker ne maram, da bi imeli z menoj preveč dela, saj težko hodim. Zaradi boleznih ročnih del ne delam več, v kolikor pa se mi bo zdravstveno stanje izboljšalo bi rada spet začela kaj delati. Čas bi tako precej hitreje minil. Tako pa mi čas hitro mine, ko grem v dnevno sobo in se s sostanovalkami pogovarjamo.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

Največ se družim s sostanovalko, s katero sva skupaj v sobi ter z dvema gospema iz istega nadstropja. Zelo dobro se razumemo. V kolikor potrebujem kakšno lažjo pomoč pri kakem opravilu mi pomaga sostanovalka, kar pa se tiče kakšne večje pomoči, pa se obrnem na medicinsko sestro. Drugače pa mi pomaga tudi sin, ki me obišče, če kakšno stvar potrebujem.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

Preden sem prišla v dom sem se malce pozanimala o načinu življenja v domu. Tako sem okvirno pričakovala, kako bo potekalo življenje. Seveda je kakšna stvar tudi malce drugačna, kot sem si predstavljala, ampak v glavnem ni bilo večjih presenečenj.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*

Doma si res doma, tukaj v domu pa si le tujec.

VPRAŠALNIK- oseba »I«

Spol : Ž

Starost : 80 let

Čas bivanja v instituciji : 1 leto

Kraj bivanja : mesto

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*

Poročila sem se in si ustvarila družino. Imela sem štiri otroke. Živelimo v mestu, v stanovanjskem bloku. Preden sem prišla v dom sem v stanovanju živela sama. Zase sem skrbela sama.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditvev?*

V prostem času sem rada delala kakšna ročna dela. Rada sem šivala, pletla, kvačkala, vsa ročna dela sem rada delala. Zelo rada sem tudi brala. Včasih pa sem si le prižgala radio ali televizijo in je čas spet hitro minil. Ob nedeljah in večjih praznikih sem hodila k maši. Na veselice pa nisem hodila.

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*

Včasih sem se počutila tudi osamljeno. Takrat sem največkrat gledala televizijo ali poslušala radio.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*

Največ sem se družila z dvema sosedama iz istega bloka. Če sem potrebovala kakšno pomoč sem se obrnila ali na sosedo ali pa na katero izmed hčera.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

Za odhod v dom sem se odločila sama, saj sem bila vedno bolj bolehná. Že vse življenje sem bila malo bolj bolehná, zato sem že prej oddala prošnjo v dom, da bi v primeru nujne pomoči imela prostor v domu. V dom so me povabili že dvakrat prej, pa sem obakrat odklonila. Ko so me poklicali tretjič, sem bila ravno bolna, bilo je bolj na jesen tako, da sem se takrat odločila, da tokrat pa sprejemam prosto mesto in grem v dom.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

Na začetku sem se težko privadila na življenje v domu. Bilo mi je zelo dolgčas. Z zaposlenimi in sostanovalci pa sem se vedno dobro razumela.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu všeč?*

Zaenkrat tukaj ničesar ne pogrešam. Všeč mi je tukaj. Veliko se dogaja tukaj, če hočeš, lahko pa si sam, če si tako izbereš.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Stike imam še vedno z otroci. Hodijo k meni na obisk in po telefonu se velikokrat slišimo. Večkrat me je že prišla obiskati tudi prijateljica iz bloka.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

Včasih si res želim, da bi bila malce sama. Že prej sem veliko časa v bloku živel sama. Želim si, da bi tukaj dobila samsko sobo, bi bila sama v sobi. Kljub temu, da sva sedaj dve v sobi, imam tukaj še največ miru in časa zase. Tudi sedaj mi je še vedno večkrat dolgčas. Takrat si prižgem radio in poslušam glasbo.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

Nekaj časa nazaj sem tu še vedno delala ročna dela, brala sem veliko, trenutno pa ničesar od tega več ne počnem, saj sem bila pred kratkim operirana na očesu in težko dalj časa gledam v neko stvar. Udeležujem se prireditev v domu, hodim pa tudi zjutraj na telovadbo in čez dan na razne aktivne delavnice.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

Največ se družim z dvema sosedama iz sosednje sobe. Zaenkrat se še ni zgodilo, da bi potrebovala kakršnokoli pomoč, v kolikor pa bi jo rabila, bi se obrnila na socialno delavko.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

Preden sem prišla v dom sem se precej dobro seznanila s tem, kako poteka življenje v domu. Že prej sem hodila v dom obiskovati tudi sina in tako sem precej spoznala način bivanja.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*

Doma sem imela stvari urejene po svoje, tukaj pa je tako, kot drugi hočejo.

VPRAŠALNIK- oseba »m«

Spol : Ž

Starost : 81 let

Čas bivanja v instituciji : 10 let

Kraj bivanja : vas

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*

Z možem sva imela tri otroke. Živeli smo na vasi, v hiši. Dokler sem živel doma, sem sama skrbela za sebe.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditev?*

Prostege časa sem imela zelo malo, skoraj nič. Rada sem brala, malce sem šivala, včasih pa sem se samo ulegla in gledala televizijo. Včasih smo radi odšli na kakšno veselico, pogledala sem si tudi kakšno igro, redno pa sem hodila k maši.

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*

Ko mi je umrl mož mi je bilo zelo dolgčas. Zelo sem ga pogrešala. Najbolj sem se zamotila z delom.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*

Družila sem se z drugimi gospodinjami iz sosednjih hiš, tudi če sem potrebovala pomoč sem se največkrat lahko obrnila na njih.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

Ko nisem mogla več delati sem se sama odločila, da grem v dom.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

Dobro sem se vključila v življenje v domu. Vedno sem se dobro razumela tako z zaposlenimi, kot tudi s sostanovalci.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu všeč?*

Tukaj v domu prav ničesar ne pogrešam. Všeč mi je življenje tu na splošno. Lepo se imam.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Otroci še vedno hodijo na obisk k meni, z mojo sestro se slišiva vsak dan po telefonu, tudi domov imam redne stike. Tudi prijateljice, s katerimi sem bila prej skupaj in smo se dobro razumele, me pridejo obiskati.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

Sama sem v sobi, zato imam dovolj prostora in časa zase. Včasih je lepo, da se lahko človek malce umakne. Ni mi pa tukaj prav nič dolgčas.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

Tukaj je življenje precej pestro. Dopoldne imamo telovadbo, skupaj praznujemo predvsem rojstne dneve, imamo pogovorne skupine, beremo časopise, delamo razne stvari na aktivnih delavnicah. Udeležim se tudi prireditev, ki se odvijajo tukaj v domu, rada grem tudi k maši. Z ročnimi deli pa se ne ukvarjam več.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

Malo več kot z drugimi se družim z eno gospo iz iste etaže, drugače pa se z vsemi dobro razumem. V kolikor imam kakšen problem se največkrat obrnem na socialno delavko Janjo.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

Preden sem prišla v dom, nisem vedela, kako bo tukaj življenje potekalo. Sicer sem bila prej že tukaj na obisku pri sorodnikih, ampak nisem se takrat še preveč zanimala, kako dejansko poteka življenje.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*

Doma dela nikoli ne zmanjka, tukaj pa nam ni potrebno delati in imamo za vse poskrbljeno.

VPRAŠALNIK-oseba »n«

Spol : Ž

Starost : 83 let

Čas bivanja v instituciji : 2 leti

Kraj bivanja : mesto

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*

Nikoli se nisem poročila in tudi svojih otrok nisem imela. Živela sem v hiši, v mestu. Bila je manjša kmetija. Najprej sem živela skupaj s starši, ko pa so umrli, sem živela sama. Vendar sta k meni veliko hodili moja sestra in njena hči. Skoraj vsak dan smo bile skupaj. Dokler sem bila doma, sem sama skrbela zase.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditev?*

V prostem času sem rada klekljala, šivala, malo sem tudi brala, včasih sem gledala televizijo ali pa reševala križanke. Rada sem si ogledala kakšno prireditev, na veselice pa nisem hodila. Vsako nedeljo pa sem odšla k maši.

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*

Nikoli mi ni bilo dolgčas.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*

Največ sem se seveda družila s sestro in njeno hčerjo. Pa tudi s sosedi sem se dobro razumela in smo se družili. Če sem potrebovala kakršnokoli pomoč, sta mi pomagali sestra in njena hči.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

V dom sem prišla zaradi bolezni. Sama zase nisem mogla več skrbeti, zato so me iz bolnice pripeljali kar v dom. Praktično nisem imela izbire in odločitev je padla. Sama sem vedela, da ne bom več mogla živeti v hiši, zato sem se strinjala, da se preselim v dom.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

S stanovalci in zaposlenimi sem se vedno dobro razumela. Hitro sem se tu dobro počutila, saj sem vedela, da zase sama ne bi mogla več skrbeti, tu pa so zame lepo poskrbeli.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu všeč?*

Ničesar tukaj ne pogrešam, prav zares ne. Všeč mi je, da je za nas tu lepo poskrbljeno.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Nečakinja me obišče vsak dan. Večkrat me odpelje tudi domov. Prijatelji in sosedi me raje obiščejo, ko sem doma, kot da bi prišli v dom. Tako se še vedno kar srečamo.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

Sama sem tu v sobi, če si tega zaželim, vendar se to zgodi zelo redko. Včasih mi je dolgčas. Takrat grem h kakšni gospe v skupno sobo, malce poklepetamo, pa je hitro boljše.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditvev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

Vsak dan še vedno rada malce berem. Obvezno si ogledam prireditve v domu, saj so mi zelo všeč. Obiskujem redno sveto mašo v domu. Hodim na skupino za samopomoč, en dan v tednu imamo redno sestanek na etaži, obiskujem razne aktivne delavnice.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

Največ se družim z dvema gospema iz iste etaže. V kolikor pa imam kakšen problem, pa se obrnem ali na svojo nečakinjo, ali pa na katerega izmed zaposlenih – odvisno od tega, za kakšen problem imam.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

Preden sem prišla v dom sem bila kar dobro seznanjena z bivanjem v domu. Vsakdan sem v preteklosti namreč hodila na obisk k mami v dom upokojencev.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*

Doma je le doma. Vse je drugače. Tu je za vse poskrbljeno, doma pa sem si mogla stvari pripraviti sama.

VPRAŠALNIK- oseba »o«

Spol : Ž

Starost : 86 let

Čas bivanja v instituciji : 2 leti

Kraj bivanja : vas

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*

Poročila sem se in z možem sva imela tri otroke. Živelimo na vasi v bloku. Preden sem prišla v dom sem živela sama. Za vse sem skrbel sama, vse sem si sama uredila.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditvev?*

Veliko sem klekljala, rada sem kuhala kosilo še za vnukinjo, zelo rada in veliko sem tudi brala in reševala križanke. Še vedno sem se rada udeležila kakšne prireditve, rada sem poslušala glasbo tako sem šla poslušat kakšen ansambel, pevski zbor, rada sem si ogledala kakšno igro. Najraje sem klekljala.

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*

Ko mi je umrl mož sem ostala sama. Takrat mi je bilo potem zelo dolgčas. Otroci so se že odselili in bila sem sama. Najbolj sem se potem zamotila z klekljanjem, gledala sem televizijo, včasih kaj prebrala in reševala križanke.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*

Blizu mene je stanovala ena gospa, s katero sva se dobro razumeli, tudi na dopust sva skupaj šli. Drugače pa smo se dobro razumeli tudi s sosedi. Veliko sem se družila s sestro, rada sem šla tudi na možev dom. V kolikor sem karkoli potrebovala, mi je pomagal vedno sin ali pa njegova hči, moja vnukinja. Tudi snaha je zelo dobra in mi je vedno pomagala.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

Prošnjo za sprejem v dom sem oddala že pred nekaj časa. Nato so me dvakrat že klicali, če bom prišla, pa sem odklonila. Nato sem zbolela, padla sem v depresijo, zato sem se ob naslednjem povabilu v dom takoj odločila, da sedaj pa grem v dom. Tako sem se čisto sama odločila, da grem v dom in bila sem vesela, ko so mi sporočili, da je prosto mesto v domu.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

Takoj sem se dobro vključila v domu. Nikakršnih težav nisem imela. Tudi sostanovalko imamo dobro, lepo se razumeva. Poznava se že od prej. Z vsemi tukaj na etaži se dobro razumem, prav nič se ne kregamo. Tudi z zaposlenimi se lepo razumemo.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu všeč?*

Ničesar ne pogrešam, za vse je lepo poskrbljeno. Jaz sem zelo zadovoljna tukaj.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Največ stikov imam z vnukinjo in mojim sinom, smo največ v kontaktu. Velikokrat me obišče tudi hči, tudi po telefonu se slišiva, pa tudi druga hči, ki živi malce dlje, me redno kliče in se pogovarjava po telefonu. Redne stike imam tudi s svakinjo in z nekaterimi sosedi iz bloka.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

V sobi sva samo dve in sem tukaj lahko sama, če si želim. Ampak to je zelo malokrat. Ni mi dolgčas tukaj, življenje je pestro in dnevi hitro minejo.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

Zjutraj bolj zgodaj vstanem, da se v miru uredim. Nato tukaj v sobi rešim kakšno križanko. Ob šestih grem v skupni prostor, kamor prinesejo dnevni časopis in tam preberem novice. Nato je že zajtrk, potem pa odvisno od dneva. En dan je telovadba, naslednji imamo dve pogovorni skupini, v sredo je tukaj na etaži skupni sestanek, nato grem na negovalni oddelek na pevsko skupino, v četrtek je spet telovadba, vmes grem včasih še na ustvarjalne delavnice. Pestro je življenje tukaj. Klekljam ne več, zaradi zdravja ne morem. Berem še vedno veliko, križanke rada rešujem. Vedno se udeležim prireditev v domu.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

Z vsemi na etaži se veliko družim, malce bolj se družimo z osebami, s katerimi hodimo na iste skupine, z eno gospo z naše etaže greva tudi skupaj ven na sprehod. Jaz se z vsemi razumem. V kolikor potrebujem nekaj iz trgovine ali kaj podobnega mi prinese vnukinja. V kolikor pa imam zdravstvene težave pa grem v ambulanto in mi pomagajo.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

Že prej sem hodila k možu na obisk v dom, tako da sem sproti videla, kako poteka življenje v domu. Čisto sem se seznanila, kako bo in me ni nič presenetilo.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*

Tukaj je poskrbljeno za vse, oprano imam, skuhamo imam, počiščeno imam, poleg vsega pa je tukaj še družba, doma pa bi bila sama.

VPRAŠALNIK- oseba »p«

Spol : Ž

Starost : 87 let

Čas bivanja v instituciji : 3 leta

Kraj bivanja : vas

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*

Bila sem poročena in sem mati treh otrok. Živeli smo na kmetiji, na vasi. Vedno je bilo veliko dela. Nikoli nisem živela prav sama, doma je živel tudi sin s svojima hčerkama. Zase sem vseskozi skrbela sama.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditev?*

Veliko sem morala delati, saj smo živeli na kmetiji. Tako je bilo bolj malo prostega časa. Pletla sem in šivala, rada sem poslušala radio in gledala televizijo, pa tudi pela sem rada. Hodila sem samo še k maši, na razne druge prireditve pa nisem več hodila.

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*

Bilo mi je dolgčas, ko sem bila sama doma, saj je sin veliko delal. Najbolj sem se zamotila z delom po hiši, s kuhanjem.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*

Družila sem se z domačimi ter z bližnjimi sosedi. Pomagal pa je vedno sin, včasih pa so pomagali tudi sosedi.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

Po posvetu z domačimi sem se nato sama odločila, da bom odšla v dom. Glavni razlog je bila bolezen, saj sem se bala, da se mi bo kaj zgodilo, ko nikogar ne bo doma. Sprijaznila sem se s tem, da grem v dom in sem se dobro počutila, ko sem lahko odšla v dom.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

Tukaj v domu sem se že od vsega začetka dobro razumela s stanovalci, prav tako z vsemi zaposlenimi. Kmalu sem se vživela v življenje tukaj.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu všeč?*

Trenutno se ne morem spomniti ničesar, da bi kaj pogrešala. Za vse je poskrbljeno tukaj in všeč mi je tu.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Redne stike imam z mojimi otroci, če se dobro počutim grem za kakšen teden tudi domov. Obiskujejo me tudi vnuki in vnukinje, sosedi, s katerimi smo se družili. Ko pa grem domov, jih obiščem jaz.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

Nikoli si ne želim, da bi bila sama. Niti mi ni nikoli dolgčas, saj imam kar veliko obiskov.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

Čas mi najhitreje mine, ko se v skupnem prostoru srečamo po zajtrku ali kosilu in malce poklepavamo. Ročnih del ne delam več, berem pa tudi ne, saj težko gledam. Rada si ogledam prireditve, ki jih priredi dom, k maši grem. Hodim na skupino, kjer se pogovarjamo, včasih grem na pevsko skupino. En dan v tednu imamo tukaj na etaži sestanek, kjer se malce pomenimo o dogajanju v preteklem tednu.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*
Ne bi mogla reči, da se s kom več družim, kot z ostalimi, ysi na etaži se družimo med seboj. V kolikor potrebujem nekaj iz trgovine, mi prinese hči, ko me obišče. Drugega pa tako zaenkrat še nisem rabila.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*
V preteklosti je tukaj živela moja sestra in sem njo veliko obiskovala. Že ona mi je takrat priporočila, naj pridem v dom in mi je povedala, kako poteka življenje tu. Kar dobro sem vedela, kako naj bi bilo tukaj.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*
Življenje se mi je obrnilo na lepše, odkar sem tukaj. Tu je za vse poskrbljeno, lahko še vedno ohranjamo samostojnost, kolikor kdo lahko.

VPRAŠALNIK- oseba »r«

Spol : Ž

Starost : 88 let

Čas bivanja v instituciji : 11 let

Kraj bivanja :

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*
Imela sem moža in posvojila sva enega fantka, tako sva imela sina. Živelimo smo v bloku. Mož mi je nato umrl, sin pa se je preselil. Na koncu sem tam živela sama. 22 let sem živela sama. Dokler sem bila doma sem sama skrbela zase.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditev?*
Imela sem vrt, kjer sem rada delala. Kar se tiče ročnih del pa sem klekljala in pletla. Včasih sem kaj prebrala, rada pa sem rešila tudi kakšno križanko. Rada sem pela in poslušala petje. V kolikor mi je bila neka prireditev všeč sem si jo rada ogledala. Rada sem plesala. Redno pa sem hodila k maši.

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*
Veliko krat mi je bilo dolgčas. Najbolj sem se zamotila s klekljanjem.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*
V bloku, kjer sem živela, sem imela prijateljico. Z njo sva večkrat odšli na sprehod. Tudi če sem kaj potrebovala, mi je ta prijateljica pomagala.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*
Zaradi poškodbe sama zase nisem mogla več skrbeti, zato sem bila nekaj časa še v bolnici, nato pa sem prišla v dom. Prepustila sem se usodi in se odločila, da moram v dom, da druge rešitve ni.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

Kar dobro sem se vključila, ko sem prišla. Vedno smo se dobro razumeli med seboj in tudi sedaj se. Včasih je treba malce potrpeti, pa je.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu všeč?*

Tukaj pogrešam to, da bi sama kuhala, da bi sama skrbela za gospodinjstvo. Drugače pa mi je tukaj všeč.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Nečakinja me velikokrat obišče in mi pomaga, če kaj potrebujem. Tudi ven me pelje po opravkih. Z njo sva vedno v navezi. Pokličejo me tudi prijateljice, s katerimi smo se družile, včasih me tudi obiščejo. Tudi vnuk me redno obiskuje.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

Ni časa, da bi mi bilo dolgčas, prav res mi ni. Drugače pa kaj preberem, pa spet gre hitro čas. Nikoli si ne želim, da bi bila sama, rada sem v družbi.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditvev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

Poleti sem se veliko sprehajala, pa pred domom smo sedeli in se pogovarjali. Sedaj pa se redno dobimo v skupnem prostoru po zajtrku, po kosilu in po večerji in se pogovarjamo. Po kosilu si skuhamo tudi kavo. Potem pa hodim še na telovadbo, pevsko skupino, na razne skupine. Zelo rada grem na prireditve, ki so občasno tukaj v domu, sploh na pevske prireditve zelo rada grem, pa k maši. Ročnih del pa sama ne delam več, včasih grem na ustvarjalno delavnico, kjer kaj delamo. Udeležujem pa se tudi medgeneracijskega srečanja.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

Še s tremi gospemi iz te etaže se najbolje razumem. Nečakinja mi vedno pomaga, če kaj rabim. Tukaj v domu pa zaenkrat ni bilo kaj posebnega, če sem bolna grem v ambulanto, pa mi pomagajo. Socialna delavka Janja in delavna terapevtka Ema nam tudi pomagata, če jih potrebujemo.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

Vedela sem, kako približno bo tukaj, saj je bila prej tukaj moja sestra. Tako, da nekih posebnih presenečenj ni bilo.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*

Hrana je tukaj čisto drugačna, kot sem sama skuhalo doma.

VPRAŠALNIK- oseba »s«

Spol : Ž

Starost : 81 let

Čas bivanja v instituciji : 4 leta

Kraj bivanja : mesto

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*

Svoje družine nisem imela. Živela sem v bloku, v mestu. Dokler je bila mama živa sva živeli skupaj, nato pa sem vseskozi živela sama. Zase sem skrbela sama, sama sem si skuhala, in se uredila sama. Čisto na koncu, preden sem prišla v dom, pa so mi prišli pomagati eni prijatelji, da so mi opravili, kar sama nisem več mogla.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditev?*

V svojem prostem času sem najraje klekljala. Tudi brala sem veliko. Malce sem reševala križanke. Malce pa sem pogledala televizijo, pa je čas hitro minil. Dokler sem lahko hodila, sem si rada pogledala kakšno igro, na veselice pa nisem hodila. Zaradi težav z nogami pa zadnje čase tudi nisem več hodila k maši.

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*

Dolgčas mi nikoli ni bilo, vedno sem imela dovolj pestro, da mi res ni bilo nikoli dolgčas.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*

Držala sem se bolj sama zase, tako, da ni bilo prav nekoga izrednega, s katerim bi se res bolj družila. Okoli nisem mogla več hoditi, če pa je kdo prišel na obisk, pa je bil vedno dobrodošel. Če pa sem potrebovala pomoč, sem imela prijatelje, ki so mi pomagali.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

Vedno sem rekla, da bom odšla v dom, ko sama zase več ne bom mogla skrbeti. Zaradi težav z nogami nisem več mogla vsega narediti sama in sem se takoj, ko je bilo prosto mesto v domu odločila, da sprejem in sem odšla v dom. Čakala sem skoraj eno leto na prosto mesto, zato sem bila na odhod pripravljena in sem v dom z veseljem odšla.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

Na začetku sem prišla v dom, sva bili dve v sobi. Dobro sem se že takoj vključila, sem si pa želela, da bi dobila samsko sobo. Čez en leto in pol sem tudi jo. Z vsemi stanovalci na etaži se dobro razumemo, osebje pa je prav tako zelo dobro. Še vedno pa sem rada tudi sama.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu všeč?*

Ničesar ne pogrešam, tukaj je še bolj pestro. Veliko več prireditev si lahko ogledam.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Nečak z družino me večkrat obišče, imamo redne stike. Večkrat sem slišimo tudi po telefonu. V rednem stiku sem tudi s svakinjo, ki živi tu v Idriji. Prijatelji, ki so mi pomagali doma, ko nisem več mogla postoriti vsega, me tudi večkrat obiščejo. Tako smo kar v stikih. Tudi dve stanovalki iz bloka, kjer sem živela, me prideta obiskati.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

Tudi sedaj mi ni nikoli dolgčas, saj je življenje tukaj res pestro. Si pa rada vzamem čas zase in sem zelo vesela, da imam samsko sobo.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. *S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditev v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi?*

Vsak ponedeljek hodim na telovadbo, enkrat tedensko imamo pogovorno skupino na etaži. Potem pa odvisno od razporeditve se udeležujem tudi drugih skupin, aktivnih, pevskih, pogovornih. Zelo rada si sedaj ogledam razne nastope v domu, plese, pevske prireditve, karkoli, kar se dogaja v domu. Vsak mesec sedaj spet lahko grem tudi k maši, ki je tukaj v domu. Še vedno rada kaj preberem, klekljam pa ne več.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. *S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo?*

Nikogar ni, da bi se tukaj z njim bolj družila, kot z ostalimi. V kolikor potrebujem karkoli iz trgovine ali kaj drugega, mi pomagajo prijatelji, ki so mi pomagali že doma. Tukaj pa zaenkrat še nisem potrebovala neke pomoči. Ko sem pa bolna, pa odidem v ambulanto in mi pomagajo.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. *Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu?*

Tukaj v domu je stanovala že moja teta in sem jo hodila obiskovati, nato je tu stanovala prijateljčina mama, katero sem tudi obiskovala. Zadnja pa je tukaj živela spet ena moja teta in sem bila spet veliko tukaj. Tako sem že skozi obiske in pripovedovanje stanujočih veliko izvedela, kako poteka tukaj življenje in lahko rečem, da tudi ob prihodu v dom res ni bilo kakšnih velikih sprememb.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. *Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu?*

Tukaj v domu je za vse poskrbljeno, ni mi potrebno več kuhati. Zadovoljna sem tukaj.

VPRAŠALNIK- oseba »š«

Spol : Ž

Starost : 82 let

Čas bivanja v instituciji : 3 leta

Kraj bivanja : vas

Življenjski svet pred prihodom v institucijo

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA

1. *Ali ste si ustvarili družino? Kje ste živeli? Ali ste sami skrbeli zase?*

Z možem sva imela dva otoka. Živeli smo v več stanovanjski hiši. Nato smo na vasi naredili hišo in se preselili. Nazadnje sem v hiši živela sama. Dokler sem bila doma sem čisto sama skrbela zase.

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

2. *Kako ste preživljali prosti čas? Ali ste se ukvarjali s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Ali ste se udeleževali raznih družabnih prireditev?*

Doma sem imela vrt in sem rada predvsem delala zunaj. Ročna dela nisem preveč delala, zelo rada pa sem brala in reševala križanke. Rada sem šla na kakšno veselico in tudi kakšno igro sem si rada ogledala. Tudi k sveti maši sem redno hodila.

OSAMLJENOST

3. *Ste bili kdaj osamljeni? Kaj ste v tem primeru počeli?*

Zadnje čase mi je bilo kar pogosto dolgčas. Včasih sem šla k sosedom, skuhala sem kaj zaloge za v skrinjo, včasih pa sem šla pomagati drugim, pa je čas hitreje minil. Včasih pa sem samo gledala televizijo.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

4. *S katerimi osebami ste se največ družili? Na koga ste se doma zanesli, kdo vam je bil najbolj v pomoč?*

V kolikor sem potrebovala kakšno pomoč, sem se obrnila na prijatelje v bližnji domačiji. Družila sem se sicer največ s sosedi, ampak ne pretirano veliko. Bolj sem se držala doma.

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

5. *Zakaj ste se odločili za bivanje v domu? Kako ste se počutili, ko ste se odločili za bivanje v domu? Kdo je bil tisti, ki je dal pobudo?*

Sama sem se odločila za odhod v dom, saj sem včasih padla in sama nisem mogla več vstati. Hči mi je poslal prošnjo v dom in ko sem dobila odobreno, bi lahko čez 14 dni že odšla v dom. Takrat sem prišla v dom na ogled in sem kar ostala tukaj, sploh nisem več šla domov. Bila sem vesela, da bom prišla v dom.

Življenjski svet v instituciji

ODNOSI V DOMU

6. *Kako ste se vključili med stanovalce ob prihodu v dom? Kako se s stanovalci razumejo sedaj?*

Dobro se razumem z vsemi in zelo dobro sem se vključila v življenje tukaj. Vsi med sabo se dobro razumemo, tako s stanovalci kot z zaposlenimi.

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU

7. *Kaj v domu najbolj pogrešate, pa vam je bilo na voljo v vašem domačem okolju? Kaj vam je v domu všeč?*

Trenutno ne morem reči, da že kaj pogrešam. Prav zares ne. Tukaj je za vse poskrbljeno, kuhati mi ni več potrebno.

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA

8. *S katerimi osebami izven doma imate še vedno stike?*

Še vedno imam kar precej obiskov. Poznamo se sicer največ iz časov, ko sem še delala v bifeju. Tako, bolj znanci kot posebni prijatelji.

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU

9. *Ali si kdaj želite, da bi bili mogoče za trenutek sami? Kam se v tem primeru umaknete? Se kdaj počutite osamljene? Kaj v tem primeru počnete?*

Tukaj mi ni pretirano dolgčas, samo včasih, če je vreme bolj turobno. Takrat grem rada med ljudi, da malce spregovorimo, pa je hitro dobro. Si pa ne želim, da bi bila kdaj sama. Prostora za počitek imam pa tu v sobi dovolj, saj sva dve v sobi.

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU

10. S čim si krajšate dneve oz. s čim si zapolnite dneve? Ali se udeležujete raznih družabnih prireditiv v domu? Ali se še aktivno ukvarjate s kakšnimi ročnimi ali drugimi spretnostmi? Berem še vedno zelo rada, malce se lotim reševanja križank, včasih pa malce gledam televizijo. Spodaj pred domom imam vrtiček z rožami, pa tudi na balkonu in po stopnišču imam veliko rož, za katere skrbim. Tudi jaz zelo rada grem na prireditve, ki jih prireja dom, hodim k maši, hodim na ustvarjalne delavnice, telovadbo, skupino za samopomoč, enkrat tedensko grem na skupni sestanek tukaj na etaži.

OSEBE, KI SO VAM BLIZU

11. S kom se največ družite? Vam je katera izmed oseb v domu še posebej blizu - stanovalec ali zaposlen – na koga se obrnete kadar ste v stiski ali naletite na težavo? Malce bolj se družim z dvema stanovalkama iz te etaže in seveda s sostanovalko. Drugače se pa na splošno tukaj vsi med sabo družimo. Če imam včasih kakšen problem se obrnem ali na socialno delavko ali pa na delavno terapevtko.

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE

12. Ali je bila vaša predstava o bivanju v domu drugačna od dejanskega stanja? Ste pred prihodom v dom poznali način in razmere bivanja v domu? Precej dobro sem že pred prihodom v dom vedela, kakšno je življenje tukaj. Prej sta namreč tukaj že stanovali moja teta in mama.

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU

13. Katera je bila največja sprememba, ki jo lahko izpostavite, med bivanjem preden ste prišli v dom in med bivanjem v domu? Doma je potrebno več delati, ker si sam za vse, tukaj v domu pa imamo več časa za stvari, ki si jih želimo delati.

10.3. Izpis relevantnih delov besedila in kodiranje

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA:

- a. Sama si nisem ustvarila družine. BREZ LASTNE DRUŽINE
- a. od doma preselila v mesto, kjer sem živela v bloku ŽIVELA V STANOVANJU
- a. sama sem skrbela zase SAMOSTOJNOST
- b. Poročila sem se in imela sem dva sinova IMELA LASTNO DRUŽINO
- b. preden sem prišla v dom, sem sama živela v hiši. ŽIVELA SAMA
- b. Jaz sem dobivala hrano in pomoč pri higieni preko pomoči na domu POMOČ S STRANI CSD
- b. pri ostalih gospodinjskih stvareh pa mi je pomagal drugi sin POMOČ S STRANI SINA
- c. Nisem si ustvaril družine. BREZ LASTNE DRUŽINE
- c. V glavnem sem živel po domovih ŽIVLJENJE PO DOMOVIH
- c. Od kar sem v domu je bilo vedno vse organizirano s strani doma POMOČ S STRANI DOMA
- c. Za svojo higieno sem skrbel sam. SAMOSTOJNOST PRI HIGIENI
- č. Družine si nisem ustvaril, BREZ LASTNE DRUŽINE
- č. živel v stanovanjski skupini ŽIVLJENJE V STANOVANJSKI SKUPINI
- č. sem pomoč dobil preko različnih mrež pomoči. POMOČ S STRANI MREŽ POMOČI
- č. Za higieno sem poskrbel sam. SAMOSTOJNOST PRI HIGIENI
- d. Ustvarila sem si družino, imela sem šest otrok, LASTNA DRUŽINA
- d. sem se z otroci preselila v stanovanje v bloku ŽIVLJENJE V STANOVANJU
- d. Sama sem skrbela za gospodinjstvo in zase. SAMOSTOJNOST
- e. Poročil sem se in imam tudi dve hčerki LASTNA DRUŽINA
- e. Živel sem s svojo družino v stanovanju ŽIVLJENJE V STANOVANJU
- e. Žena je skrbela za gospodinjstvo ŽENA SKRBI ZA GOSPODINJSTVO
- e. kasneje sta to delali tudi hčeri. HČERI SKRBITA ZA GOSPODINJSTVO
- e. Za higieno sem skrbel sam. SAMOSTOJEN PRI HIGIENI

- f. Bila sem poročena LASTNA DRUŽINA
- f. preden sem prišla v dom, sem se preselila nazaj domov ŽIVLJENJE DOMA
- f. je takrat bratova žena kuhala POMOČ S STRANI SVAKINJE
- g. Preden sem prišla v dom sem stanovala pri sestri ŽIVLJENJE PRI SESTRI
- g. ki je tudi skrbela zame POMOČ S STARNI SESTRE
- h. Poročila sem se in z možem sva imela enega otroka LASTNA DRUŽINA
- h. Mož in sin sta umrla letos. OSTALA SAMA
- h. Živelimo v malo večji stanovanjski hiši STANOVANJE V HIŠI
- h. dokler sem bila doma sem sama skrbela za vse SAMOSTOJNOST
- i. si nisem ustvaril družine BREZ LASTNE DRUŽINE
- i. Jaz sem potem ostal v bloku ŽIVEL V STANOVANJU
- i. Sam sem si priskrbel zajtrk in večerjo, na kosilo pa sem hodil v osnovno šolo DELNO SAMOSTOJEN
- i. Za razna dela in pomoč sem imel tudi pomoč na domu preko CSD-ja. POMOČ S STRANI CSD
- j. Bila sem poročena in imam dva sinova LASTNA DRUŽINA
- j. Stanovali smo v bloku ŽIVELA V STANOVANJU
- j. Zadnja leta, preden sem prišla v dom, sem sama živela v stanovanju. ŽIVELA SAMA
- j. Sama sem skrbela zase SAMOSTOJNOST
- k. bila sem poročena in z možem so se nama rodili trije otroci LASTNA DRUŽINA
- k. Živelimo na kmetiji ŽIVLJENJE NA KMETIJI
- k. Na koncu bivanja doma nisem mogla več sama skrbeti zase, zato mi je pri tem pomagala družina, moji otroci. POMOČ S STRANI OTROK
- l. Poročila sem se in si ustvarila družino LASTNA DRUŽINA
- l. Živelimo v mestu, v stanovanjskem bloku. ŽIVLJENJE V STANOVANJU
- l. Preden sem prišla v dom sem v stanovanju živela sama. ŽIVELA SAMA
- l. Zase sem skrbela sama. SAMOSTOJNOST
- m. Z možem sva imela tri otroke LASTNA DRUŽINA
- m. Živelimo na vasi, v hiši. ŽIVLJENJE V HIŠI
- m. Dokler sem živela doma, sem sama skrbela za sebe. SAMOSTOJNOST
- n. Nikoli se nisem poročila in tudi svojih otrok nisem imela. BREZ LASTNE DRUŽINE
- n. Živela sem v hiši, v mestu. ŽIVLJENJE V HIŠI
- n. sem živela sama ŽIVELA SAMA
- n. Dokler sem bila doma, sem sama skrbela zase. SAMOSTOJNOST
- o. Poročila sem se in z možem sva imela tri otroke. LASTNA DRUŽINA
- o. Živelimo na vasi v bloku. ŽIVLJENJE V STANOVANJU
- o. Preden sem prišla v dom sem živela sama. ŽIVELA SAMA
- o. Za vse sem skrbela sama, vse sem si sama uredila. SAMOSTOJNOST
- p. Bila sem poročena in sem mati treh otrok. LASTNA DRUŽINA
- p. Živelimo na kmetiji, na vasi. ŽIVELA V HIŠI
- p. doma je živel tudi sin s svojima hčerkama. ŽIVELA S SVOJCI
- p. Zase sem vseskozi skrbela sama. SAMOSTOJNOST
- r. Imela sem moža in posvojila sva enega fantka, tako sva imela sina. LASTNA DRUŽINA
- r. Živelimo v bloku. ŽIVLJENJE V STANOVANJU
- r. Na koncu sem tam živela sama. ŽIVELA SAMA
- r. Dokler sem bila doma sem sama skrbela zase. SAMOSTOJNOST
- s. Svoje družine nisem imela. BREZ LASTNE DRUŽINE
- s. Živela sem v bloku, v mestu. ŽIVLJENJE V STANOVANJU
- s. preden sem prišla v dom, pa so mi prišli pomagati eni prijatelji, da so mi opravili, kar sama nisem več mogla. POMOČ S STRANI PRIJATELJEV
- š. Z možem sva imela dva otroka. LASTNA DRUŽINA
- š. Nazadnje sem v hiši živela sama. ŽIVELA SAMA
- š. Dokler sem bila doma sem čisto sama skrbela zase. SAMOSTOJNOST

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA:

- a. veliko sem hodila peš SPREHOD

- a. Včasih sem tudi klekljala KLEKLJANJE
- a. pa brala sem BRANJE
- a. Zelo rada sem šla tudi v toplice POČITNICE V TOPLICAH
- a. Rada sem delala na vrtu DELO NA VRTU
- a. pobirala sadje POBIRANJE SADJA
- a. spravljala drva za zimo SPRAVLJANJE DRV
- a. Zelo rada sem kuhala KUHANJE
- a. Lotila sem se tudi šivanja gobelinov ŠIVANJE GOBELINOV
- a. Redno sem hodila h maši OBISK SV. MAŠE
- a. praznik tudi pust, tudi na to prireditve sem vedno šla PRIREDITVE
- b. Veliko sem brala BRANJE
- b. reševala križanke REŠEVANJE KRIŽANK
- b. sem veliko šivala ŠIVANJE
- b. dokler sem še lahko sem hodila k maši OBISK SV. MAŠE
- c. Rad sem hodil, se sprehajal SPREHODI
- c. sem se ukvarjal z živalmi DELO Z ŽIVALMI
- c. Rad sem šel kdaj na kakšno vaško veselico OBISK VESELIC
- c. včasih smo šli v kino OGLEDI V KINU
- č. Rad sem se sprehajal SPREHODI
- č. Včasih sem šel tudi z avtobusom ali vlakom v kraje, ki jih še nisem poznal. IZLETI V NEZNANO
- č. Včasih sem šel na kakšno veselico OBISK VESELIC
- č. igre sem si rad ogledal OGLED IGER
- č. najraje pa sem hodil v kino. OGLEDI V KINU
- d. Najbolj me je veselilo, če sem lahko kdaj vse pospravila in počistila stanovanje ČIŠČENJE STANOVANJA
- d. Pletla PLETENJE
- d. šivala sem ŠIVANJE
- d. Zelo rada pa sem tudi brala. BRANJE
- d. rada pa poslušam petje POSLUŠANJE GLASBE
- d. Na veselicah sem ponavadi delala, tako da na veselicah sem bila OBISK VESELIC
- d. smo pa ponavadi redno hodili k maši. OBISK SV. MAŠE
- e. Zelo rad sem delal na vrtu DELO NA VRTU
- e. Rad sem delal tudi z mojima hčerama UKVARJANJE S HČERAMA
- e. pomagal sem jima pri domačih nalogah POMOČ PRI NALOGAH
- e. prebral kakšno zabavno revijo ali drug časopis BRANJE
- e. včasih smo šli na prireditve OBISK PRIREDITEV
- f. rada pa sem bila na njivi DELO NA NJIVI
- f. Najraje sem se družila s svojim možem DRUŽENJE S SOPROGOM
- f. Rada sem šivala gobeline ŠIVANJE GOBELINOV
- f. včasih sem klekljala KLEKLJANJE
- f. pletla PLETENJE
- f. smo večkrat odšli na kakšen ples PLESANJE
- f. pa v kino OGLED V KINU
- g. sem imela še vrt, na katerem sem rada delala DELO NA VRTU
- g. zelo rada sem pekla PEKA PECIVA
- g. Sem pa vedno zelo rada pela PETJE
- g. brala knjige BRANJE
- g. Hodila sem gledat igre OGLED IGER
- g. na veselicah sem bila večkrat OBISK VESELIC
- h. Veliko smo hodili naokoli. SPREHODI
- h. smo se vozili s kolesi KOLESARJENJE
- h. hodili smo v hribe HRBOLAZENJE
- h. plavati PLAVANJE
- h. Zelo rada sem brala BRANJE
- h. reševala križanke REŠEVANJE KRIŽANK

h. Klekljala sem KLEKLJANJE
 h. pletla, PLETENJE
 h. šivala ŠIVANJE
 h. Igre smo zelo radi hodili gledat, OGLED IGER
 h. Tudi na veselice smo zelo velikokrat šli. OBISK VESELIC
 i. Rad sem poslušal gramofonske plošče POSLUŠANJE GLASBE
 i. veliko sem se ukvarjal s športom ŠPORT
 i. rad pa sem imel vse okoli glasbe – tudi ples in petje. GLASBA, PLES
 i. Hodili smo k sveti maši OBISK SV. MAŠE
 i. rad sem zahajal na gasilske in lovske veselice, OBISK VESELIC
 i. najraje pa sem šel na glasbene koncerte različnih pevcev ali glasbenih skupin OBISK GLASBENIH KONCERTOV
 i. sem hodil tudi na različne mladinske plese PLES
 j. Ostali čas, ki sem ga imela, sem preživela na njivi. DELO NA NJIVI
 j. Rada sem prepevala PETJE
 j. sem šla raje ven, na sprehod. SPREHOD
 j. Velikokrat smo šli v gledališče OGLED IGER
 j. in v opero OGLED OPERE
 j. sem se redno udeleževala svete maše. OBISK SV. MAŠE
 k. Kvačkala sem, KVAČKANJE
 k. pletla, PLETENJE
 k. klekljala, KLEKLJANJE
 k. včasih sem si ogledala kakšno igro OGLED IGER
 k. Dokler sem lahko, sem obiskovala sveto mašo. OBISK SV. MAŠE
 l. Rada sem šivala, ŠIVANJE
 l. pletla, PLETENJE
 l. kvačkala KVAČKANJE
 l. Zelo rada sem tudi brala BRANJE
 l. Včasih pa sem si le prižgala radio POSLUŠANJE RADIA
 l. ali televizijo GLEDANJE TELEVIZIJE
 l. sem hodila k maši. OBISK SV. MAŠE
 m. Rada sem brala BRANJE
 m. malce sem šivala ŠIVANJE
 m. včasih pa sem se samo ulegla in gledala televizijo GLEDANJE TELEVIZIJE
 m. Včasih smo radi odšli na kakšno veselico OBISK VESELICE
 m. pogledala sem si tudi kakšno igro, OGLED IGRE
 m. redno pa sem hodila k maši. OBISK SV. MAŠE
 n. V prostem času sem rada klekljala, KLEKLJANJE
 n. šivala, ŠIVANJE
 n. malo sem tudi brala, BRANJE
 n. včasih sem gledala televizijo GLEDANJE TELEVIZIJE
 n. ali pa reševala križanke. REŠEVANJE KRIŽANK
 n. Rada sem si ogledala kakšno prireditev OGLED PRIREDITEV
 n. Vsako nedeljo pa sem odšla k maši. OBISK SV. MAŠE
 o. Veliko sem klekljala, KLEKLJANJE
 o. rada sem kuhala kosilo KUHANJE
 o. zelo rada in veliko sem tudi brala BRANJE
 o. in reševala križanke REŠEVANJE KRIŽANK
 o. sem se rada udeležila kakšne prireditve, OGLED PRIREDITEV
 o. rada sem poslušala glasbo POSLUŠANJE GLASBE
 o. sem šla poslušat kakšen ansambel, pevski zbor, POSLUŠANJE GLASBE
 o. rada sem si ogledala kakšno igro. OGLED IGER
 p. Pletla sem PLETENJE
 p. šivala, ŠIVANJE
 p. rada sem poslušala radio POSLUŠANJE RADIA

p. gledala televizijo GLEDANJE TELEVIZIJE
 p. pela sem rada. PETJE
 p. Hodila sem samo še k maši OBISK SV. MAŠE
 r. Imela sem vrt, kjer sem rada delala. DELO NA VRTU
 r. sem klekljala KLEKLJANJE
 r. in pletla. PLETENJE
 r. sem kaj prebrala BRANJE
 r. sem rešila tudi kakšno križanko. REŠEVANJE KRIŽANK
 r. Rada sem pela in poslušala petje. PETJE
 r. V kolikor mi je bila neka prireditelj vseč sem si jo rada ogledala. OGLED PRIREDITVE
 r. Rada sem plesala. PLES
 r. Redno pa sem hodila k maši. OBISK SV. MAŠE
 s. sem najraje klekljala KLEKLJANJE
 s. brala sem veliko BRANJE
 s. sem reševala križanke. REŠEVANJE KRIŽANK
 s. Malce pa sem pogledala televizijo GLEDANJE TELEVIZIJE
 s. sem si rada pogledala kakšno igro OGLED IGER
 š. sem imela vrt in sem rada predvsem delala zunaj DELO NA VRTU
 š. zelo rada pa sem brala BRANJE
 š. in reševala križanke. REŠEVANJE KRIŽANK
 š. Rada sem šla na kakšno veselico OBISK VESELIC
 š. in tudi kakšno igro sem si rada ogledala. OGLED IGER
 š. Tudi k sveti maši sem redno hodila. OBISK SV. MAŠE

OSAMLJENOST:

a. Večkrat sem klekljala, KLEKLJANJE
 a. včasih sem malce poležala, POČIVANJE
 a. največkrat pa sem odšla ven, na sprehod. SPREHOD
 a. Večkrat sem bila osamljena POGOSTO OSAMLJENA
 b. Odkar sem sama živela doma mi je bilo večkrat dolgčas POGOSTO OSAMLJENA
 b. Takrat sem brala BRANJE
 b. gledala televizijo GLEDANJE TELEVIZIJE
 c. sem ponavadi dolgčas preležal in prespal. POČIVANJE
 c. Ni mi bilo velikokrat dolgčas. REDKO OSAMLJEN
 č. Odšel sem v samostan IZLET V SAMOSTAN
 č. sem najraje zamenjal okolje, odšel sem v drugo okolje, ki ga nisem poznal SPOZNAVANJE NEZNANIH KRAJEV
 č. Ni se zgodilo pogosto, da sem bil osamljen REDKO OSAMLJEN
 d. Nikoli mi ni bilo dolgčas NIKOLI OSAMLJENA
 e. Najbolj sem se zamotil in zaposlil z delom DELO
 e. Zelo malokrat sem se počutil osamljenega REDKO OSAMLJEN
 f. osamljenost premagovala z delom DELO
 g. Nikoli nisem bila osamljena NIKOLI OSAMLJENA
 h. Včasih mi je bilo dolgčas VČASIH OSAMLJENA
 h. sem se odpravila k mami OBISK MAME
 h. sem ji pomagala malo delati, pa mi ni bilo več dolgčas. DELO
 i. Največkrat sem gledal televizijo GLEDANJE TELEVIZIJE
 i. poslušal sem radio POSLUŠANJE RADIA
 i. ali pa sem odšel med ljudi DRUŽENJE Z LJUDMI
 i. sem se veliko zaposlil s športom ŠPORT
 j. Nikoli nisem bila osamljena NIKOLI OSAMLJENA
 k. ko mi je umrl mož in sem ostala sama, mi je bilo večkrat dolgčas POGOSTO OSAMLJENA
 k. sem se najbolj zamotila z delom DELO
 k. raznimi ročnimi deli ROČNA DELA
 k. Včasih pa sem gledala televizijo. GLEDANJE TELEVIZIJE

- l. Včasih sem se počutila tudi osamljeno OBČASNO OSAMLJENA
- l. sem največkrat gledala televizijo GLEDANJE TELEVIZIJE
- l. ali poslušala radio. POSLUŠANJE RADIA
- m. Ko mi je umrl mož mi je bilo zelo dolgčas. POGOSTO OSAMLJENA
- m. Najbolj sem se zamotila z delom. DELO
- n. Nikoli mi ni bilo dolgčas. NIKOLI OSAMLJENA
- o. Ko mi je umrl mož sem ostala sama. Takrat mi je bilo potem zelo dolgčas. POGOSTO OSAMLJENA
- o. Najbolj sem se potem zamotila z klekljanjem, KLAKLJANJE
- o. gledala sem televizijo, GLEDANJE TELEVIZIJE
- o. včasih kaj prebrala BRANJE
- o. in reševala križanke. REŠAVANJE KRIŽANK
- p. Bilo mi je dolgčas, ko sem bila sama doma POGOSTO OSAMLJENA
- p. sem se zamotila z delom po hiši, s kuhanjem. GOSPODINJSTVO
- r. Veliko krat mi je bilo dolgčas. POGOSTO OSAMLJENA
- r. Najbolj sem se zamotila s klekljanjem KLEKLJANJE
- s. Dolgčas mi nikoli ni bilo NIKOLI OSAMLJENA
- š. Zadnje čase mi je bilo kar pogosto dolgčas. POGOSTO OSAMLJENA
- š. Včasih sem šla k sosedom, DRUŽENJE S SOSEDI
- š. skuhalo sem kaj zaloge za v skrinjo, KUHANJE
- š. včasih pa sem šla pomagati drugim, DELO
- š. Včasih pa sem samo gledala televizijo. GLEDANJE TELEVIZIJE

OSEBE, KI SO VAM BLIZU:

- a. Največ sva se družili z mojo sosedo. SOSEDI
- a. so mi pomagali kar sosedi v bloku. POMOČ SOSEDOV
- b. Imela sem veliko prijateljev PRIJATELJI
- b. dobro sem se razumela s sosedi SOSEDJE
- b. Najbolj mi je pomagal sin POMOČ S STRANI SINA
- c. V Tolminu sem imel prijatelja PRIJATELJ
- c. smo imeli vzgojitelja, na katerega smo se lahko obrnili POMOČ S STRANI VZGOJITELJA
- c. v prejšnjem domu pa sem se včasih po pomoč obrnil na sostanovalce POMOČ S STRANI SOSTANOVALCEV
- č. sem se največ družil s sosedo, pri kateri sem pomagal delati SOSEDA
- č. Veliko pa sem se družil z enim sosedom. SOSED
- č. Ta sosed mi je največkrat pomagal POMOČ S STRANI SOSEDA
- d. Največ smo se družili z gospodarjema, kjer smo živeli v hiši. STANODAJALCI
- d. Včasih sem se obrnila po pomoč na socialno službo POMOČ S STRANI CSD
- d. Včasih tudi na katero izmed sestro POMOČ S STRANI SESTRE
- e. Imel sem dobrega prijatelja PRIJATELJ
- e. Veliko smo se družili tudi s sosedo SOSEDA
- e. Najraje sem se zanesel nase LASTNO REŠEVANJE PROBLEMOV
- f. Včasih s sosedi SOSEDI
- f. drugič s prijatelji PRIJATELJI
- f. najraje pa sem bila s svojim možem SOPROG
- f. Najbolj mi je bila v pomoč najmlajša sestra. POMOČ S STRANI SESTRE
- g. Največ sem se družila z ostalimi gospodinjami v bloku SOSEDE
- g. Najbolj mi je pomagala sestra POMOČ S STRANI SESTRE
- h. Največ sem se družila s sosedo SOSEDA
- h. Če je slučajno kdaj pa res prišlo kaj, pa sem se obrnila na mamo. POMOČ S STRANI MAME
- i. Največ smo se družili s sosedi SOSEDI
- i. Sestra Vida mi je vedno pomagala POMOČ S STRANI SESTRE
- j. Največ sem se družila s svojo družino LASTNA DRUŽINA
- j. Tako sem obrnila na sinovo družino tudi v primeru, če sem potrebovala kakšno pomoč. POMOČ S STRANI SINA IN NJEGOVE DRUŽINE

- k. Največ smo se družili s sosedi SOSEDI
- k. Zadnje čase so mi najbolj pomagali domači POMOČ S STRANI SVOJCEV
- l. Največ sem se družila z dvema sosedama iz istega bloka. SOSEDI
- l. Če sem potrebovala kakšno pomoč sem se obrnila ali na sosedo POMOČ S STRANI SOSEDE
- l. ali pa na katero izmed hčera. POMOČ S STRANI HČERA
- m. Družila sem se z drugimi gospodinjami iz sosednjih hiš SOSEDE
- m. če sem potrebovala pomoč sem se največkrat lahko obrnila na njih. POMOČ S STRANI SOSED
- n. Največ sem se seveda družila s sestro in njeno hčerjo SESTRA IN NEČAKINJA
- n. Pa tudi s sosedi smo se družili SOSEDI
- n. sta mi pomagali sestra in njena hči. POMOČ S STRANI SESTREIN NEČAKINJE
- o. Blizu mene je stanovala ena gospa, PRIJATELJICA
- o. Veliko sem se družila s sestro SESTRA
- o. sem šla tudi na možev dom SVOJCI
- o. mi je pomagal vedno sin POMOČ S STRANI SINA
- o. moja vnukinja POMOČ S STRANI VNUKINJE
- o. Tudi snaha mi je vedno pomagala POMOČ S STRANI SNAHE
- p. Družila sem se z domačimi SVOJCI
- p. ter z bližnjimi sosedi. SOSEDI
- p. Pomagal pa je vedno sin, SIN
- p. včasih pa so pomagali tudi sosedi. SOSEDI
- r. V bloku sem imela prijateljico. PRIJATELJICA
- r. če sem kaj potrebovala, mi je ta prijateljica pomagala. POMOČ S STRANI PRIJATELJICE
- s. Če pa sem potrebovala pomoč, sem imela prijatelje, ki so mi pomagali POMOČ S STRANI PRIJATELJEV
- š. V kolikor sem potrebovala kakšno pomoč, sem se obrnila na prijatelje v bližnji domačiji. POMOČ S STRANI PRIJATELJEV
- š. Družila sem se sicer največ s sosedi, SOSEDI

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM:

- a. sem morala oditi na zdravljenje v psihiatrično bolnišnico BOLEZEN
- a. V psihiatrični bolnišnici so mi predlagali, da naj grem v dom PREDLOG S STRANI ZDRAVNIKOV
- a. Drugačne možnosti niti nisem imela SPREJETJE EDINE MOŽNOSTI
- a. Seveda bi veliko raje šla domov ŽELJA PO ODHODU DOMOV
- b. Sama sem se odločila, da grem v dom LASTNA ODLOČITEV
- b. nisem več mogla skrbeti zase in opravljati vsakdanjih stvari. NESAMOSTOJNOST
- b. Grozno je bilo TEŽAK ODHOD V DOM
- c. zaradi bolezni BOLEZEN
- c. bil sem že vajen bivanja v domu POZNAVANJE RAZMER V DOMU
- č. po predlogu CSD PREDLOG S STRANI CSD
- č. zaradi moje bolezni BOLEZEN
- č. Bivanja po domovih sem že navajen DOBRO POZNAVANJE RAZMER V DOMU
- č. sam ne bi več mogel opravljati vseh obveznosti, da bi lahko živel sam NESAMOSTOJNOST ZA ŽIVLJENJE
- d. Odločila sem se sama LASTNA ODLOČITEV
- d. ker slabo vidim in sem se bala, da bi naredila kakšno nesrečo BOLEZEN
- d. Vzela sem si malo časa zase, da sem v miru razmislila stvari in nato sem odšla mirna v dom. MIREN ODHOD V DOM
- e. Jaz sem rekel, da bom šel v dom LASTNA ODLOČITEV
- e. sem o svoji bolezni veliko bral in sem vedel, da zase s časom kasneje ne bom mogel skrbeti BOLEZEN
- e. o svojih občutkih niti nisem razmišljal, saj druge možnosti nimam SPREJETJE MOŽNE REŠIVE
- f. Vzrok je bila moja bolezen BOLEZEN
- f. Patronažna mi je večkrat svetovala, naj grem v dom PREDLOG S STRANI PATRONAŽNE SLUŽBE

- f. sem bila pač nekako pripravljena SPREJETJE ODHODA V DOM
- g. Sama sem se odločila, da bom odšla v dom LASTNA ODLOČITEV
- g. Oslepela sem in nisem skoraj nič videla BOLEZEN
- g. ljudi imam zelo rada RADA V DRUŽBI LJUDI
- g. Nekakšen strah me je navdajal, preden sem prišla STRAH PRED NEZNANIM
- h. Mož mi je umrl in tako sem ostala sama. OSTALA SAMA
- h. Potem sem se pa kar odločila, da grem v dom LASTNA ODLOČITEV
- h. O tem sploh nisem premišljevala, kar odločila sem se, da grem in to je bilo to. SPREJETJE MOŽNOSTI
- i. Po nasvetu socialne delavke na CSD in osebja v psihiatrični bolnišnici smo se nato odločili, da odidem stanovat v dom. PREDLOG S STRANI CSD IN ZDRAVNIKOV
- i. sem bil na zdravljenju v psihiatrični bolnišnici BOLEZEN
- j. V dom sem prišla zaradi poškodbe, saj sem padla in si poškodovala nogo POŠKODBA
- j. sem se sama odločila, da grem v dom LASTNA ODLOČITEV
- j. sem bila prav hvaležna, da sem bila lahko prišla tu v dom. HVALEŽNOST
- k. V dom sem se odločila iti zaradi bolezni BOLEZEN
- k. ne rada TEŽAK ODHOD V DOM
- l. Za odhod v dom sem se odločila sama LASTNA ODLOČITEV
- l. sem bila vedno bolj bolehnna BOLEZEN
- m. Ko nisem mogla več delati sem se sama odločila, da grem v dom. LASTNA ODLOČITEV
- n. V dom sem prišla zaradi bolezni. BOLEZEN
- n. Sama zase nisem mogla več skrbet NESAMOSTOJNOST
- n. Praktično nisem imela izbire in odločitev je padla SPREJETJE MOŽNE REŠITVE
- o. Nato sem zbolela, BOLEZEN
- o. sem se čisto sama odločila, da grem v dom LASTNA ODLOČITEV
- o. bila sem vesela, ko so mi sporočili, da je prosto mesto v domu. VESELA
- p. Po posvetu z domačimi sem se nato sama odločila LASTNA ODLOČITEV
- p. Glavni razlog je bila bolezen, BOLEZEN
- p. sem se dobro počutila, ko sem lahko odšla v dom. DOBRO POČUTJE
- r. Zaradi poškodbe sama zase nisem mogla več skrbeti, POŠKODBA
- r. Prepustila sem se usodi SPREJETJE MOŽNE REŠITVE
- r. in se odločila, da moram v dom LASTNA ODLOČITEV
- s. Zaradi težav z nogami nisem več mogla vsega narediti sama BOLEZEN
- s. sem bila na odhod pripravljena in sem v dom z veseljem odšla. VESELA
- s. Vedno sem rekla, da bom odšla v dom, ko sama zase več ne bom mogla skrbeti LASTNA ODLOČITEV
- š. Sama sem se odločila za odhod v dom, LASTNA ODLOČITEV
- š. sem včasih padla in sama nisem mogla več vstati. BOLEZEN
- š. Bila sem vesela, da bom prišla v dom. VESELA

ODNOSI V DOMU:

- a. Vedno smo se razumeli dobro med seboj. DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- b. Z ostalimi stanovalci se dobro razumemo od kar sem prišla DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- c. Vedno smo se razumeli med seboj DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- č. S stanovalci se dobro razumemo. DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- d. dva dni sem se držala bolj zase NEVKLJUČENOST
- d. ko sem razčistila sama s seboj, sem se lepo vključila v družbo. VKLJUČENOST
- d. Tako z zaposlenimi kot tudi s sstanovalci se dobro razumem DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- e. Vse je bilo v redu VKLJUČITEV
- e. sem se dobro vključil in privadil na življenje tu. VKLJUČITEV
- e. Tudi sedaj se dobro razumemo DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- f. Na začetku sem bila sprejeta na negovalni oddelek. Tam mi ni bilo všeč. NEVKLJUČENOST
- f. Z vsemi gospami v sobi sem se razumela DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE

- g. Vedno sem se z vsemi dobro razumela DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- h. Z vsemi se zelo dobro razumem DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- i. Na začetku sem bil malo bolj pozitivno presenečen nad dogajanjem in življenjem v domu. VKLJUČENOST
- i. se sedaj dobro počutim DOBRO POČUTJE
- i. S sostanovalci se dobro razumemo. DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- j. Že od vsega začetka sem se tu v domu z vsemi dobro razumela in tudi sedaj se dobro razumemo. DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- k. Na začetku sem se držala bolj zase NEVKLJUČENOST
- k. v glavnem se dobro razumemo med seboj. DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- l. Na začetku sem se težko privadila na življenje v domu. NEVKLJUČITEV
- l. Z zaposlenimi in sostanovalci pa sem se vedno dobro razumela. DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- m. Dobro sem se vključila v življenje v domu. VKLJUČENOST
- m. Vedno sem se dobro razumela tako z zaposlenimi, kot tudi s sostanovalci. DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- n. S stanovalci in zaposlenimi sem se vedno dobro razumela DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- n. Hitro sem se tu dobro počutila DOBRO POČUTJE
- o. Takoj sem se dobro vključila v domu DOBRA VKLJUČITEV
- o. Z vsemi tukaj na etaži se dobro razumem DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- o. Tudi z zaposlenimi se lepo razumemo DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE Z ZAPOSLENIMI
- p. sem se že od vsega začetka dobro razumela s stanovalci, prav tako z vsemi zaposlenimi DOBRI MEDSEBOJNI ODNOSI
- p. Kmalu sem se vživela v življenje tukaj VKLJUČENOST
- r. Kar dobro sem se vključila, VKLJUČITEV
- r. Vedno smo se dobro razumeli med seboj DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- s. Dobro sem se že takoj vključila VKLJUČENOST
- s. Z vsemi stanovalci na etaži se dobro razumemo, osebje pa je prav tako zelo dobro. DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- š. Dobro se razumem z vsemi DOBRO MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE
- š. zelo dobro sem se vključila v življenje tukaj VKLJUČITEV

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU:

- a. Ne vem, kaj pogrešam, trenutno se ne morem ničesar spomniti NIČESAR NE POGREŠA
- a. za vse poskrbljeno, ni treba kuhati CELOTNA OSKRBA
- a. Všeč mi je, ker se v domu dogaja veliko različnih aktivnih skupin in prireditev. PESTRO ŽIVLJENJE V DOMU
- b. Najbolj od vsega pogrešam bide POGREŠA BIDE
- b. Všeč mi je, da je poskrbljeno za hrano in oskrbo CELOTNA OSKRBA
- c. Ničesar posebno ne pogrešam NIČESAR NE POGREŠA
- c. Všeč mi je, da lahko delam v delavnici DELO
- c. osebje je zelo prijazno. DOBRI ODNOSI Z ZAPOSLENIMI
- č. Najbolj si želim imeti prijateljico in jo res pogrešam ŽELJA PO INTIMNI PRIJATELJICI
- č. Najbolj všeč tu pa mi je terapija VŠEČNOST TERAPIJE
- č. všeč mi je tudi, ko grem na kakšen izlet. VŠEČNOST IZLETOV
- d. ne bi mogla reči, da kaj pogrešam NIČESAR NE POGREŠA
- d. Všeč mi je, ker je za vse poskrbljeno DOBRA OSKRBA
- e. Z delom sem se prej zamotil, tukaj pa tega ni. NI DELA
- e. Drugače pa sem tukaj zadovoljen z vsem ostalim. DOBRA OSKRBA
- f. ne pogrešam ničesar. NIČESAR NE POGREŠA
- f. Nasploh sem zadovoljna z bivanjem tukaj. DOBRA OSKRBA
- g. Ne bi mogla reči, da kaj pogrešam. NIČESAR NE POGREŠA
- g. tu pa imam družbo DRUŽBA

- h. ničesar ne pogrešam. NIČESAR NE POGREŠA
- h. Všeč mi je bivanje tukaj. DOBRA OSKRBA
- i. Najbolj pogrešam šport. POGREŠA ŠPORT
- i. Zelo všeč pa so mi razni nastopi v domu. PRIREDITVE V DOMU
- j. V domu sem zadovoljna ZADOVOLJSTVO
- j. ničesar posebno ne pogrešam NIČESAR NE POGREŠA
- k. prav ničesar ne pogrešam NIČESAR NE POGREŠA
- k. mi je sedaj tukaj na splošno bivanje všeč. DOBRA OSKRBA
- l. tukaj ničesar ne pogrešam NIČESAR NE POGREŠA
- l. Všeč mi je tukaj DOBRA OSKRBA
- m. ničesar ne pogrešam. NIČESAR
- m. Všeč mi je življenje tu na splošno. DOBRA OSKRBA
- n. Ničesar tukaj ne pogrešam NIČESAR
- n. Všeč mi je, da je za nas tu lepo poskrbljeno. DOBRA OSKRBA
- o. Ničesar ne pogrešam, NIČESAR
- o. za vse je lepo poskrbljeno DOBRA OSKRBA
- p. se ne morem spomniti ničesar, da bi kaj pogrešala NIČESAR NE POGREŠA
- p. Za vse je poskrbljeno tukaj in všeč mi je tu. DOBRA OSKRBA
- r. pogrešam to, da bi sama kuhala, da bi sama skrbela za gospodinjstvo GOSPODINJSTVO
- r. Drugače pa mi je tukaj všeč. DOBRA OSKRBA
- s. Ničesar ne pogrešam NIČESAR
- s. Veliko več prireditev si lahko ogledam. PESTRO ŽIVLJENJE
- š. ne morem reči, da že kaj pogrešam NIČESAR
- š. Tukaj je za vse poskrbljeno, kuhati mi ni več potrebno. DOBRA OSKRBA

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA:

- a. Včasih grem k sestri domov, pa tudi ona pride včasih k meni na obisk SESTRA
- b. Na obisk prideta večkrat še sin SIN
- b. in sosed SOSED
- b. Na obisk pridejo občasno tudi vnuki VNUKI
- b. Imam še eno sestro. Se večkrat slišiva po telefonu SESTRA
- b. Po telefonu večkrat govorim tudi z mlajšim sinom. SIN
- c. Brata prideta včasih na obisk BRATA
- c. bolj poredko pride na obisk tudi sestra SESTRA
- č. Po telefonu velikokrat govorim s sosedom SOSED
- č. pokličem tudi v samostan v Stično PREBIVALCI SAMOSTANA
- č. velikokrat pa se slišiva tudi z bivšim sošolcem BIVŠI SOŠOLEC
- d. Na obisk hodijo moji otroci OTROCI
- d. včasih pride kdo iz bloka, kjer sem stanovala STANOVALCI IZ BLOKA
- d. Na obisk pride tudi sestra SESTRA
- e. Z bratom se redno slišiva po telefonu BRAT
- e. skupaj z mojo mamo sta bila tudi na obisku MAMA
- f. Največ stikov imam še z najmlajšo sestro SESTRA
- f. Obiskat me pridejo tudi sosede SOSEDE
- f. Z ostalimi brati in sestrami pa smo veliko na vezi preko telefona BRATI, SESTRE
- g. Veliko sem v kontaktu z moževimi domačimi SORODNIKI
- g. Moji domači, brati in sestre me pridejo obiskati enkrat letno SVOJCI
- h. Sestra me pride večkrat obiskat SESTRA
- h. Imam še eno sestro. Ona pa malokdaj pride, se pa večkrat slišiva preko telefona. SESTRA
- h. Od bratov imam tudi samo še enega, ki živi v Mariboru. Tudi z njim se občasno slišiva po telefonu. BRAT
- h. snaha me pride večkrat obiskat. SNAHA
- h. Imam tudi vnuke, ki me obiščejo VNUKI
- i. Največ stikov imam s sestro SESTRA
- i. socialno delavko iz CSD-ja SOCIALNA DELAVKA IZ CSD

- i. Z ostalimi prijatelji PRJATELJI
- i. sorodniki se slišimo po telefonu SORODNIKI
- j. Z osebami izven doma ohranjam stike s svojo družino. SVOJCI
- k. Stike imam z otroci in njihovimi družinami SVOJCI
- l. Stike imam še vedno z otroci. OTROCI
- l. Večkrat me je že prišla obiskati tudi prijateljica iz bloka. PRIJATELJICA
- m. Otroci še vedno hodijo na obisk OTROCI
- m. z mojo sestro se slišiva vsak dan po telefonu, SESTRA
- m. domov imam redne stike. SVOJCI
- m. Tudi prijateljice, s katerimi sem bila prej skupaj in smo se dobro razumele, me pridejo obiskati. PRIJATELJICE
- n. Nečakinja me obišče vsak dan NEČAKINJA
- n. Prijatelji PRIJATELJI
- n. in sosedi me raje obiščejo, ko sem doma SOSEDI
- o. Največ stikov imam z vnukinjo in mojim sinom VNUKINJA IN SINOM
- o. Velikokrat me obišče tudi hči, tudi po telefonu se slišiva HČI
- o. tudi druga hči, ki živi malce dlje, me redno kliče HČI
- o. Redne stike imam tudi s svakinjo SVAKINJA
- o. in z nekaterimi sosedi iz bloka SOSEDI
- p. Redne stike imam z mojimi otroci OTROCI
- p. Obiskujejo me tudi vnuki in vnukinje, VNUKI
- p. sosedi, SOSEDI
- r. Nečakinja me velikokrat obišče NEČAKINJA
- r. Pokličejo me tudi prijateljice, s katerimi smo se družile, PRIJATELJICE
- r. Tudi vnuk me redno obiskuje. VNUK
- s. Nečak z družino me večkrat obišče NEČAK
- s. V rednem stiku sem tudi s svakinjo SVAKINJA
- s. Prijatelji, ki so mi pomagali doma, ko nisem več mogla postoriti vsega, me tudi večkrat obiščejo PRIJATELJI
- s. Tudi dve stanovalki iz bloka, kjer sem živela, me prideta obiskati. SOSEDE
- š. Še vedno imam kar precej obiskov. bolj znanci kot posebni prijatelji. ZNANCI

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE IN PREMAGOVANJA OSAMLJENOSTI V DOMU:

- a. Odidem zunaj in se malce sama sprehajam, SPREHOD
- a. ali pa sedim pred domom SEDENJE PRED DOMOM
- a. Večkrat sem osamljena. POGOSTO OSAMLJENA
- a. Uležem se in malce prespim POČIVANJE
- b. imam največ miru tu v sobi SOBA
- b. včasih pa grem v prostor, kjer je televizija SKUPNA SOBA
- b. Občasno bi bila res rada za trenutek sama. OBČASNA ŽELJA
- b. Malce se sprehodim, če sem osamljena SPREHOD
- b. največ pa poležavam POČITEK
- b. Velikokrat se počutim osamljeno OBČASNA OSAMLJENOST
- c. Umaknem se v sobo SOBA
- c. poslušam radio POSLUŠANJE RADIA
- c. Malokdaj mi je dolgčas. REDKO OSAMLJEN
- č. Rad se odpravim sam na kakšen izlet ali krajše počitnice IZLETI
- č. v domu pa se umaknem v sobo. SOBA
- č. Občasno se počutim osamljenega OBČASNO OSAMLJEN
- č. razmišljam o veri, Jezusu, molim VERA
- d. Ni mi do tega, da bi bila sama, NI ŽELJE PO SAMOTI
- d. Nikoli mi ni dolgčas NIKOLI OSAMLJENA
- d. imam vedno na voljo radio in mi res ni dolgčas POSLUŠANJE RADIA
- e. imam pa največ miru v sobi SOBA
- e. osamljenost najraje preženem z delom DELO

- e. skupaj delamo in se obenem družimo, kakšno rečemo, pa gre čas hitreje. DRUŽENJE S STANOVALCI
- f. Do danes si še nisem zaželela, da bi bila kaj sama NI ŽELJE PO SAMOTI
- f. Ne počutim se osamljene NIKOLI OSAMLJENA
- g. Največ miru imamo v svoji sobi SOBA
- g. tu v domu mi ni pa nikoli dolgčas NIKOLI OSAMLJENA
- h. V tem primeru se umaknem v sobo SOBA
- h. Sicer se pa to ne zgodi pogosto REDKO ŽELJA PO SAMOTI
- h. Včasih se pa počutim osamljeno OBČASNO OSAMLJENA
- h. Najbolj se zamotim z branjem BRANJE
- i. si še ne želim, da bi bil kaj sam NI ŽELJE PO SAMOTI
- i. Večkrat se počutim osamljenega POGOSTO OSAMLJEN
- i. Takrat najraje kaj preberem. BRANJE
- i. Večkrat pa si poiščem družbo in se kaj pogovorimo in razvedrimo. DRUŽENJE Z LJUDMI
- j. Če si želim, da bi bila sama imam dovolj prostora zase tu v sobi SOBA
- j. Sicer pa je to zelo redko. REDKO ŽELJA PO SAMOTI
- j. Nikoli mi ni dolgčas. NIKOLI OSAMLJENA
- k. Ne želim si, da bi bila kdaj sama NI ŽELJE PO SAMOTI
- k. Odkar sem se privadila na življenje v domu mi ni več dolgčas. NIKOLI OSAMLJENA
- l. Včasih si res želim, da bi bila malce sama VČASIH ŽELJA PO SAMOTI
- l. v sobi, imam tukaj še največ miru in časa zase SOBA
- l. Tudi sedaj mi je še vedno večkrat dolgčas. POGOSTO OSAMLJENA
- l. si prižgem radio in poslušam glasbo. POSLUŠANJE GLASBE
- m. Sama sem v sobi, zato imam dovolj prostora in časa zase. SOBA
- m. Ni mi pa tukaj prav nič dolgčas. NIKOLI OSAMLJENA
- n. Sama sem tu v sobi, če si tega zaželim SOBA
- n. vendar se to zgodi zelo redko REDKO ŽELJA PO SAMOTI
- n. Včasih mi je dolgčas. OBČASNO OSAMLJENA
- n. Takrat grem h kakšni gospe v skupno sobo, malce poklepetamo, DRUŽENJE Z LJUDMI
- o. V sobi sva samo dve in sem tukaj lahko sama SOBA
- o. to je zelo malokrat REDKO ŽELJA PO SAMOTI
- o. Ni mi dolgčas tukaj NIKOLI OSAMLJENA
- p. Nikoli si ne želim, da bi bila sama NI ŽELJE PO SAMOTI
- p. mi ni nikoli dolgčas NIKOLI OSAMLJENA
- r. Ni časa, da bi mi bilo dolgčas NIKOLI OSAMLJENA
- r. Drugače pa kaj preberem BRANJE
- r. Nikoli si ne želim, da bi bila sama NI ŽELJE PO SAMOTI
- s. mi ni nikoli dolgčas NIKOLI OSAMLJENA
- s. Si pa rada vzamem čas zase POGOSTO ŽELJA PO SAMOTI
- s. in sem zelo vesela, da imam samsko sobo. SOBA
- š. Tukaj mi ni pretirano dolgčas OBČASNO OSAMLJENA
- š. Takrat grem rada med ljudi, da malce spregovorimo DRUŽENJE S STANOVALCI
- š. Si pa ne želim, da bi bila kdaj sama NI ŽELJE PO SAMOTI
- š. Prostora za počitek imam pa tu v sobi dovolj SOBA

PREŽIVLJANJE ČASA V DOMU:

- a. včasih odidem na kakšen sprehod v bližnjo okolico ali pa v Idrijo. SPREHOD
- a. Včasih se odpravim k maši v Idrijo. OBISK SV. MAŠE
- a. Rada hodim na pevsko skupino OBISK PEVSKE SKUPINE
- a. Po kosilu ponavadi malce počivam POČIVANJE
- a. V kolikor je kdaj organizirana kakšna prireditve v domu si jo tudi ogledam. OGLED PRIREDITEV V DOMU
- a. se sprehodim po domu SPREHOD
- a. družim se tudi s prijateljem DRUŽENJE S PRIJATELJEM
- a. Hodim k maši enkrat na mesec, včasih grem tudi k spovedi OBISK SV. MAŠE

- a. Všeč mi je bilo, ko smo sadili rože DELO Z ROŽAMI
- a. Rada grem tudi kegljat. KEGLJANJE
- a. pojem še malce. PETJE
- b. Včasih sem se udeležila kakšne prireditve v domu REDKI OGLEDI PRIREDITEV
- b. Včasih malce pogledam televizijo GLEDANJE TELEVIZIJE
- b. Nič več ne počnem NIČ NE DELA
- c. Poslušam glasbo POSLUŠANJE GLASBE
- c. naročen imam časopis in ga preberem BRANJE
- c. delam v domski delavnici DELO
- c. Udeležujem se tudi skupine za samopomoč SKUPINA ZA SAMOPOMOČ
- c. Redko se udeležim tudi kakšnega izleta IZLETI
- č. poslušam radio POSLUŠANJE RADIA
- č. berem leksikon BRANJE
- č. berem tudi Primorske novice. BRANJE
- č. Redno pa hodim k maši v domu OBISK SV. MAŠE
- č. včasih grem na kakšno pevsko prireditev OGLED PRIREDITVE
- č. Najraje še vedno spoznavam nove stvari, nove kraje SPOZNAVANJE NEZNANIH STVARI
- č. rad grem v kraje, kjer še nisem bil in berem knjige o rečeh, ki jih še ne poznam SPOZNAVANJE NEZNANIH STVARI
- d. Rada grem med ljudi, da se kaj pogovorimo DRUŽENJE S STANOVALCI
- d. rada poslušam radio POSLUŠANJE RADIA
- d. Rada se udeležim pevske skupine OBISK PEVSKE SKUPINE
- d. Udeležim se tudi prireditev v domu OGLED PRIREDITEV
- d. k maši hodim. OBISK SV. MAŠE
- e. Veliko sem v delavnici. DELO V DELAVNICI
- e. grem ven in grem na krajši sprehod SPREHOD
- e. V domu se rad udeležim raznih prireditev OGLED PRIREDITEV V DOMU
- e. Včasih se udeležim kakšne aktivne skupine v domu – pevske ali skupine za samopomoč OBISK RAZNIH SKUPIN
- f. Čas mi hitro mine tudi s tem, ko kadim KAJENJE
- f. se sprehodim malce na balkon SPREHOD
- f. Popoldne se ponavadi malce uležem in gledam televizijo GLEDANJE TELEVIZIJE
- f. poslušava glasbo POSLUŠANJE GLASBE
- f. se pogovarjava. POGOVOR
- f. gremo spodaj na kakšno kavo DRUŽENJE OB KAVI
- f. Hodim sicer na pevsko skupino UDELEŽBA NA PEVSKI SKUPINI
- f. na skupino za samopomoč UDELEŽBA NA SKUPINI ZA SAMOPOMOČ
- f. Obiskujem tudi razne prireditve, ki jih organizira dom OGLED PRIREDITEV V DOMU
- g. poslušamo radio POSLUŠANJE RADIA
- g. včasih gremo gledat televizijo GLEDANJE TELEVIZIJE
- g. hodim na aktivne skupine, pevske. UDELEŽBA NA RAZNIH AKTIVNIH SKUPINAH
- g. Udeležim se vseh prireditev, ki jih prireja dom OGLED PRIREDITEV V DOMU
- g. grem k maši OBISK SV. MAŠE
- g. vsak dan pa rada skuham tudi kavo KUHANJE KAVE
- h. Rada berem. BRANJE
- h. včasih rešim tudi kakšno križanko. REŠEVANJE KRIŽANK
- h. pletem še. PLETENJE
- h. Na eni prireditvi v domu sem bila OGLED PRIREDITEV V DOMU
- i. rad preberem kakšen časopis BRANJE
- i. Grem tudi zunaj. SPREHOD
- i. Malce pa poležim in gledam televizijo. GLEDANJE TELEVIZIJE
- i. se udeležim tudi pevske skupine OBISK PEVSKE SKUPINE
- i. smo z Metko odšli tudi v Ljutomer na srečanje pevskih skupin IZLET NA SREČANJE PEVSKIH SKUPIN
- i. rad se udeležim srečanj Vere in luč SREČANJE VERA IN LUČ

- i. V domu se v glavnem udeležim vseh prireditev OGLED PRIREDITEV V DOMU
- j. Hodim na telovadbo TELOVADBA
- j. petje, PETJE
- j. imamo na etaži govorilne ure POGOVORNE URE
- j. udeležim se tudi vseh prireditev, ki jih prireja dom OGLED PRIREDITEV V DOMU
- j. grem vsako nedeljo k sveti maši OBISK SV. MAŠE
- j. vsak dan pa grem tudi malce nazaj v svoje stanovanje ODHOD V STANOVANJE
- k. hodim na telovadbo TELOVADBA
- k. Udeležim pa se v glavnem vseh prireditev, ki jih organizira dom OGLED PRIREDITEV V DOMU
- k. grem v dnevno sobo in se s sostanovalkami pogovarjamo DRUŽENJE S STANOVALCI
- l. sem tu še vedno delala ročna dela ROČNA DELA
- l. brala sem veliko BRANJE
- l. Udeležujem se prireditev v domu OGLED PRIREDITEV V DOMU
- l. hodim pa tudi zjutraj na telovadbo TELOVADBA
- l. na razne aktivne delavnice. OBISK RAZNIH DELAVNIC
- m. imamo telovadbo, TELOVADBA
- m. skupaj praznujemo predvsem rojstne dneve, PRAZNOVANJE ROJSTNIH DNI
- m. imamo pogovorne skupine, POGOVORNE URE
- m. beremo časopise, BRANJE
- m. delamo razne stvari na aktivnih delavnicah. OBISK AKTIVNIH DELAVNIC
- m. Udeležim se tudi prireditev, ki se odvijajo tukaj v domu, OGLED PRIREDITEV V DOMU
- m. rada grem tudi k maši. OBISK SV. MAŠE
- n. še vedno rada malce berem BRANJE
- n. si ogledam prireditve v domu OGLED PRIREDITEV V DOMU
- n. Obiskujem redno sveto mašo v domu OBISK SV. MAŠE
- n. Hodim na skupino za samopomoč, SKUPINA ZA SAMOPOMOČ
- n. en dan v tednu imamo redno sestanek na etaži, POGOVORNE URE
- n. obiskujem razne aktivne delavnice. OBISK AKTIVNIH DELAVNIC
- o. rešim kakšno križanko REŠEVANJE KRIŽANK
- o. preberem novice. BRANJE
- o. En dan je telovadba TELOVADBA
- o. imamo dve pogovorni skupini POGOVORNA SKUPINA
- o. je tukaj na etaži skupni sestanek POGOVORNE URE
- o. na pevsko skupino PEVSKA SKUPINA
- o. grem včasih še na ustvarjalne delavnice USTVARJALNE DELAVNICE
- o. Vedno se udeležim prireditev v domu OGLED PRIREDITEV V DOMU
- p. ko se v skupnem prostoru srečamo in malce poklepetamo DRUŽENJE S STANOVALCI
- p. Rada si ogledam prireditve, ki jih priredi dom, OGLED PRIREDITEV V DOMU
- p. k maši grem. OBISK SV. MAŠE
- p. Hodim na skupino, kjer se pogovarjamo, SKUPINA ZA SAMOPOMOČ
- p. včasih grem na pevsko skupino. PEVSKA SKUPINA
- p. imamo tukaj na etaži sestanek POGOVORNA URA
- r. Poleti sem se veliko sprehajala SPREHODI
- r. pred domom smo sedeli in se pogovarjali DRUŽENJE S STANOVALCI
- r. se redno dobimo v skupnem prostoru in se pogovarjamo DRUŽENJE S STANOVALCI
- r. hodim še na telovadbo, TELOVADBA
- r. pevsko skupino. PEVSKA SKUPINA
- r. Zelo rada grem na prireditve, ki so občasno tukaj v domu OGLED PRIREDITEV V DOMU
- r. pa k maši OBISK SV. MAŠE
- r. včasih grem na ustvarjalno delavnico, kjer kaj delamo USTVARJALNE DELAVNICE
- r. Udeležujem pa se tudi medgeneracijskega srečanja MEDGENERACIJSKO SREČANJE
- s. hodim na telovadbo, TELOVADBA
- s. enkrat tedensko imamo pogovorno skupino na etaži. POGOVORNE URE
- s. se udeležujem tudi drugih skupin, aktivnih, pevskih, pogovornih. AKTIVNE SKUPINE
- s. Zelo rada si sedaj ogledam razne nastope v domu OGLED PRIREDITEV V DOMU

- s. grem tudi k maši OBISK SV. MAŠE
- s. Še vedno rada kaj preberem BRANJE
- š. Berem še vedno zelo rada, BRANJE
- š. malce se lotim reševanja križank, REŠEVANJE KRIŽANK
- š. včasih pa malce gledam televizijo. GLEDANJE TELEVIZIJE
- š. imam veliko rož, za katere skrbim DELO Z ROŽAMI
- š. zelo rada grem na prireditve, ki jih prireja dom, OGLED PRIREDITEV V DOMU
- š. hodim k maši, OBISK SV. MAŠE
- š. hodim na ustvarjalne delavnice, USTVARJALNE DELAVNICE
- š. telovadbo, TELOVADBA
- š. skupino za samopomoč, SKUPINA ZA SAMOPOMOČ
- š. enkrat tedensko grem na skupni sestanek tukaj na etaži. POGOVORNE URE

OSEBE, KI SO VAM BLIZU V DOMU:

- a. Največ se družim z ostalimi iz skupine mladih, STANOVALCI IZ ISTE ETAŽE
- a. z eno stanovalko sva skupaj v sobi SOSTANOVALKA
- a. Še vedno sva veliko skupaj s prijateljem, ki sem ga spoznala tu v domu. INTIMNI PRIJATELJ
- a. Najbolj mi pomaga pa socialna delavka. POMOČ S STRANI SOCIALNE DELAVKE
- b. malce več časa preživim z eno stanovalko STANOVALKA
- b. mojima sosedama v sobi SOSTANOVALKI
- b. Če bi imela kakšno težavo bi se obrnila ali na socialno delavko POMOČ S STRANI SOCIALNE DELAVKE
- b. ali pa na sina POMOČ S STRANI SINA
- c. Največ se družim s stanovalci, ki imajo sobe tukaj blizu mene BLIŽNJI STANOVALCI
- c. se obrnem po pomoč na socialno delavko POMOČ S STRANI SOCIALNE DELAVKE
- c. ali pa na katerega drugega zaposlenega POMOČ S STRANI ZAPOSLENIH
- č. Največ se družim s stanovalcem Brankom STANOVALEC
- č. Če imam kakšno težavo ali prošnjo pa se obrnem na socialno delavko POMOČ S STRANI SOCIALNE DELAVKE
- d. Največ se družim s sostanovalko. SOSTANOVALKA
- d. v kolikor pa bi kaj potrebovala bi se obrnila na hči POMOČ S STRANI HČERE
- e. Največ se seveda družim s stanovalcema, s katerima smo skupaj v sobi. SOSTANOVALEC
- e. če kaj potrebujem, se obrnem na socialno delavko POMOČ S STRANI SOCIALNE DELAVKE
- e. ali pa na receptorki ob vhodu. POMOČ S STRANI RECEPTORKE
- f. Največ se družim s sostanovalko SOSATNOVALKA
- f. v kolikor pa kaj potrebujem, pa se obrnem na socialno delavko. POMOČ S STRANI SOCIALNE DELAVKE
- g. Največ se družimo in pogovarjamo s sostanovalkama SOSTANOVALKI
- g. v kolikor pa bi kaj potrebovala, pa bi se najprej obrnila na Branko. POMOČ S STRANI SVAKINJE
- h. Veliko se družim z eno gospo Anico, ki je tudi tukaj v domu STANOVALKA
- h. kolikor pa bi ga imela, bi se obrnila na glavno sestro. POMOČ S STRANI GLAVNE MEDICINSKE SESTRE
- i. Veliko se družim s prijateljico Danico, Andrejo, Milanom in Edijem ter Aldom PRIJATELJI V DOMU
- i. rabim pomoč pa se obrnem na socialno delavko v domu POMOČ S STRANI SOCIALNE DELAVKE V DOMU
- i. ali pa na socialno delavko iz centra za socialno delo POMOČ S STRANI SOCIALNE DELAVKE IZ CSD
- j. Kar z vsemi se malce družim DRUŽENJE Z VSEMI
- j. V kolikor imam kakšen problem ali kaj potrebujem mi pomaga sin in njegova družina. POMOČ S STRANI SNA IN NJEGOVE DRUŽINE
- j. če rabim pomoč v domu se tu obrnem na določene zaposlene v domu, ki mi lahko pomagajo. POMOČ S STRANI ZAPOSLENIH
- k. Največ se družim s sostanovalko SOSTANOVALKA
- k. ter z dvema gospema iz istega nadstropja STANOVALKI

- k. V kolikor potrebujem kakšno lažjo pomoč pri kakem opraviilu mi pomaga sostanovalka POMOČ S STRANI SOSTANOVALKE
- k. kar pa se tiče kakšne večje pomoči, pa se obrnem na medicinsko sestro POMOČ S STRANI MEDICINSKE SESTRE
- k. mi pomaga tudi sin, ki me obišče, če kakšno stvar potrebujem. POMOČ S STRANI SINA
- l. Največ se družim z dvema sosedama iz sosednje sobe. STANOVALKI
- l. kolikor pa bi jo rabila, bi se obrnila na socialno delavko. POMOČ S STRANI SOCIALNE DELAVKE
- m. Malo več kot z drugimi se družim z eno gospo iz iste etaže STANOVALKA
- m. V kolikor imam kakšen problem se največkrat obrnem na socialno delavko POMOČ S STRANI SOCIALNE DELAVKE
- n. Največ se družim z dvema gospema iz iste etaže. STANOVALKI
- n. V kolikor pa imam kakšen problem, pa se obrnem ali na svojo nečakinjo, POMOČ S STRANI NEČAKINJE
- n. ali pa na katerega izmed zaposlenih POMOČ S STRANI ZAPOSLENIH
- o. malce bolj se družimo z osebami, s katerimi hodimo na iste skupine OSEBE IZ ISTIH AKTIVNIH SKUPIN
- o. V kolikor potrebujem nekaj iz trgovine ali kaj podobnega mi prinese vnukinja. POMOČ S STRANI VNUKINJE
- o. V kolikor pa imam zdravstvene težave pa grem v ambulanto in mi pomagajo. POMOČ S STRANI ZAPOSLENIH
- p. vsi na etaži se družimo med seboj. STANOVALCI Z ETAŽE
- p. V kolikor potrebujem nekaj iz trgovine, mi prinese hči POMOČ S STRANI HČERE
- r. Še s tremi gospemi iz te etaže se najbolje razumem. STANOVALKE
- r. Nečakinja mi vedno pomaga POMOČ S STRANI NEČAKINJE
- r. če sem bolna grem v ambulanto, pa mi pomagajo. POMOČ S STRANI AMBULANTE
- r. Socialna delavka POMOČ S STRANI SOCIALNE DELAVKE
- r. delavna terapevtka nam tudi pomagata POMOČ S STRANI DELOVNE TERAPEVTKE
- s. Nikogar ni, da bi se tukaj z njim bolj družila, kot z ostalimi. DRUŽEJE Z VSEMI
- s. mi pomagajo prijatelji, ki so mi pomagali že doma. POMOČ S STRANI PRIJATELJEV
- s. Ko sem pa bolna, pa odidem v ambulanto in mi pomagajo. POMOČ S STRANI AMBULANTE
- š. Malce bolj se družim z dvema stanovalkama iz te etaže STANOVALKI NA ETAŽI
- š. in seveda s sostanovalko SOSTANOVALKA
- š. Če imam včasih kakšen problem se obrnem ali na socialno delavko POMOČ S STRANI SOCIALNE DELAVKE
- š. ali pa na delavno terapevtko. POMOČ S STRANI DELOVNE TERAPEVTKE

PRIČAKOVANJA PRED PRIHODOM V DOM IN DEJANSKO STANJE:

- a. Nič nisem vedela o domu NEPOZNAVANJE RAZMER V DOMU
- b. Približen način življenja sem drugače spoznala v domu v Idriji DELNO POZNAVANJE RAZMER V DOMU
- c. Vse življenje sem že po domovih, tako da je način dela isti ali zelo podoben povsod. DOBRO POZNAVANJE RAZMER V DOMU
- c. sem že pred prihodom v ta dom poznal način bivanja v domovih. DOBRO POZNAVANJE RAZMER V DOMU
- č. O bivanju v domu prej nisem premišljeval NEPOZNAVANJE RAZMER V DOMU
- d. približno sem pričakovala, kako bo potekalo življenje DELNO POZNAVANJE RAZMER V DOMU
- e. sem bil prej na obiske v druge domove in sem se dosti o tem pogovarjal z osebami, ki sem jih obiskoval. DOBRO POZNAVANJE RAZMER V DOMU
- f. sem imela res drugačno predstavo o domu NEPOZNAVANJE RAZMER V DOMU
- g. Nisem pa vedela, kakšno bo življenje tukaj. NEPOZNAVANJE RAZMER V DOMU
- h. Tako sem se tudi prej pozanimala kako in kaj je v domu. DOBRO POZNAVANJE RAZMER V DOMU

- i. nisem vedel, da se v domu dogaja toliko stvari in da so organizirane tudi razne prireditve
NEPOZNAVANJE RAZMER V DOMU
- j. Preden sem prišla v dom se niti nisem posebej seznanjala z načinom bivanja tu NEPOZNAVANJE RAZMER V DOMU
- k. sem se malce pozanimala o načinu življenja v domu DELNO POZNAVANJE RAZMER V DOMU
- k. sem okvirno pričakovala, kako bo potekalo življenje DELNO POZNAVANJE RAZMER V DOMU
- l. sem se precej dobro seznanila s tem, kako poteka življenje v domu. DOBRO POZNAVANJE RAZMER V DOMU
- m. nisem vedela, kako bo tukaj življenje potekalo NEPOZNAVANJE RAZMER V DOMU
- n. Preden sem prišla v dom sem bila kar dobro seznanjena z bivanjem v domu DOBRO POZNAVANJE RAZMER V DOMU
- o. Čisto sem se seznanila, kako bo in me ni nič presenetilo. DOBRO POZNAVANJE RAZMER V DOMU
- p. Kar dobro sem vedela, kako naj bi bilo tukaj. DOBRO POZNAVANJE RAZMER
- r. Vedela sem, kako približno bo tukaj, saj je bila prej tukaj moja sestra. DELNO POZNAVANJE RAZMER V DOMU
- s. sem že skozi obiske in pripovedovanje stanujočih veliko izvedela, kako poteka tukaj življenje DOBRO POZNAVANJE RAZMER V DOMU
- š. Precej dobro sem že pred prihodom v dom vedela, kakšno je življenje tukaj. DOBRO POZNAVANJE RAZMER V DOMU

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU:

- a. Doma sem imela nove omare, tu pa je samo ta stara. BIVALNA OPREMA
- a. V bloku sem imela balkon in veliko rož, tu pa nimam. BIVALNO OKOLJE
- a. Doma sem imela vrt, tu pa nimam ničesar. LASTNI VRT
- a. imam pa tu prijatelja, v bloku sem bila pa sama INTIMNI PRIJATELJ V DOMU
- b. Tu je ogromno ljudi, doma sem imela več zasebnosti. MANJ ZASEBNOSTI
- b. Boljše pa je to, da je tu pomoč pri roki POMOČ NA RAZPOLAGO
- c. ni kakšnih posebnih razlik. NI RAZLIK
- č. Tu imam vse, kar potrebujem. DOBRA OSKRBA
- č. poskrbljeno je za oskrbo, za hrano, tako da mi ni potrebno za nič skrbeti. DOBRA OSKRBA
- d. Tukaj imam veliko družbe, doma pa sem bila zadnje čase veliko sama. DRUŽBA
- e. ne bi mogel reči, da je tukaj res nekaj čisto drugače kot mi je bilo možno doživeti doma. NI POSEBNIH RAZLIK
- f. Nič ne more nadomestiti doma, če se imam tu še tako lepo. NENADOMESTLJIVI DOM
- g. Bolje se počutim tu v domu, kot sem se doma, ko sem bila sama. Tukaj je veliko družbe. DRUŽENJE Z LJUDMI
- h. Doma sem imela družino, tu je pa nimam. BREZ DRUŽINE
- h. Bolj sem bila aktivna, saj sem še vedno hodila na telovadbo. MANJ AKTIVNA
- h. Več sem bila tudi v naravi. MANJ GIBANJA V NARAVI
- i. Tukaj je vse bolj organizirano, glede hrane in oskrbe DOBRA OSKRBA
- i. Tukaj se moram držati določenih pravil, UPOŠTEVANJE PRAVIL
- i. V času, ko sem bil doma, sem se veliko več ukvarjal s športom UKVARJANJE S ŠPORTOM
- j. največjo spremembo predstavlja prehrana. Hrana je sicer dobra, ampak pogrešam določeno domačo hrano DRUGAČNA PREHRANA
- k. Doma si res doma, tukaj v domu pa si le tujec. OBČUTEK PRIPADNOSTI
- l. Doma sem imela stvari urejene po svoje, tukaj pa je tako, kot drugi hočejo. LASTNA ORGANIZACIJA
- m. Doma dela nikoli ne zmanjka, tukaj pa nam ni potrebno delati in imamo za vse poskrbljeno. CELOTNA OSKRBA
- n. Tu je za vse poskrbljeno, doma pa sem si mogla stvari pripraviti sama. DOBRA OSKRBA
- o. Tukaj je poskrbljeno za vse, oprano imam, skuhamo imam, počiščeno imam, DOBRA OSKRBA
- o. poleg vsega pa je tukaj še družba, doma pa bi bila sama. DRUŽBA
- p. Tu je za vse poskrbljeno, lahko še vedno ohranjamo samostojnost, kolikor kdo lahko. DOBRA OSKRBA

- r. Hrana je tukaj čisto drugačna, kot sem sama skuhala doma. PREHRANA
- s. Tukaj v domu je za vse poskrbljeno, ni mi potrebno več kuhati. DOBRA OSKRBA
- š. Doma je potrebno več delati, ker si sam za vse, tukaj v domu pa imamo več časa za stvari, ki si jih želimo delati. PROSTI ČAS

10.4. Ožanje kategorij

RAZMERE ŽIVLJENJA DOMA:

- **lastna družina:**
 - da: b, d, e, f, h, j, k, l, m, o, p, r, š
 - ne: a, c, č, g, i, n, s
- **živel/a sam/a:**
 - da: a, b, h, j, l, n, o, r, š
 - ne: c, č, d, e, f, g, i, k, m, p, s
- **kraj bivanja:**
 - živel/a v stanovanju: a, d, e, g, h, i, j, l, o, r, s
 - živel/a v instituciji: c, č,
 - živel/a v hiši: b, f, k, m, n, p
- **samostojnost:**
 - popolna: a, d, h, j, l, m, n, o, p, r, š
 - delna: b, c, č, e, f, g, i, k, s

NAČIN PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA:

Pred:

- **delo (ročna dela, gospodinjska opravila, sezonska opravila):**
 - klekljanje: a, f, h, k, n, o, r, s
 - delo na vrtu: a, e, f, g, j, r, š
 - pobiranje sadja: a
 - spravljanje drv: a
 - kuhanje: a, o
 - šivanje gobelinov: a, f
 - šivanje: b, d, h, l, m, n, p
 - delo z živalmi: c,
 - čiščenje stanovanja: d
 - pletenje: d, f, h, k, l, p, r
 - delo z otroci: e,
 - kvačkanje: k, l
 - peka peciva: g
- **šport:**
 - sprehod: a, c, č, h, j
 - kolesarjenje: h,
 - hribolazenje: h
 - plavanje: h
 - šport: i
- **prireditve:**
 - obisk sv.maše: a, b, d, i, j, k, l, m, n, p, r, š
 - ogled iger: č, g, h, j, k, m, o, s, š
 - obisk prireditev: a, c, č, d, e, g, h, i, j, m, n, o, r, š
 - obisk kina: c, č, f
 - ples: f, i, r
 - petje: g, j, p, r

- **umirjene dejavnosti:**
 - branje: a, b, d, e, g, h, l, m, n, o, r, s, š
 - reševanje križank: b, h, n, o, r, s, š
 - poslušanje glasbe: d, i, o
 - druženje s partnerjem: f
 - poslušanje radia: l, p
 - gledanje televizije: l, m, n, p, s
- **izleti:**
 - počitnice: a
 - izleti v neznano: č

Po:

- **delo:**
 - delo z rožami: a, š
 - delo: c, e,
 - kuhanje kave: g
 - pletenje: h
 - ročna dela: l,
- **šport:**
 - sprehod: a, e, f, i, r
 - kegljanje: a,
 - skupna telovadba: j, k, l, m, o, r, s, š
- **prireditve:**
 - obisk sv. maše: a, č, d, g, j, m, n, p, r, s, š
 - ogled prireditev v domu: a, b, č, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, š
- **umirjene dejavnosti:**
 - počivanje: a,
 - gledanje televizije: b, f, g, i, š
 - poslušanje glasbe: c, f,
 - branje: c, č, h, i, l, m, n, o, s, š
 - poslušanje radia: č, d, g,
 - kajenje: f
 - reševanje križank: h, o, š
- **izleti:**
 - izleti: c, i,
 - spoznavanje neznanega: č
 - obisk doma: j
- **druženje:**
 - obisk pevske skupine: a, d, e, f, g, i, j, l, o, p, r, s
 - druženje z prijateljem: a,
 - skupina za samopomoč: c, e, f, n, o, p, s, š
 - druženje s stanovalci: d, f, k, p, r
 - pogovorne ure: j, m, n, o, p, s, š
 - skupna praznovanja: m
 - obisk ustvarjalnih delavnic: m, n, o, r, s, š
 - medgeneracijsko srečanje: r

OSAMLJENOST:

Pred:

- **pogostost:**
 - pogosto: a, b, k, m, o, p, r, š
 - včasih: h, l
 - redko: c, č, e, f
 - nikoli: d, g, j, n, s
- klekljanje: a, o, r

- počivanje: a, c,
- sprehod: a,
- branje: b, o,
- gledanje televizije: b, i, k, l, o, š
- izlet: č,
- spoznavanje novih krajev: č,
- delo: e, f, h, k, m, š
- poslušanje radia: i, l,
- ukvarjanje s športom: i
- ročna dela: k
- reševanje križank: o
- delo v gospodinjstvu: p, š
- druženje s sosedi: š

Po:

- **pogostost:**
 - nikoli: d, f, g, j, k, m, o, p, r, s
 - občasno: b, c, č, e, h, n, š
 - pogosto: a, i, l
- počitek: a, b
- sprehod: b
- poslušanje radia: c, d
- vera: č
- delo: e
- druženje s stanovalci: e, i, n, š
- branje: h, i, r
- poslušanje glasbe: l

OSEBE, KI SO VAM BLIZU:

Pred:

- **neformalne mreže:**
 - sosedi: a, b, č, e, f, g, h, i, k, l, m, n, p, š
 - prijatelji: b, c, d, e, f, o, r
 - svojci: j, n, o, p
- **pomoč s strani:**
 - **neformalne mreže:**
 - sosedi: a, č, l, m, p
 - sin/hči: b, j, l, o, p
 - svojci: d, f, g, h, i, j, k, n, o
 - sostanovalci: c,
 - prijatelji: r, s, š
 - nihče: e
 - **formalne mreže:**
 - vzgojitelj: c
 - CSD: d,

Po:

- **neformalne mreže:**
 - sostanovalke/ci: a, b, d, e, f, g, k, š
 - stanovalci iz iste etaže: a, k, l, m, n, p, r, š
 - stanovalci: b, c, č, h, i, j, s
 - intimni prijatelj: a,
 - osebe iz istih aktivnih skupin: o

- **pomoč s strani:**
 - **neformalne mreže:**
 - svojci: b, d, g, j, k, n, o, p, r
 - prijatelji: s
 - sostanovalka: k
 - **formalne mreže:**
 - socialna delavka: a, b, c, č, e, f, i, l, m, r, š
 - drugi zaposleni: c, e, h, j, k, n, o, r, s, š

RAZLOGI ZA ODHOD V DOM:

- **zdravstveno stanje:**
 - bolezen: a, c, č, d, e, f, g, i, k, l, m, n, o, p, s, š
 - nesamostojnost: b, č, n,
 - poškodba: j, r
- **osamljenost:**
 - osamljenost: h
- **pobuda s strani:**
 - **lastna:**
 - lastna: b, d, e, g, h, j, k, l, m, n, o, p, r, s, š
 - **formalne mreže:**
 - predlog s strani zdravnikov: a, i,
 - predlog s strani CSD: č, i
 - predlog s strani patronažne službe: f
- **občutki:**
 - **pozitivni:**
 - dobro počutje: c, č, d, h, j, m, o, p, s, š
 - **negativni:**
 - nesrečen: a,
 - težka odločitev: b, i, k, l
 - sprejetje edine možnosti: e, f, n, r
 - strah: g

ODNOSI V DOMU:

- **vkjučitev:**
 - da: c, č, g, d, e, h, i, j, m, n, o, p, r, s, š
 - ne: a, b, f, k, l
- **odnosi:**
 - dobri odnosi: a, b, c, č, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, š

ZADOVOLJSTVO IN NEZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU:

- **kaj pogreša:**
 - ničesar: a, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, o, p, s, š
 - bide: b
 - intimna prijateljica: č
 - delo: e
 - šport: i
 - lastno gospodinjstvo: r
- **kaj je všeč:**
 - celotna oskrba: a, b, d, e, f, h, j, k, l, m, n, o, p, r, š
 - pestro življenje: a, s
 - delo v domski delavnici: c,
 - terapija: č
 - izleti: č

- družba: g
- prireditve v domu: i

STIKI Z OSEBAMI IZVEN DOMA:

- **neformalna mreža:**

- **družina:**
 - otroci: d, l, m, o, p
- **svojci:**
 - sestra/brat: a, b, c, d, e, f, h, i, m,
 - svojci: b, e, f, g, h, i, j, k, m, n, o, p, r, s
- **prijatelji/znanci/sosedi:**
 - prijatelji: i, l, m, n, r, s
 - sosedi: b, č, d, f, n, o, p, s
 - znanci: č, š
 - bivši sošolci: č

NAČIN ZAGOTOVITVE SAMOTE:

- **pogostost:**
 - nikoli: d, f, i, k, p, r, š
 - redko: g, h, j, n, o
 - občasno: a, b, c, č, e, l, m
 - pogosto: s
- sprehod: a
- sedenje pred domom: a
- soba: b, c, č, e, g, h, j, l, m, n, o, s, š
- skupni prostor: b
- izlet: č

POZNAVANJE RAZMER BIVANJA V DOMU PRED PRIHODOM V DOM:

- **dobro poznavanje:** c, e, h, l, n, o, p, s, š
- **delno poznavanje:** b, d, k, r
- **nepoznavanje:** a, č, f, g, i, j, m

SPREMEMBE MED BIVANJEM DOMA IN V DOMU:

- bivalna oprema: a
- bivalno okolje: a, f
- lastni vrt: a
- intimni prijatelj: a
- manj zasebnosti: b,
- pomoč na razpolago: b,
- ni razlik: c, e
- celotna oskrba: č, i, m, n, o, p, s
- več družbe v domu: d, g, o
- brez svojcev: h,
- manj aktivna: h, i
- pravila bivanja: i
- drugačna prehrana: j, r
- občutek nepripadnosti: k
- lastna organizacija: l
- več prostega časa: š